

**APOLOGIA
ALBERTI PIGHII
CAMPENSIS
ADUERSUS
MARTINI...**

Albertus Pighius, Johann
Gunther

Apologia

ALBERTI PIGHII CAMPEN-
SIS ADVERSVS MARTINI BV-

ceri calumnias, quas & solidis ar-
gumentis, & clarissimis
rationibus con-
futat.

PARISIIS.

Apud Gulielmum Richardum, in pingui Gallina, è
regione Collegij Cameracensis.

1543.

10.

VITA PRAECLARISSIMI VIRI
D. Alberti Pighij Campensis, Praepositi quondam
ecclesiae Diui Ioannis Traiecten. per Ioannem
Guntherum obiter excerpta.

Nihil est quod opus aliquod aequè comédât, ac ipsa
N dignitas auctoris. Tū vero praecclare agitur, vbi &
scriptoris auctoritas opus suū illustrat, & operis gra-
tia celebritatē scriptoris vicissim ostētat. Cū igitur praesentis
operis ratio per se manifesto praeccellat, auctoris quoque
gloriā breuiter indicare visum est. Nihil enim pro illi^o ampli-
tudine satis explicari posse iudicauimus. Age nunc vel
pauca nobis explorata perstringam^o. Albertus ille Pighius
ex inferioris Alemâniae Cāpēli ciuitate duxit originē, qui
ipse sibi studio, ingenio, exercitatione, sine, constantia si-
mul & auctoritate maximā gloriā cōparauit, vt per virtutis,
sapientiae & doctrinae gradus ex humili loco ad magnum
honoris fastigium peruaserit. Porro per etatum gradus ad
summam perfectamque sapientiam virilem animum semper
intendit: & maximarum rerum studia perpetuo quā di-
ligentissime consecutus est. Idem is tantum assidua cura
& praecipua ingenij felicitate profecit, vt iam inde ab ado-
lescentia inter Philosophiae ac ingenuarum artium erudi-
tos (Louanij potissimum) excellere putaretur. Quanto spi-
nosius quodque esse, ac plus habere difficultatis intelligen-
bat, eo cupidius in hoc studiosiusque incumbēbat, praeci-
pue, posteaquam Theologiae studio se totum sanctissime
tradidisset. Vbiq̄ sociam habuit mētem ad res altissimas
considerandas: vt ingenij subtilitate & iudicij dextēritate
(quod eiusdem viri scripta produnt) vix alibi parem inue-
nias. Nullum omnino doctrinae genus est, in quo non sic
Pighius exquisitè versatus: homo multae quidem ac infini-
tae lectionis, vt qui etatem omnem in aequi bonique cog-
nitione contriuit, qui literarum quoque certaminibus inter
ipsos milites vel exercitatissimos excelluit: Historiogra-
phus fide dignissimus, acutissimus Philosophus, Rector ve-
hemētissimus, praecipuus Medicus, & nostri tēporis Theo-
logorum nulli secundus. Nusquam tamēn a prior insurgit,
quā vbi cum haereticis (aduersus quos perpetuum ac im-
placabile

PER IOAN. CONTRARIUM.

placabile bellum instituerat) Hierarchiam ecclesiasticam grauissimè tutatus est . Præterea de controuersis in religione Christiana vigētibus exacte disseruit, & id peregre in apparatu procinctuq; viatico . Item de libero hominis arbitrio materiam sane abstrusissimam luculenter decem libris absoluit, Caluinum redarguens: ac omnium huius tēporis hæresiarcharum fraudulentiam aperto Marte detegens, ac retundens. Nihil hoc viro sapientius, nihil absolutius, nihil constantius, nihil immobilibus, nihil magnificentius, in his videlicet quæ ad iustitiã & fidei nostræ causam afferendã, atq; propugnandã pertinere videbãtur. Nam huiusmodi vindicabat pertinacissimè, nec tacitis interim summorum virorum nominibus, flagrans iugiter zelo domus Dei, & Reipub. iuuandæ studio, quoquo tandē modo aliis salutaria prouidere posset. Vix vllam temporis partē effluere sibi patiebatur inanē. Quãdoquidem ætatis omne temp⁹ tam scite distribuere solitus est, vt vel cōtemplãdo, vel docendo, vel inuestigãdo, vel disceptãdo, vel scribendo, vel Reipublicæ seruiendo distineretur. Itaq; ppter summiuigæ doctrinæ ac probitatis odorem lōge lateq; diffusum, accitus est & ab Adriano Sexto Pont. Max. qui maximis doctissimisque viris vt plurimum delectabatur ipse doctissimus. Post Adrianum à Clemente vij. perquam humaniter excipi & in publicum insuper adhiberi concilium Romæ meruit. Aliis itidem præstantissimis viris, multisque magnatibus & gratus & charus admodum fuit. In grauissimis publicisque negociis frequenter legationem obiit Romam . Vuormatiam, Ratisponam, atque id publica euocatus autoritate . Breuiter, egregiis humanæ vitæ laboribus præclare diu defunctus est, quibus & immortalitatem nominis assecutus est. Tandem vir diligentissimus extrema valetudine affectus, vix adduci potuit expostulationibus amicorum, vt feruorem animi remittens, à scribendo supersederet, saltem leuandæ valetudinis causa. Verum vbi seipsum vsque adeo fractum longa valetudine, studioque plane exhaustum sentiret, vt amplius iam scribere vel consulere posteris non posset (etiã si tum adhuc floreret illud immortalitate dignum ingenium, animique magnitudinem, qua præstabat, non remitteret)

à ij deinceps

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

deinceps pius ille Pighius ad ea, quæ verum & pium decet Christianum, exequenda & absoluenda se totum applicauit. Hinc receptis omnibus iuxta ritum & consuetudinem sanctæ Romanæ & catholicæ ecclesiæ sacramentis, tandè ubi necdùm iustâ excessisset ætatem, ad quartû Calendas Ianuarij, in ingressu anni redèptionis humanæ M. D. xliij. sed mira & incredibili quadam animi præsentia, spiritû emisit, ac naturæ debitû persoluit, idq; cum piorû & studiosorû omnium luctu, vir ille perpetua profecto memoria & gloria verè dignissimus. Vti bonos omnes quamplurimû amplectebatur ac obseruabat, ita neruis omnibus eosdè iuuare & ecclesiâ Christi illustrare, quoad vixit, nûquam nõ aduigilabat: Nihil eorû prætermittès, quæ ad ecclesiam Christi restaurandâ, & hereticorû fraudulentiam detegendam conducere perspiciebat. Hoc ita esse, viuès & moriès ipsemet Pighius euidentissimû fecit, egregiisq; voluminib⁹ abunde satis orbi Christiano contestatum reliquit: imprimis vel hoc opere, quod sicut ipse extremum *μνημόσυνον* sui reliquit, ita Lectoris humanitas propèsiore etiam fauore suscipiet. Solent enim feri partus vel ob id esse gratiores, quod præterea nihil expectatur. Hunc igitur veluti posthumû factû (ad relegendas hereticorû calunias & ad stabiliendos piorum animos) in gremiû ecclesiæ dare voluisset autor celeberrimus, & exacte respòdisset ad singula, quæ nuper malæ fidei Marti. Bucerus aduersus ipsum effutiit, ac suis etiam Symmistas forte persuasit de restauranda Christianæ religionis concordia. Cæterum impetus morbi rabiosaque vis properatæ mortis Pighiû adegerunt, vt absolutum hoc op⁹ relinquere posteris nõ poterit. Nam hic indefatigabilis ecclesiæ propugnator ac vindex præclaræ Bucero respondèdi prouinciæ immortalis est. Quod si per valetudinè licuisset, incredibilia quædam, seipsum etiam superando, vir acutissimus præstitisset in progressu: nec esset quicquam quonon abunde Buceri calumniis quamlibet argutis iri satisfactum, vndequaque nos perspiceremus, quotquot sincere manemus Christiani. Fruamur interim eo, quod nobis diuina pietas hic reliquum esse voluit. In quo tanquã cygnea excellentissimi hominis vox & extrema oratio plane videtur expressa. Traiecti, Anno M. D. xliij.

Albertus

ALBERTVS PIGHIVS CHRIS-
tiano lectori veram à Christo pacem, concor-
diam, & salutem.

Portet, inquit Apostolus, hereses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant inter vos. Eam esse infinitæ illi^o, & sapientissimæ bonitatis naturā, vt cū nullius verè mali, vitij, aut peccati autor esse possit, malis tamen oibus ad electorū suorū pfectus vtatur, piis omnibus in cōfesso est, & in doctrina religionis velut axioma quoddā assumitur, hæreticos esse, qui cū Christo nomē dederūt, catholicæ ecclesie in doctrina Christianæ religionis & fidei nō cōsentiūt, & ppter hoc ab eius cōmunionē exclusos, propria vocabula, ppriōsq; cōuētus sibi inuenisse, vt Manichæos, Photinianos, Arrianos, multōsq; præterea, & his nostris tēporibus, Lutheranos, Sacramētarios, Anabaptistas, atq; alios eiusmodi, atq; habet, & ab initio habuit cōmunis ecclesie catholicæ sentētia. Nam in vna cōmuni catholicæ ecclesie fide, q̄ nō solū à suis, sed etiā ab ipsis eius inimicis, velint nolint (vt D. Aug. verbis hoc dicā) catholica nominatur, inueniri Christianæ doctrine & religionis, clarā, certā, atque infabilē regulā, alibi clarissimè demonstrauim^o, cui quicquid nō cōsētīt, erroneū, atq; adeo est impiū, etiā quātūuis diuinorū eloquiorū cōtegatur ac vestiatur vellerib^o. His tñ, vt & cæteris malis oib^o ad ecclesie suæ pfectū, aīarū curationē, & institutionē spiritualis populi vti^o diuinæ bonitatis immēsitās: vt q̄ doctrine lux nouitate īfirmiores qdē & carnales ad verū querēdū: spirituales vero, & magis à Deo illuminatos catholicos, ad verū aperiēdū excitāt: efficiūtq; iuxta dictā Apostoli affirmationē & sentētia, vt qui probati sunt, manifesti fiant: internos. Sūt, inquit Aug. innumerabiles in ecclesia sancta pbatī à Deo viri, sed manifesti nō sūt inter nos, quādiu imperitiæ nostræ tenebris delectati dormire malumus, quā lucē veritatis intueri. Quapropter multi, vt diē Dei videāt & gaudeāt, per hereticos de somno excitātur. Vtēdū proinde idē ille docet hæreticis, nō vt eorū approbem^o errores, sed vt catholicā disciplinā aduersus eorū asserētes īsidias, vigilantiores & cautiōres simus, etiā si eos ad salutē reuocare nō possumus. Mihi certè hoc pfuerūt, vt velut à somno quoddā excitatū, ab aliis studiis, in quib^o demersus fuerā, ad catholicā disciplinā sophistarū quorūdā studio

ā iij die

EPISTOLA

dio (quod vt negare, ita dissimulare nō possum) his nostris tē
 poribus haud parū obscuratā & spinosis quēstionib⁹ obrūtā,
 luculētius explicādā, & asserendā ab hæreticorū istorū, qbus
 falso aspergitur calūniis, reuocauerint, quo & simpliciorib⁹,
 incautioribusque cōsulerē: quib⁹ eorūde pueritatē, pestilen-
 tissimas machinatiōes, & fallacissimas pniciosissimasq; quas
 molīūtur insidias, ante oculos ponere conatus sum, à qbus, vt
 in hāc arenā iamduū ptractus sum, ita etiā nūc, vt nōnulla,
 quæ à nobis pie & catholicē aduersus illorū impietatem scri-
 pta, etiā nostrorū quidē calūniatur, luculētius explicarē, & di-
 ligētius assererē, me coegerūt. Nā cū nuper publica autori-
 tate euocatus vna cū cæteris plærifq; interessē cōuētib⁹ re-
 ligionis & doctriņe fidei cōciliādē causa, primū Vuormatię,
 deinde Ratisponę celebratis in Germania, & viderem (q̄ res
 ipsa cōprobauit) nō magnū ex his fructū expectādū ecclesię,
 ipse tū mihi hāc indixi laboriosam sane & periculotam pro-
 uiciā, vt vniuersa, quę cōtrouertūtur inter aduersarios & nos,
 ptractarē diligētius, & hinc catholicā veritatē, inde quātū ab
 eadē discrepet aduersariorū sentētia demonstrarē p singula, &
 ob oculos ponerē. Qua in re si piis eruditifq; à me satisfactū
 est, plusq̄ sperabā obtinui. Quādoquidē absens à libris fami-
 liarib⁹, agēs peregre, atq; adeo inter medias ipsas itineris tur-
 bas, nescio quo impetu spirit⁹ egella ea verius, quā digesta pu-
 blicauī cōtinuo. Deinde cū reuersus in patriā Martini Buce-
 ri libellū offēderē, quo acta Ratisponētia haud sane synceri-
 ter explicat, & vniuersam nō cōciliatā illic in religione con-
 cordiæ inuidiā in nostros trāsfert, & à suis nihil stetisse psua-
 dere ea-ū rerū ignaris conatur, quo min⁹ ecclesię sit reddita
 pax & cōcordia, cuius se suosque cupiētissimos facit: exiguo
 mox ego libello, quo eius vere cōponēdæ sarciedæq; rationē
 explicare conatus sum, scādalis infirmiorū & simpliciū, quæ
 ille suis illis actis parabat, occurrere studui: & palā facere, q̄-
 uis dissimulatē, & velut agens aliud, aduersariorū machina-
 tiones, & Buceri in suis illis actis insidiosas calūnias: quāuis
 eius nomē vix semel atq; iterū, neq; odiose, in illo pstrīxerim.
 Tamen si illa ipsa eius acta aperto Marte fortiter oppugna-
 ta, & p singula pene verba excussa ab Eccio (q̄ vt à me fieret
 post explicatas à nobis in religione controuersias, quas cōpo-
 ni studemus, operæ precii visum nō est) post publicatū nostrū
 libellū, primū intellexi, vt velut ex longinquo tardius ad nos
 pferētur eiusmodi, atq; etiā ob interdictos aduersariorū libel-

Ios leguntur à paucis. Aduersus quę nostrū ille studū amulatus, nūc librū emisit, cui titulū fecit, de Vera ecclesiarū in doctrina, cæremoniis, & disciplina, recōciliatione & cōpositione, in quo me sibi præcipue antagonistē delegit. Quæ a gre nō ferrē, si modeste faceret, & quanquā multas in me Dei dotes agnoscat & pdicet, excellenti enim doctrina, & si quę aliū, in excutiēdis quæstionib⁹ methodicū, & in tractādis reb⁹ discretū facit, & deplorat ingeniū tātū, tāq; præclare, & natū, & disciplinis excultū, regno Christi potius ppugnādo, quā Antichristi instaurādo, magisq; receptę, vñitatęq; ab initio ecclesiasticę administratiōis formę, & veteri germanęq; doctrinæ ecclesię adserēdi, q̄ ipsorū p̄fanis, impiisq; nouitatib⁹ cōfirmādis (tamet si cōtrariis hæc vniuersa vocabulis designet) dederē se voluisse. Cōtra tamē aptis, ipudētib⁹, atq; intolerādis me cōuiciis flagellat, nunc sophistā, nūc calōniatorē faciēs, & q̄ excitati à patre mēdacij cōtra Christi doctrinā, q̄ & suā facit, nostris eādē pturbauerim⁹ paralogismis & calūniis, effecerimusq; vt q̄uis clara sit & p̄picua, à multis tamē, etiā vere timētib⁹ Deū, nō p̄cipiatur, sed existimetur cū doctrina Christi pugnare, idq; nō nouis aliisve, q̄ ceteri sophistæ idē tētauerūt, rationib⁹, sed nouo artificio: q̄ iisdē tale adhibuerim ad ipsorum doctrinā deprauādā, & cōtra nostrā adornādā, vt ecclesię interesse putauerit, nostras potissimum cauillationes depellere. Adhęc, Dei partēs temere & sacrilege inuadēs, de occultis cordis nostri iudicat, nunc nō eas mihi causas fuisse studij & instituti in insectādis aduersariis, quas ego p̄fero, zelum, inq; dom⁹ Dei, & curā veræ, certęq; disciplinx Christi: nec q̄ ad vindicādā ecclesię Hierarchiā, operā laborēq; meū cōferre voluerim: sed odio ipsorū, nō esse me mei cōpotē. An vero his ipsis verbis, hac ipsa laq̄la manifestū se nō faciat, mihi videtur nulli germane Christiano dubium esse posse. Hoc enim habet, q̄ istos exagitat spirit⁹ p̄priū, vt è diametro pugnet cum Christi spiritu: vt vel hinc aduersus pestilētissimas istorū seductiōes verē Christianis, si prudēter attēdat, secur⁹ esse faciliē posset, etiā si doctrinę eorū aliud nullū indiciū haberet. Nā tā amarulēt⁹ spirit⁹, & q̄ nil nisi dirū, nisi amarū & cōuiciosam suggerit & eructat, q̄ cū illo Christi verę māsuetudinis spiritu cōgruat, nemo ignorare potest vere Christi discipul⁹. Quo ego animo doctrinā illorū oppugnauerim, ille mihi testis est, q̄ inspector est cordium, & me iudicaturus est. Nullius certē odio, quā vnus impietatis, corruptęq; per illos

religionis, doctrinæ & veritatis asserendæ studio id à me factū, spero re ipsa satis me approbasse piis omnibus. In quo, si quod ille mihi tribuit, talē artificē præstiti nostræ tenuitatis cōsciū, illi acceptū refero, cuius causam egisse me, nō oppugnasse nihil dubito. Nec scripsi calumniose, quemadmodum suo more, & secūdu illius, qui singulari diuinæ prouidentiae beneficio, nusquā in scriptis eorū se nō prodit paracleti eorū ingeniū, calūniatur ille: sed hoc sentio, q̄ scripsi: hoc scripsi, q̄ sentio. Sed ad cōuitia & maledicta eius in nos dissimulabim⁹ posthac, tātū his paucis eorū cōmemorasse visum est operæ præciū. Nūc vero ad institutū regrediētes, vnde nō nihil digressi sumus, libro ille suo, quē cōmemorauim⁹, tria præcipue hoc ordine exequitur, primū vnde & quibus ex causis hoc in religione dissidiū ortū primo, & auctū deinde, pductūq; adhuc & retentum sit explicare cōnatur. Secūdo deinceps loco quonā pacto id ipsum tolli, & vera ecclesiarū cōcordia queat restitui. Postremo quē religiōis cōtrouersię Ratisponę cōpositæ, quæ minus, & quo min⁹ hæ quoq; cōponi queant. Quod tamen si ita polliceatur in vniuersum, triū tamē cōtrouersiarū, aut articulorū tātū meminit, nepe de libero arbitrio, de peccato originis, & de iustificatione hominis, & in his tātū duobus articulis posterioribus, nostrā ipsis aduersantē sententiā calūniari atq; impugnare cognatur, & nostras rationes dissoluere. Quā ipsum, quā feliciter, quāq; efficaciter fecerit, post viderim⁹. Itaq; quis nobis cōnuere liceret ad cetera eius libelli oīa, quia tamē totus amaritudinis felle tinct⁹, & pniciosissim⁹ mo veneno imbutus, verborū quodā rotatu atque inuolucro, quibus nōnunquā Christianā pietatē egregie simulat, incauto lectori facilē posset imponere, vniuersum à capite, q̄ aiūt, ad calcē breuiter excutere visum est. In quo tamē hoc mihi importunissime accidit, quod grauitē & diuturno admodum, grauissimoque laboranti morbo (cui nihil æque aduersatur ac lucubrare & laborare ingenio) ille mihi nūc primum imputabit equus lector, si quid in hoc nostro minus excussum, emūctūq; occurrerit. Maturius certē p̄dūisset, nisi & morbo plus indulgere, quā ipse velim, mihi fuisset necessariū. Sed spero illū vires nobis subministraturū, cuius causa agitur. Quē oro, vt nobis omnibus suū veræ pacis & cōcordiæ Christianæ spiritum inspirare dignetur, & ad eandem suggerere consilia efficiat.

Vale.

Apologia

Apologia

ALBERTI PIGHII CAMPENSIS

ADVERSUS MAR. BUCERVM.

Vnde & quibus ex causis ortum primo, & auctum deinde, perductumque adhuc sit hoc in religione dissidium, Buceri paucis explicatur sententia.

D. Emonstraturus ille veram, quam dicit, originem & progressum vitiorum, quæ in religionem nostram inuaserunt, tum dissidiorum, quæ ob tentatam per ipsos horum vitiorum correctionem oborta sunt, altius petito, sed alieno sane, quod post intelliges, à re principio, in duobus maxime capitibus vniuersas inter ipsos & nos controuersias contineri affirmat. Quorum primum facit, quibus rebus nobis paretur, & constet peccatorum remissio, & cum Deo reconciliatio. Secundum, quis sit legitimus Dei cultus, ac grata deo opera, in quibus pios homines exerceri, & Deo se approbare conueniat. De his enim duobus capitibus, quandoque viciata est religio, peruersas opiniones inter homines grassari affirmat. Hinc longissima digressio ne, & sui pene instituti oblitus excurrit & traducit crassissimum sane errorem carnalium quorundam, tam sub veteri, quam sub noua lege hominum, qui sine fide diuinæ offensæ potentæ, & pietate in deum, in externa tantum illa operum facie, quæ proprie ad latriam & diuinum cultum pertinebant, atque instituta erant, denique & corporis exercitatione, in ieiuniis, vigiliis, laboribus, vitæ austeritate, quam vltro sibi accersunt & imponunt homines, vniuersam salutis fiduciam ponebant. Quod ipsum, si syncere faceret, nobiscum faceret, & catholicam, concessam, notamque omnibus veritatem assereret: quamuis frustra in ea asserenda se torqueret, & lectori prolixitate immodica nihil ad rem pertinente, molestiam faceret. Nunc ita id facit, vt in his Iouiniani agnoscas germanum discipulum, vt qui non so-

A lum

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I .

lum ambitiosæ, sed etiam furiosæ superstitionis illos notat, quorum gloriosam atque ardentissimam fidem prædicat Apostolus: quos velut duces & antesignanos transigendæ in vera religione vitæ nobis commendat, & proponit illa sancta ecclesiæ Christianæ antiquitas: qui circuierunt in melotis & pellibus caprinis, errantes in solitudinibus, in montibus & speluncis & cauernis terræ, atque adeo Christi præcursores & baptistam, quo nemo surrexit maior inter filios hominum, hac nota perstringit. Horum, inquam, omnium ambitiosam, imo & furiosam superstitionem fuisse dicit, quod corpori condita & concessa à Deo bona subtraxerunt, ultra quam eo conferat, vt sobria pietate, & pia sobrietate nomē dei sanctificemus ad proximos, atque eius regnum proferamus.

Ex his præmissis, & velut iactis fundamentis, ac principiis, in omnes ecclesiæ ordines impetum facit: omnium vitam odiosissime proscindit: vniuersosque crassissimo illo, quem ante traduxit, errore excæcatos affirmat, & sine offensæ Dei pœnitentia, & fide viua in Christum, externa tantum illa cæremoniarum latria, atque operum facie, salutem se assequuturos credere. Maxime vero atque odiosissime omnium flagellat Romanos Pontifices, in quos effreni impudentia euomit, quicquid suggerere illi potuit amarulentus ille, & omnis Christianæ modestiæ aduersarius spiritus, in quos etiam præcipuam dicti erroris causam transcribit.

Quem tamen etiam prioribus ante nos temporibus à paucis quibusdam, & sine successu aliquo perstrictum, suggillatumque, nunc tandem dominus suæ misertus ecclesiæ, cum tantæ eius & tam calamitosæ oppressioni aliquando succurrere vellet, primum per Erasmum Roterodamum cœperit conuellere: vt qui magno acumine, viuisque argumentis, & qua pollebat elloquentia ac dexteritate, commovere aggressus est, salutem nostram non posse, nec conseruari, nec reparari cæremoniis, sed fiducia vera in Christū. Nec probari Deo posse opera, quæ non iuxta præceptum eius eo spectent & valeant, vt per ea proximo ad bene pietate viuendum commodetur. Successisse illi statim Lutherum

sum, qui non solum dicto errori euellendo manum iniicerit, sed & vniuersam de pœnitentia, & impij iustificatione doctrinam repurgarit, atque explicarit, vna cum aliis plerisque hinc pendentibus necessariis quæstionibus, de peccato originis, & natura hominis, de diuina gratia, de fide, de sacramentis, de missa, de bonis operibus, de humanis traditionibus, de autoritate ecclesiastica, de libertate Christiana. In quibus equidem locis contineri vult, quicquid his proximis annis viginti, de religione inter nos, quos catholicos censeret vel inuitus confitetur, atque ipsos, quos Lutheranos aut protestantes vocari affirmat, in controuersas venit. Luthero se quoque, & cæteros plerisque eius discipulos, qui ipsius magisterio ac ductu ad lucem veritatis peruenerunt, velut subsidiarios, aduersum nos adiunxisse in acie, qui ipsos velut nouarum & damnatarum hæreseon inuentores, propugnatoresque execrari cœpimus. Et hinc orta, quæ nunc cernimus in religione dissidia: hinc aucta protractaque adhuc, dum ipsis doctrinæ Christi, quæ profitentur, repurgationem, & ecclesiæ disciplinæ correctionem molientibus non obsequimur, sed resistimus potius. Cætera quæ subiungit omnia, vel criminationes & in nos conuitia continent: vel excusant multa, quæ dissimulare nō possunt, piis omnibus in ipsis merito displicere: vel quæ excusari non possunt, vt ad ea conuiueamus potius amore reparandæ inter nos vnitatis, & concordia, quam vt sine fine & modo ea exagitemus perpetuo, nobis persuadere conantur: vel denique qui sub ipsorum nomine & doctrinæ prætextu à fucis multis, qui inter ipsos sunt, errores multum pestilentes, & fanatici inducti sunt, vt eos alienos à sua doctrina faciant: vel postremo in Lutheri versantur defensione & laudibus. Quum vnum omni exemptum vult crimine: imo velut heroicum aliquem, & cœlitus demissum nobis virum producit, ornatum virtutibus omnibus, & tanquam Christi apostolum. Nihil hunc vnquam præter CHRISTI gloriam, vtque eius regnum hoc vbique erigatur, quæsisse, aut quærere. Nam de se, & cæteris symmisticis suis Lutheri discipulis, agnoscit ingenue esse plurima, quæ piis omnibus merito displiceant, vt qui

iuuenes, imperitique prope omnes postquam ex Erasmi, Lutherique doctrina, quid vera esset religio, intelligere cœperant, ad hanc causam tantam protracti, multa temere cômouerint in ecclesia, quæ præstiterat ne attingere quidem: eaque audacia soluerint populum & doctrina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia, quod nec communionis sanctorum, hoc est, vnitatis ecclesiasticæ conseruandæ, nec disciplinæ Christi, & ecclesiasticæ scientiam iustam habuerunt. Nunc vero suos ipsi errores edocti, quicquid ad instituendam verissimam sanctorum communionem, ad perfectissimam ecclesiæ disciplinam vlllo modo facere possit, id non amplecti modo se paratos esse, & promouere, sed vt hæc cognoscantur ab omnibus & recipiantur, pridem summa cura & fideli opera se elaborare, ad quod ille nos quoque, vt etiam ipsis coniuncta velut manu, mutuoque studio & conatu col laboremus, adhortari multis pergit: saltem, vt ipsos hac in re iam pridem sudantes, non dedignemur adiutores & socios. Quod vtinam sincere faceret: vtinam sua ipsius verba, quibus nos exhortatur, idem ipse recte perpenderet: vtinam quales se exhibuerunt ad disunctionem, seu luxationem quandam membrorum corporis Christi, tales se ad coagumentationem, reconcinnationemque, atque vñionem eorundem exhibeant. Et hæctenus, quibus ex causis hoc religionis dissidium, & ortum primo, & auctum deinde, perditum adhuc & retentum sit, Bucerii sententiam, quanta potuimus fide, luculentia, & breuitate explicauimus, totius orationis eius membra, expunctis subinde parergis, ac digressionibus, quibus incautum lectorem à scopo distrahit, & sensim, quo vult, ducit, ita secum componentes, vt eius nexum, vim, & efficaciam, & quam apte proposita ab ipso conelusio ex suis illis deducatur principiis, lectori oculato & dialectice perito intelligere haud sit difficile. Qua in re, vt & minus exercitato in his, attentoque lectori consulamus, visum est vniuersam eius compositionem paucis excutere, quo clarius intelligant omnes, quibus hi strophis, technis & verborum fumis, parum cautis, minusque attentis sua persuadere conantur.

Explicatæ iam Bucerii sententiæ de ortu, auctuque controuersiarum, quæ nunc religionem conturbant, excussio.

Audisti

A Vdisti Christiane lector, à quibus ille principiis exorsus, quam apte, vereque deducat ortum, progressumque controuersiarum, quæ nunc in religione sunt. In quibus ego sane nullam orationis aut ratiocinationis cohærentiam, imo nihil præter fumum inanum verborum, præter scopum vltro citroque currentium video: conaborque, vt idem & tu clare intelligas.

Assumit velut primi principij loco: Quandocunque est vitiosa religio de duobus his capitibus, peruersas opiniones grassari inter homines, nempe: Quibus rebus nobis cõstet & paretur peccatorum remissio & cum Deo reconciliatio. Quis item sit legitimus Dei cultus: quæ grata Deo opera, in quibus pios homines exerceri, & se Deo approbare conueniat. Quod ipsum principium, primo quam sit in se falsum, deinde quam alienum à proposito, nunc demõstrabimus. De dictis duobus capitibus, de peccatorum, inquam, remissione, quibus ea mediis obtineatur, & de legitimo Dei cultu, quis ille sit, & quæ opera deo placeant, prauas opiniones grassari inter homines, quotiescũue est vitiosa religio, euidenter falsum est. Religionem ego intelligo, & opinionem, quam de numine, aut Deo habent homines: & externum aliquem operum apparatus, cultumque, quo profitentur eandem, & venerari student, quem habent pro numine, iuxta opinionem quam de eodem conceperunt. Veram proinde religionem esse, qua verus Deus vere cognoscitur, & pie colitur: vt ex his duobus integretur vera religio, cognitione, inquam, Dei vera: & cultu pio, qui illam prærequirit, & ex eadem dependet. Porro Dei cognitionem hic intelligimus, non eam, qua ipse cognoscitur in se, sed magis, vt erga humanum genus se habeat, qua tenus ipse hoc cognosci vult & dat hominibus. Cognoscitur autem à nobis, partim ratione, mente atque intelligentia, sed à paucis: ijs, inquam, quibus est vita purgatio ab animalibus, carnalibusque affectibus, nec falsis rerum sensibilibus imaginibus quibus hic nos mundus ludificat ac fascinat, in varios errores opinionésque pertrahuntur. His datum est diuina illa, etiam mente atque intelligentia percipere: sed non admodum multa, & velut per transfennam ac

A iij nubilum,

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

Dubium: quales plurimos sub lege naturę fuisse indubitatum est: partim eorum, qui philosophię studiose addixerūt syncerius: Inter quos, ille Hermes Trismegistus, Socrates, Plato, & qui cum eis philosophati sunt: partim vero, qui à piis parentibus secundum successionem, & velut per manus, quod & illi à suis maioribus acceperant de Deo vero, vera edocti sunt: partim denique, quos singulariter ad hoc illustravit diuinę lucis radius, quorum plerisque & Prophetię donum elargitus est: quales, quę commemorantur à primis illis nostrę religionis aduersus gentilem superstitionem assertoribus, Sibyllas illas fuisse, consono testimonio fida testatur antiquitas. Sed hæc cognitio, ad vulgus hominum non pertinebat, nec pertinet. Quibus vt etiam consuleret diuinę erga nos pietatis prouidentia, partim viuo oraculo, partim scripturis Propheticiis & Apostolicis, quas spiritu sancto inspirati prodiderunt sancti Dei homines, partim etiam viua eorundem traditione, humano generi vniuerso, se, suamque erga nos voluntatem, & viam, qua perduceremur ad beatitudinem, publice reuelare dignatus est. Cuius tam multos, tam certos testes habemus, tam innumera eiusdem illius reuelationis, atque attestationis testimonia, quibus ille suorum doctrinam confirmavit, & suam esse demonstravit, subsequentibus eandem signis ac prodigiis, & præter hæc, tot sæculorum successionem, & fidem consonam, consensumque maximum, vt de eo dubitari à nobis sane, ad quos ista, ab ipso ecclesię initio, ab iis qui oculati testes eorum fuerant, continua successionis serie, velut per manus à patribus in filios certissima fide perducta sunt, extremę demeritæ foret. Itaque creduntur iam hæc per orbem totum: leguntur, & magna cum veneratione libenter suscipiuntur à credentibus populis, velut diuina oracula, quę mente atque intelligentia non possunt percipi, & inueniuntur, qui etiam re ipsa, quod credunt, exhibent, & sanguinem, ignes, cruces, pro eo nihili faciunt: inueniuntur & inuenta sunt tot iuuenum & virginum milia contemnentium nuptias, castitęque viuentium, & qui mundo, & vniuersis, quę ille sensibus ingerit, illecebris & promittit bonis, renunciantes, voluntariam paupertatem amplexi, relictis abiectisque omnibus

bus, post nudum Christum crucem suam portant. In hæc, illa Dei cognitio, quam fide tantum, non vlla mentis atque intelligentiæ euidentiâ accepimus, quin potius in plærisque cum eadem pugnare videtur, in multis, qui eandem ad suam salutem excoluerunt diligentius, profecit & profecit.

Diuinus porro cultus (quæ altera religionis pars est) actus est quilibet, quo Deum vt Deum veneramur, ac colimus: quem latrîam Græci vocant. Quod orationibus, quas ad deum fundimus, id ipsum exprimentibus, sacrificiis, & cæremoniis plærisque, atque alio externorum operum apparatu fit. Sacrificiorum hac in re vsus veteribus multiplex extitit: quæ quod futurorum adumbrationem quandam & significationem habebant, quæ deinceps re ipsa exhibita sunt, nobis quoque sublata sunt, & in locum eorum omnium, vnicum illud sacrificium sacrosanctum corporis & sanguinis redemptoris nostri in eucharistia (quæ cõmemorationem ingerit, eiusdem quidem illi⁹ sacrificij, sed vt in ara crucis pro nobis iam dudum oblatum est, quemadmodum illa vetera tam multa, illud ipsam sacrificium, vt futurum, subindicabant) successit. De quo diuinus spiritus per Malachiam Prophetam, id quod in Christiana ecclesia ab initio factum cernitur: Ab ortu, inquit, solis vsque ad occasum, in omni loco, sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit dominus exercituum. Veteribus etiam cæremoniæ multiplices fuere, ad latrîam, diuinumque cultum pertinentes: quæ nobis diuini spiritus magisterio, ab Apostolis, Apostolicisque viris magna parte commutate sunt. Vni uersa certe forma diuini officij, quod in ecclesiis per orbem hætenus celebratum est, & nunc furiosa & sacrilega temeritate Lutherus cum suis tollere è medio aggressus est, & sustulit ex suis ecclesiis, tam in orationis & psalmodiis & diuinis laudibus decantandis, quam cæremoniis sacris, nihil est aliud quam mera, veraque latrîa, verus, piusque Dei cultus.

In duobus ergo istis cum consistat vera religio, synccra, inquã, doctrina fidei, & pio Dei cultu aut latrîa, si quid

in vtroque aut altero vitiatum fuerit, vitiatam religionem recte dicimus, vt si apud quos vigeat error in doctrina fidei: si modo ille animose, & contumaciter defenditur contra communem traditionem, & consensum catholicę ecclesię, & publicę, quę in eadem p̄sident, autoritatis sententiã: si item etiam in diuino cultu sit vitium, vt si, quod pro Dei cultu institutum est, aut eundem re ipsa & actu exprimit, impendatur aut diabolo, aut creaturę alteri: si deum abominando aliquo, vetito, interdicitque cultu colere studeamus: vt si illi, quemadmodum de lepte scriptura commemorat, superstitione aliqua adstricti immolemus innocentem hominem: si litemus illi humano sanguine, aut ne cromanticis plerisque ritibus alijs: si denique in vsum reuocare vellemus vetera illa, & abolita sacrificia. Hęc, inquam, propria religionis vitia sunt: hi verę religionis corruptores, qui istiusmodi vitia introducunt, atque introducunt, in quę, vt omnium grauissima peccata, grauissime semper a Deo animaduersum est.

Cętera ad Deum & proximum officia, siue illi, mente ab his terrenis fecibus defecata, pio amore inhęreamus: siue proximo charitatis, quę lex Dei & nature requirit, impendamus officia: seu denique luctemur nobiscum, quo mortificemus veterem hominem, & subiiciamus imperio spiritus, ad latrām proprie non pertinent: nec inducta inter plerosque religiosi sodalitij his contraria vitia, ad religionis vitia pertinent, vt si quis inter nos viuat carnaliter, luxurietur, crapuletur, inebrietur, mammonę deseruiat, nõ impendat proximo charitatis officia, sed contra, verbo & re illum offendat potius: si quis diuinę offensę, cui^o sibi est conscius, non syncere pœniteat. Hęc, inquam, vitia religiosos quidem vitiānt, sed religionem ipsam non vitiānt, nisi accedat, aut p̄cedat error in doctrina fidei: pestilens, inquam, persuasio aliqua, qualem ex aduersariorum doctrina conceperunt non pauci: imo qualem eam ipsa aptissimis verbis docet atque asserit, vniuersa hęc vitia ad assequendam salutem nobis impedito non esse, modo vna fides adfit, qua quis sibi firmiter persuadeat, Christum abunde dependisse pro suis peccatis omnibus: eius satisfactionem ad se certo pertinere: iam se in Christo factum dei filium, atque

que illum se propitium patrem habere, quibuscunque alio-
 qui peccatis alijs contaminata vita eius fuerit: solam fidē
 esse necessariam: cetera omnia liberrima, nec p̄cepta, vt
 inquit ille, nec prohibita. Credentis in Christum nulla esse
 opera tam mala, quę eum possint accusare aut damnare.
 Nullum esse peccatum, quam vnā infidelitatem: nullam
 iustitiam, quam vnā fidem. Non dubitādum nobis de sa-
 lute, postquam baptizati sumus: quod promissio ibi facta,
 non sit vllis peccatis mutabilis: proinde baptizatum, etiam
 si vellet, nō posse salutem suam perdere, nisi nolit credere.
 His, inquam, atque eiusmodi, quibus vniuersā doctrina Lu-
 theri & aduersariorum passim scætet, qui semel induxit in
 animum credere, suis peccatis & carnalibus vitijs, in qui-
 bus molliter quiescit, necessario adiungit hunc errorem pe-
 stilentissimum, & vniuersę religiosę disciplinę aduersantē;
 quo sibi persuadet, hæc sua vitia non fore illi ad salutem
 impedimento, modo, quam illi docent, fidem vel solam ha-
 beat: si ipsorum Euangelio credat: si nihil dubitet se Dei fi-
 lium, propterea quod ita credit, sicut p̄dictum est, etiam
 quicquid de vita sua fuerit: etiam quantumcunq̄ alioqui
 diuina gratia indignus fuerit, quę nihil moretur dignita-
 tem nostram, p̄parationes & opera. Istiusmodi igitur er-
 rorem omnium perniciosissimum qui carnalibus homini-
 bus & peccatoribus instillant, religionem grauissime vi-
 tiant: non illi, qui quauis peccatores & carnaliter viuen-
 tes, synceram tamen religionis doctrinam adhuc recipien-
 tes, ecclesiasticę disciplinę nihilominus subiecti sunt, cuius
 erga eosdem corripiendos & reducendos adhuc valet ener-
 gia & seueritas. Quam vt in ecclesijs suis se funditus sultu-
 lisse, sua, quam confitentur, imprudentia, qua ab initio vsi
 sunt, sero, vt audisti, agnoscunt, & sero intelligunt aduersa-
 rij, nec fere sperant eandem posse restitui, quando nec vi-
 uo Luthero, ceterisque symmists eius adhuc constitui po-
 tuerit: ita iam experiuntur, nullā sine ea posse conseruari
 religionem inter homines.

Quorū vero hæc paulo altius exorsa, & prolixius ex-
 plicata sunt? Imprimis ex his Christiane lector intelligis
 quam ille falsum p̄tendat suę orationi, qua explicare co-
 natur causas controuersiarū, quę in religione sunt prin-
 cipium:

cipium: quas vniuersas, cum sit euidens apud illum cū suis existere, in nos transferre conatur. Euidenter enim falsum est, quod ille primi principij loco assumit: Quotiescunq; est vitiatā religio de duobus his capitibus, peruersas opiniones grassari inter homines, de peccatorum, inquam, remissione, quibus ea mediis paretur: & de cultu Dei legitimo, quis ille sit, & quæ opera Deo placeāt. Quanquam hoc, velut caput tertium, vt disparatum à duobus prioribus debuisset adiungere.

Vitiatur imprimis religio per omnē hæresim, & errorē introductum in doctrina sanæ fidei. At non in omni hæresi de dictis capitibus introductæ sunt controuersię in ecclesia, & prauæ opiniones, errorésq; recepti inter homines. Cū Arriana pestis vniuersam pene Orientalem in fecisset, nec minus conturbasset Occidentalem ecclesiam, certum est grauissime vitiatam religionem fuisse, vbicunq; ea hæresis recepta fuerat. Idem factū inficiari nemo potest, in vniuersis introductis ab initio, à Martione, Valentino, Basilide, Apelle, Eutylianis, Ebionitis, Patripassianis, Manichæo, eorumq; complicibus & sectatoribus, cæterisque omnibus, quæ vsque nunc fuerunt ab initio: ne in enumerando sim frustra prolixior. In quarū tamen nulla, cōtrouersię vllæ de prædictis capitibus introductæ sunt in ecclesiam: nec est legere in vllis monumentis veterum, aut qui dimicant aduersus sui sæculi hæreses & hereticos, aut qui catalogon nobis prodidere hæreseon, de dictis capitibus vllos vnquam errores doctrinæ sanæ fidei contrarios viguisse, & publicos alicuius nominis assertores habuisse in ecclesia præter eos, quos primus introduxit Lutherus & aduersarij.

Res, quibus nobis constat, ac paratur peccatorū remissio, semper extra omnē cōtrouersiam fuere. Imprimis fides orthodoxa & catholica, sine qua impossibile est placere Deo. Deinde sincera pœnitētia vitę veteris, & ad Deū vera per amoris sinceri affectum conuersio: quæ ex fide illa, velut ex radice, per sua media procedūt & germinant. Quę vero illa sit vera, & Deo accepta pœnitentia, & quę sit, & semper fuerit catholicę ecclesię de eadē sentētia, cōtrouersia de pœnitētia euidēs fecimus: nec minus, quos aduersus eadē impios errores Lutherus cū suis primi introduxerūt, quam

quam miris ac miseris eam modis obscurarint, & non illustrarint, vt falsissime ac vanissime gloriari non cessant. De diuino cultu legitimo, quis ille sit, & que nulla vnquã fuit hæc res in ecclesia, nec dubitatum à Christi fidelibus: Is nempe ille, qui toto orbe in ecclesiis pro diuino cultu ab initio receptus, & publice celebratus cernitur, in offerêdo illo sacrosancto altaris sacrificio, corporis & sanguinis redemptoris nostri, in cõmemorationem eiusdẽ illius sacrificij, vt in ara crucis oblatum est: ceteroque vniuerso, quod dicimus, diuino officio: in solennibus illis orationibus, diuinis laudibus, psalmodiis, sacrisque cõemoniis, quæ toto orbe celebrãtur in ecclesiis. In quarũ paucis etsi varietas nõnulla incidat, ea nec pietati, nec religionis vnitati, sinceritatique in vlllo officit. Quæ placeãt opera, vt à prædictis plane disparatum caput est (multa siquidẽ Deo placent, quæ ad latrariam & diuinũ cultũ proprie non pertinet) ita nunquam ab initio à piis dubitatum est, sed ipso velut cõmuni naturæ sensu intellectũ ab omnibus: nempe quæcunque à nobis fiũt pio erga deũ affectu: siue ea fiãt honoris ei⁹ gratia: quælia sunt vniuersa, quæcũque ad latrariã, & cultũ eius proprie pertinere paulo ante ostẽdimus: siue quid faciamus, aut nobis imponam⁹ graue, pœnale, & asperũ, quo ita vlciscamur in nobis ipsis peccata, quibus eius maiestatem nos offendisse nobis sumus cõscij, impẽdentẽque nobis iram eius hoc pacto auertamus, anteruertamus iudicium, & impetremus misericordiã: nos ipsos videlicet affligentes in ieiuniis, fletu, plãctu, victu ac vestitu, duris & asperis, in cilicio, sacco, cinere, atq; eiusmodi: seu etiam hæc mortificationis veteris hominis, & sanctificationis nostræ, libertatisq; spiritus causa peragimus: seu deniq; quæcũque proximo, ex pietatis affectu, impẽdimus charitatis officia. Vniuersa hæc Deo placere, etiãsi à Deo præcepta & exacta non fuerint, sed posita in nostro arbitrio, modo adsit in his oculus purus & simplex, ex quo estimentur hæc nostra opẽra omnia, nunquam ab initio piis omnibus (etiam priusquam è cruce orbi coruscaret Christi euangelium) dubitatum extitit: sed velut naturæ quodam sensu intellectum: qui suis illum peccatis nõ prorsus obscurarunt. Fuerunt equidem, & adhuc sunt, sed carnales plane, & brutales homines, quos

quos atheos verius & Epicuræos, quam Christi fideles dixeris, qui de his impie sentiant: sed quæ publice aduersus ea introducta sit hæresis, nominatim aliquem assertoré habens, ante natum Lutherum nulla legitur. Qui cum suis quam multiplices in his & perniciosos, atque adeo palpabiles errores primus omnium introduxerit in ecclesiã, locis plerisque explicatarum à nobis controuersiarum euidentissime demonstrauimus.

Ad quæ vniuersa Bucerus stupenda plane dissimulans impudentia, nec verbum habens quod queat, aut me viuo audeat contra hiscere, sola tamen impudenter asseuerandi temeritate & audacia, Lutheri suorumque de his doctrinã pergit asserere, & efferre vt piam: & nostram ex aduerso calumniari vt falsam atque impiam: Qua ego impudentia nihil cogitare possum impudentius: perinde quasi stipites faciat omnes homines: aut nullos legisse nostra, sibi aduersus seipsum persuadeat, vt quæ lecta pluribus, quam cupiat, & maiori fructu, quam velit, idem ipse dissimulare non potuit, quod ex prioribus potuisti lector intelligere. Quemadmodum & ex his, quæ nunc explicauimus, quam falsum idem, & quam alienum à conclusione, quam stabilire nitentur, principium assumpserit: vt ex quo diligenter excusso euidenter apparet, quas ille causas controuersiarum introductarum in ecclesiã, quæ item in religionem inuenta vitia conatur transferre in nos, ea vniuersa excitata prodiiisse à Luthero, & exulta à suis: tametsi & ab aliis eorum semina diuinæ sementi callide ac dissimulanter inspersa sunt, dum non satis aduigilarunt, sed ocio, torpori ac somno dediti fuerunt, quibus dominici agri cura & cultura commissa extitit.

Sed nunc, ad pensum vt recurrat oratio, demonstrauimus euidenter falsum esse, quod ille primi principij loco assumit: de duobus illis, quæ commemorat, capitibus, aut tribus potius, prauas opiniones grassari inter homines, quotiescunque est vitata religio: imo nunquam de illis ipsis capitibus prauas opiniones, ac sanæ fidei repugnantes errores publice receptos à quibusuis in ecclesia, etiam quantumuis grauiter vulnerata vitataque religio: nisi quos primi ipsi multiplices & perniciosissimos, caputque omnis religio-

religionis tollentes, introduxerunt in ecclesiam. Fecisse illos maxima parte, quæ sunt, non inuenisse religionis vitia: fuisse vitiosos & carnaliter viuētes plurimos, qui nunquam ab initio defuerunt ecclesiæ, sed hi admonitionibus, correctionibus, & ecclesiasticæ disciplinæ seueritate reducendi fuerant, atque etiam docendi, si quibusdam etiam erroribus doctrinæ sanæ aduersantibus inuenti fuissent obnoxij. At cum illi vniuersam ecclesiasticæ disciplinæ vim im prudentiâ sua funditus sustulisse à suis ecclesiis, vel inuiti cogantur agnoscere, quam etiam in nostris magna ex parte labefactasse eosdem, re ipsa experti dolemus ex animo, quam sint bene de ecclesia & religione meriti, nulli obscurum est.

Si fuerunt quidam inter nos tam carnales & crassi, qui sine fide, sine diuinæ offensæ pœnitentiâ & pietate in Deum, in externa tantum illa operum facie, quæ ad latriam proprie pertinent: ad hæc, in corporis exercitatione, ieiuniis, vigiliis, vitæque austeritate, quam sibi vltro imponunt homines, vniuersam salutis ponebant fiduciam, hi ad sanam ecclesiæ doctrinam reuocandi fuerant: & docēdi, hæc quidem Deo accepta & gratissima, quando procedunt ex fide & pio in Deum affectu, & amore (vnde nostra opera omnia, atque adeo ipsa fides, vitalem suam energiam suscipit, nisi mentiatur Iacobus Apostolus.) Sed vbi abest ille, in cæteris operibus nostris, etiam qualibuscunque, frustra vllam spem salutis cōstitui. Ipsum esse amorem, qui nos Deo coniungit, & nos, nostraque opera illi commendat, acceptaque facit: ad quem vsque in mortem nos permanere affirmat ille Euangelistarum coryphæus Ioannes. De quo in controuersia de Iustificatione hominis plenius pertractauimus: & adhuc post incidet locus proprius & necessarius.

Quod vero crassissimus ille, & pene brutalium hominum error, vniuersos ecclesiæ ordines occupauerit, vsurpatum, temerarium, & falsissimum est de alienis seruis iudicium. Inter quos multi sunt, qui domino suo stant, & steterunt, quos iste iniquissimo suo iudicio condemnat: omnium vitam odiosissime proscindit: præcipue autem Romanos pontifices (quos ouilis sui pastores & rectores ipse nobis

bis Christus pro se substituit) amarulentissimis conuitiis flagellat: ne nusquam non prodant energian paracliti, qui per ipsos loquitur, & quod ad Christi ouile, hoc est, catholicam ecclesiam non pertineant. Sed suum ipsi portabunt iudicium.

Quod dicit, primum Erasmum diuinitus inspiratum, diuinum errorem successu & fructu aliquo cœpisse conuellere, mirandū sane est, vt illum hoc non pudeat. Nam cū dictus error nullum vnquam assertorem habuerit, nihil opus erat eundem accurate conuellere, sed tantum sanam de eo pietatis doctrinam, nemini ignoratam (qui ad eam aduertit mentis oculos) diligenter proponere vulgo carnaliū hominum, & mentibus illorum sedulo instillare.

Si docuit Erasmus, quod de ipso Bucerus affirmat, probari Deo non posse opera, nisi quæ iuxta præceptum eius eo spectent & valeant, vt proximo ad bene piæque viuendū per ea commodetur, vt plerāque alia impie docuit: quæ admodum plerisque locis explicatarum à nobis cōtrouersiarum euidentis fecimus. Nunquid diuinus spiritus non affirmat placuisse Deo Abelis oblationem & sacrificium, quod illi de primogenitis gregis sui & adipidibus eorum obtulit? nunquid Dei vllum de eo præceptum proferent? nūquid eo spectauit sacrificium illud, vt ad bene piæque viuendum commodaret proximo? nūquid Deo placuisse idem diuinus spiritus non affirmat, quod Noe post diluuiū arcam egressus, ædificato altari, de pecoribus & volucris mūdis, quæ secum arcam exierant, holocausta obtulerit? nunquid eius sacrificij & oblationis vllum Dei præceptū demonstrabunt? nūquid etiā eo spectabat ille sacrificans, vt ad bene piæque viuendum cōmodaret proximo: & non potius, quæ admodum & Abel ille, vt hoc ipso externi cultus genere, Deo honorē impenderet? In Abraham, Isaac, & Iacob, de externis cultibus, quos Deo absque vllō præcepto, absque vllō ad proximum respectu exhibuerunt, plerisque locis diuina scriptura cōmemorante, idem inuenies. Re habitæ speciale vitæ institutum sectabantur, seuerius præ cæteris sui populi & expeditius, quo suæ peregrinationis monebantur, neque hic se habere manentem ciuitatem, aut patriam, sed futuram inquirere: quod Deo placuisse, idem ipse per Prophetam attestatus

attestatus est : nec tamen de eo vllum Dei præceptum acceperant: nec vt proximo per id commodaretur, idem illud vlla ratione pertinebat. Elias, Elifæus, cæterique Prophetarum domini, nullo Dei præcepto adstringebatur præ cæteris ad vitam cœlibem, & illam feuerâ ieiuniis & vigiliis, laboribus, vestitu, cubitu, cæteroque victu & habitu, duram atque asperam, qua tamen singulariter præ cæteris illos placuisse Deo, vniuersa scriptura testis est. Nūquid ergo Deo probari non possunt opera, nisi quæ iuxta eius præceptum eo spectent & valeant, vt ad bene pieque viuendum per ea commodetur proximo? Hæc præcepta non erant, sed vltro assumpta: nec ad proximum respiciebant, sed ad mortificationem carnis & puritatē, sanctificationemque spiritus, per quam diuinis illustrationibus se reddebant organa cōgrua. Et quid dicent de Præcurfore domini, cui in eremo ab ipsa pene infantia solitariam vitam viuenti, melota vestitus: locusta, mel syluestre, & aqua, cibus potusque fuerat, & victu rigidissimo eiusmodi indefesse se affligebat? Quid de primis illis monasticæ & anachoriticæ vitæ patribus & cultoribus: quos feruens illa nobis produxit primitiua ecclesiæ? De Paulo? Anthonio? Paphnutio & similibus? Quid de iis, quorum Apostolus gloriosam atque ardentissimam fidem nobis imitandā proponit: qui circuierunt in melotis & pellibus caprinis, errantes in solitudinibus, in montibus & speluncis & cauernis terræ? Horum vitæ institutū, si ad Erasmi illud axioma exigas, Deo placere non potuit: si ad illud Bucerij, quod præmissimus, ambitiose, imo & furiose superstitiosi in eo ipso etiā fuerūt, quod corpori cōdita, & cōcessa à Deo bona subtraxerūt vltra, quam eo cōferebat, vt sobria pietate, & pia sobrietate nomē Dei sanctificaret ad proximos. Quid deniq; de his dicturi sunt, q̄ diuinæ maiestatis oculos grauiter offendisse sibi cōscij, & impēdētē ob id eius irā metuētēs, aut alioqui singulare aliquod à Deo implorātes auxiliū, ad ieiuntū, saccū, ciliciū, & cinerē, orationes interpellatas singultib⁹ & lachrymis, in terrā quoq; prostrati semp cōfugerūt? Ita sepe fecisse Dauid, ita Ezechia, ita Edrā illū, cū à rege Persarū acceptis mādatis & munerib⁹, cū captiuitatis reliquiis lōgo infestoq; itinere proficiscēdū sibi esset in Hierusalem. Ita Hierosolymitas, cum Nabuchodonosor

donosor per Holofernem militiae suae principem ipsis rursus minaretur seruitute & exterminiu. Ita Iudith, Hester, Danielelem, Machabæos, breuiter, pios oēs fecisse semper, & nec sine fructu, & impetrata à Deo misericordia fecisse, vniuersa scriptura testis est. Et quid illi Niniuitæ? Cum rex & populus subuersione ciuitatis suae audissent denūciari à Propheta, credentes quidem in dominum, & nihilominus de infinita eius benignitate non desperantes, ad poenitentiam conuersi prædicauerunt ieiunium: & humiliati coram Deo in sacco & cinere, & se mutuo excitantes ad implorandam eius misericordiam: Quis scit (inquiunt) si conuertatur & ignoscat Deus, & reuertatur à furore irae suae, & non peribimus? Et quis obsecro hos docuerat his mediis placare Dei iracundiam: eius vindictam deprecari, & misericordiam gratiamque quærere? Nihil certe inuenies aliud, quam illam ab initio omnium Deo fidelium communem fidem, persuasionemque publicam: ex qua semper pij omnes ad eundem finem assequendum, ad eadem quoque media confugerunt. Quid ergo de his dicturi sunt? Certe secundum Erasmi illud axioma, Deo hæc eorum opera placere non poterant: ut quæ præter eius præceptum vltro assumpta, non eo spectabant, ut proximo per ea commodaretur. Secundum aduersariorum vero doctrinam, quam in confessione suae fidei, atque eius apologia publice asserunt, atrociori etiam censura percelluntur. Neque enim solum ingrata Deo, & illis, qui ea fecerunt, inutilia, sed etiam perniciofa, impia, à dæmoniorum doctrinis introducta fuerunt: quia facta ad placandum Deum, ad eius impetrandam gratiam, promerendamque misericordiam. Et quid diuina scriptura? Vidit, inquit, Deus opera eorum, quia conuersi sunt à via sua mala, & misertus est super malitia, quam locurus fuerat, ut faceret eis. An hic non vides diuersissimum Dei ab Erasmo & Lutheranis iudicium? Vidit Deus opera illorum, quæ, qualiaque audisti: nempe quæ præter diuinum præceptum vltro ab illis assumpta, non eo spectabant, ut per ea comodarent proximo, sed ut diuinam per ea placarent iram, & impetrarent misericordiam. Quid tum denique? nunquid propterea detestatus est eos? minime omnium: sed misertus est eis, operum eorundem respectu ac intuitu. Et adhuc

Bucere

Bucere (vt te compellem) doctrina vestra per omnia concordat cum diuina scriptura, & catholicæ ab initio ecclesiæ, sanctorumque omnium sententia, cum qua pugnet nostra ex diametro? Potestne quicquam dici, cogitarique impudentius?

Lutherum successisse Erasmo, qui hoc molitus sit ab initio, non vt duo illa capita Christianæ doctrinæ (Qua nobis ratione cum Deo sic redeundum in gratiam, & quis illi ex nobis cultus placeat, & quæ grata opera) pura ac solida extarent in ecclesiis: sed potius perniciosissimis erroribus suis ea corrumperet, & in vniuersa pene Christianæ doctrinæ capita temerarias & sacrilegas manus iniiceret in locis, quos commemorasti, in quæstionibus omnibus & in explicandis, quæ inter nos & vos sunt, controuersis, ipsa luce clarius fecimus: nec minus etiam hic evidens faciemus de omnibus, quorum hoc loco tractatio incidet. Non ergo, quas tu Bucere videri vis, ex causæ sunt, vnde, quæ nunc cernuntur religionis dissidia, exorta, aucta, & vsque nunc retenta sunt, sed quod vniuersa pene religionis, & Christianæ doctrinæ dogmata perniciosissimis erroribus vestris inseritis. Et præterea (quod ipsi diffiteri non potestis) multa temere impudenterque commouentes, omni religione & sacrorum reuerentia soluistis populum, atque illi persuasistis ecclesiasticam disciplinam omnem contemnere, partim ex illo, quod supra extulisti, Erasmano axiomate: Nulla Deo placere posse nostra opera, quæ non iuxta eius præceptum fiant, atque eo pertineant, vt per ea commodetur proximo: partim ex vestri euangelii, quæ illi superaddidistis, propriis. In quo cum imprimis doceri cœptum est. Quicquid in diuinis scripturis non habetur, hoc plane additamentum esse satanæ. Deinde (quemadmodum adhuc habet decimus quintus vestræ confessionis articulus) Quod humanæ traditiones ad placandum deum, ad promerendam eius gratiam, & satisfaciendum pro peccatis, aduersentur euangelio & doctrinæ fidei. Quas traditiones humanas intelligatis, velut enumerando particulatim exprimitis, vota, inquam, monastica: constitutas viuendi leges & regulas, vel præscriptas à superioribus, vel quibus sua se

B

sponte

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

sponte adstringunt, quibus ea cordi sunt: præterea ciborū discrimina, & ieiunia, quæ præcipiuntur atque obseruātur in ecclesia: breuiter, quicquid à sanctis patribus traditum institutumque est, eo pertinens & respiciens, vt abrenuncia to mundo, supplantata carne, cœlestem vitam in mortali carne meditentur homines: & nos Iudæos facitis, qui his contradicentes, doctrinis dēmoniorum obruimus euange- lium: nec minus catholicam Christi ecclesiam, quæ autori- tatem Romani Pontificis agnoscit & sequitur, Antichri- sti regnum, quod in his à vobis dissentiat. Sed si est Anti- christi regnum, quæ in his dissentit à vobis ecclesia, vbi er- go, & quæ catholica Christi ecclesia. Quam vniuersam ab ipso sui initio, quanta fuit, est, & erit, dissentire, ac dissen- sisse à vobis in his omnibus, in plærisque explicatis à nobis controuersis, ipsa meridiana luce clarius fecimus. Quæ est ergo illa, quam perpetuo iactatis, catholica ecclesia, cuius sententiæ & fidei, vestra hæc concordat sententiæ? An Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob, Samuel, David, Es- dras, Iudith, Hester, Daniel, Machabæi, ille domini præ- cursor Ioannes, illi admirabiles patres nostri anachoriticę vitę primi cultores, illi gloriosi duces, & doctores nostri, Dionysius, Clemens, Origenes, Cyprianus, Basilus, Hila- rius, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Gregorius, cęte- riq; vniuersi, quos ecclesia agnoscit & celebrat. An, inquã, hi omnes membra non fuerint catholicę, quam iactatis ec- clesię? aut nunquid forte diuersa eorum fides fuit à catho- licę ecclesię fide & sententiâ? Et hi omnes, quod obiter su- pra, copiosius autem alibi demonstrauius, non solum ver- bis, sed re ipsa & vita, vestram in prædictis omnibus condē- nant sententiam. Sed fingite qualemcunque volueritis ec- clesiam, quæ sit vobis catholica, an stantibus dictis princi- piis vllus ordo, vlla disciplina, vllus magistratus, vllum of- ficium, conseruari, geri, administrarique potest in quacun- que demum ecclesia? An cuiquam obscurum est absque di- sciplina & cęteris, sine quibus ea constare non potest, nul- lam subsistere vnitatem religionis & fidei in vlla societa- te ecclesiastica? Nam eam vbi tollas, ibi videas omnia pes- sum ire licentia: & contemptu pietatis & religionis in car- nem & impietatem vniuersa recidere. Quod vero consta-

re

re hæc non possit, si tollas Hierarchiam ecclesiasticam, aut Hierarchis suam autoritatem detrahas, ipsa rei euidencia conuicti fateri ipsi sepe cogimini. Aque illud, quod suis legibus & constitutionibus contineatur necessario: quibus sua quæque præscribuntur moderanturque officia, vel certa quædam imperantur Christifidelibus, quæ ad finem ecclesiasticæ societatis pertinent, & ad pietatem promouent: vel denique ordo, decor, & honestas conseruantur in ecclesia.

Ad primum genus pertinent, quæ ad ecclesiasticos ordines, magistratus, & publicæ disciplinæ, sacrorumque administrationes, eorumque functiones pertinent. Secundi generis sunt ieiunia quadragesimæ, & aliorum non multorum dierum: & quibusdam per hebdomadas diebus interdictus esus carniū: item certorum dierum sabbatismus, ac solennis obseruatio in diuino cultu, in verbi Dei studio atque audientia: pœnitentiæ atque eucharistiæ præscriptum in Paschate, & si quæ sunt alia istiusmodi. Ad genus tertium pertinent cæremoniæ sacræ, quas ab ipso ecclesiæ initio toto orbe Christiano vsque nunc obseruatas conspiciamus in ritibus certis, qui in diuino cultu & officio, in ecclesiasticis sacramentis tractandis, tradendis atque administrandis, cæterisque symbolis sacris, quæ vsitantur in ecclesiis, sunt. Quorum vsum vetustissimum esse & ab ipsis vsque Apostolorum temporibus ad nos descendisse, & spiritus sancti in magisterio per Apostolos, Apostolicosque viros traditum, alibi ex scriptoribus eorundem temporum, Dionysio, Policrate, Clemente, Tertulliano, Origene, cæterisque subsequitis omnibus euidens fecimus. In quibus omnibus, ecclesiæ filios viuere teneri ab antiquo, imo ab initio obseruatis in ecclesiastica domo ritibus, consuetudinibus & legibus, obedireque constitutis sibi à Deo præpositis, & magistratibus sacris in Hierarchia ecclesiastica, vt alibi à nobis copiose & accuratissime, nec vno loco demonstratum est, ita (vt aliud stantes, aliud sedentes quod dicitur) ipsa rei euidencia conuicti, quanuis contra suū ipsorum euāgelium, sua quæ audisti principia, sepe fateri coguntur aduer-

APOLOGIA ALBERTI PIGNII.

sarij, vt Philippus in sua Aristotelicorum Ethicorum epitome: Aequè & tu Bucere in pastore tuo: nec minus saepe in hoc ipso, quem nunc excutiendum desumpsimus, libello.

De quibus hoc tamen maximopere mirandum mihi est, quod in doctrina vestra vobiscum vos non constare, sed toties euidenter pugnare non aduertitis. Nam si est verum, quod est verissimum, & ipsi nobiscum saepe confitemini, in ecclesiasticarum constitutionum præuaricatione periclitari duas res momenti maximi in Christi ecclesia: disciplinam nempe, & tranquillitatem harmoniamque status publici Si disciplinæ causa (quod æque ipsa rei euidenti cõuicti fatemini) opus est certis legibus, ordinatiõibus, cæremoniis quoque & ritibus, quibus velut pædagogia quadam contineantur, exerceanturque simplices: imo si (quod & ipsum non diffitemini) ratio exigit, rei euidentiæ requirit, euangelium iubet, vt eiusmodi pædagogia exerceantur homines: & æque, si tranquillitas, vnitas, & harmonia ecclesiæ pendent ex ordine & consensu publicorum rituum, qui vt conciliat & consociat homines, ita confusio ordinis, & discrepantiã rituum distrahit animos & ingentes tumultus, æternaque bella parit. Si inquam, hæc ita se habeant, vt habent verissime, etiam vobis ingenue cõfitentibus, primum considerate obsecro, quis vestræ doctrinæ consensus sit, & quomodo ista quadrent cum vestro euangelio, atque illis eius, quæ commemorauimus, velut primis principis: & de inde quam sitis bene meriti de Christi ecclesia.

Antequam prodiret nouum illud vestrum euangeliũ, religionis & fidei publicorumque rituum, magnus consensus erat in ecclesia: cõstitutionesque ecclesiasticæ religiose obseruabantur à Christi fidelibus omnibus: agnoscebanturque ecclesiasticæ Hierarchiæ, & Hierarchis eius sua autoritas: per quam vigebat adhuc qualiscunque disciplina ecclesiæ: & reuerentia mœtuque supremæ autoritatis in eadem præsidis, tam sacri quam profani magistratus continebantur in officio: nempe in quos delinquentes, corrigendos, atque etiam vbi id excessus grauitas & exempli pernicietas requirebat, amouendos magistratu & officio, consti-

te

te ac vigente religionis vnitae, eius valebat autoritas. At postquam nouae eius fidei vestrae, nouique euangelij doctrina in orbem inuenta est, postquam doceri coepit, esse additamentum satanae, quicquid in diuinis scripturis non habetur, aduersari euangelio Christi & doctrinae fidei, quicquid praecipuum ab ecclesia aut superioribus, sine expresso de hoc dei praecipuo facimus, si ad placandum deum, ad eius gratiam promerendam, expiandaque peccata nostra id ipsum valere, persuasi facimus. Postquam noua haec dogmata vestra inuenta sunt, primum omnium, omnes leges, & constitutiones ecclesiasticae, ac pontificiae sunt sublatae e medio, vt mera figmenta, mendacia atque additamenta satanae: & ecclesiastici canones, iusque pontificium, ex vestri illius Apostoli & Euangelistae autoritate, in derisionem & contumeliam, publico damnatum incendio. Sacerdotium, quale solum eatenus nouerat Christi ecclesia, episcopali ministerio, ritu a maioribus accepto, tradito, & toto orbe obseruato ab initio (quod controuersia decima euidens fecimus) eadem autoritate pronunciatum est idolum esse, & figmentum ignorantium hominum. Missas, in quibus Deo offertur illa sacrosancta oblatio corporis & sanguinis Christi in eucharistia, quemadmodum maximo consensu, quanta quanta est, ab initio fecisse vniuersam Christi ecclesiam controuersia quinta demonstrauimus, docere coepistis esse summam impietatem & idololatriam. Obliterastis tot saeculis vnanimi consensu obseruatum in hac Occidentis & Latina ecclesia publicum ritum ac formam celebrandae missae, atque eius etiam canonem, quod sacrificij & diuorum mentionem faceret: & pro eis statuistis parum sana Lutheri vestri somnia. Idololatrias pronunciastis nos vniuersos, qui maiorum, & vniuersae ab initio ecclesiae ritum (quod decimatertia controuersia euidens fecimus) diuos coleremus iam regnantes cum Christo, eos inuocaremus in necessitatibus nostris, atque eorum imploraremus apud deum suffragia: quod cum veneratione eorundem haberemus reliquias: eosdem honoraremus positis statujs, imaginibus, picturis: imo quod Christum adoraremus, quamuis vere nobis praesentem in eucharistia. Exhibitum, proscriptum, & anathematizatum est per vos, quicquid

ADOLOGIA ALBERTI PIGHII,

Quid eatenus sine scripto, velut ex Apostolica traditione, oibus sæculis, toto orbe seruauit Christi ecclesia: nempe ritus vniuersus benedictionū & consecrationū ecclesiasticarum: in chrysmate, in oleo sacro, in sacro fonte, in aqua lustrali, in cereis, in locis, templis, altaribus, vestibus, vasis diuino cultui mancipatis, breuiter quicquid est sacrorum rituum, quicquid cęremoniarum in tractandis, tradendisque sacramentis ecclesiasticis, quo ita sacrorum omnium reuerentiam detraheretis populo. Vniuersam diuini cultus, qui in templis peragitur, & eatenus toto orbe summa cum religione, pietate, ac deuotione Christi fideliū peractus est, illam exteriorem faciem, impietatem, Antichristi laruas ac faciem pronunciastis, præsertim si existimetur ad pietatem conducere: persuasistis que & inculcavistis hominibus, & sustulistis è vestris ecclesiis. Aboleuistis festiuitates publicas, quibus vel redemptionis nostrę mysteria, vel gloriosos sanctorum patrum nostrorum de hoc mundo triūphos recurrente per annum celebritate recolimus. Aboleuistis ieiunia, tam alia, tum quadragesimę, quę ab ipsis vsque Apostolorum temporibus toto orbe tota obseruauit ecclesia. Et, quem eadem induxit, ciborum deletum etiã sustulistis è medio, & cum aliis plerisque diebus vos magis iuuet piscibus quam carnibus vesci, quibus diebus illis interdixit ecclesia, iisdem vescimini, velut in contemptum ecclesię. Cum multis ante sæculis in pace egisset Occidentis hæc & Latina ecclesia, & vt in cęteris, quę ad religionem pertinet omnibus, ita & in sacramento eucharistię eundem ritum seruaret, sub panis tantum specie communicandi populum, impugnari hoc per nouitatum captiores & studiosos quosdam in Boemia, Ioannem de Huls, & Hieronymum Pragen. ante annos ducentos ceceptum est, qui damnato ritu visitato eatenus, velut Christi euangelio contrario, necessitatem communionis vtriusque speciei introduxerunt: quanta illius regni ante florentissimi clade, confusione, deformatione, deuastatione, quot milium hominum cęde, res ipsa adhuc hodie loquitur.

Sed cum malum hoc iam dudum intra limites illius regni, velut consopitum quiesceret, per vos rursus excitatū
in

in vniuersam Germaniam introduci cœpit. Cum tota ab initio ad nos vsque Christi ecclesia, ab ipsis nimirum apostolis hoc receperit, ne sacerdotes, & altaris ministri seu diaconi nubere, tametsi ante mariti, vnius tamen vxoris, quam virginem accepissent, admitterentur ad sacerdotium & altaris ministerium: nec vlla sit, aut vnquam fuerit Christianæ professionis natio, vbi admissum sit, velut legitimū, sacerdotum coniugium, quod etiam apostolicis canonibus, synodorum, tam in Orientali, quàm Occidentali, Africa quoque ecclesiis celebratarū, ecclesiasticisque antiquissimis decretis distri&issime interdictum semper fuit & inhibuit, quemadmodum xv. controuersia euidentissimum fecimus. Vos contra, sacerdotes vestros vultis nubere: non semel tantum, sed decies, si ita res tulerit: etiam cum quibuslibet, cum vidua, cum vili denique scorto: nec sacerdotes tantum & diaconos, sed etiam monachos & monachas, qui semetipsos, voto Deo præstito, sponte castrarunt propter regnum dei. Quibus iuxta certissimam diuinę scripturę & consonam orthodoxorum ab initio patrum omnium & catholicę ecclesię sententiam, non solum nubere, sed & velle nubere damnabile est.

Hęc sunt Bucere, non quas tu commemorasti, causę dissidiorum, quę in religionem inducta, adhuc magna totius ecclesię confusione, infinito plurimorum scandalo perseverant. Quę per vos, non per nos inducta sunt, quantum tu contra, compositę orationis artificio, fumis, ac inuolucris hæc obscurare niteris, & frustra transformare in contrarium. Nam ante doctrinam noui huius euangelij vestri, nulla de his in vniuersa Christi ecclesia controuersia extitit, sed fidei, obseruationis & rituum vnitas. Hoc credebamus & tenebamus omnes, quod multis retro sæculis velut per manus traditum à patribus in filios & ad nos transmissum accepimus, didicimusque in catholica ecclesia. Idem & vos tenebatis, credebatis, & obseruabatis nobiscum in dictis omnibus, in quibus hæc nunc induxistis dissidia. Quod eatenus vnius nobiscum societatis, ecclesiasticę, inquã, familię & Christi corporis mēbra fueritis, ire nõ potestis inficias. Eadem quippe fide, iisdem legibus & ritibus publicis nobiscum conuersantes in domo ecclesiastica, sub vnius re-

APŌLOGIA ALBERTI PIGII.

toris & pastoris eius nobis constituti à Christo obedientia. Quod igitur vestra vos autoritate secessionem feceritis à reliquo corpore, quod eatenus vna, & communia partiri, imo destruere & obliterare conati estis, quod omnia vsitata, recepta, vetera antiquare, noua introducere: idque vestra ipsorum, hoc est, priuatorum, iuuenum, imperitorumque (quod ipsi vos non diffitemini) obscurorumque hominum autoritate, quibus non præesse, sed subesse rectoribus ecclesiæ: non illos regere, sed regi ab eisdem, à Christo mādatum est: quis non intelligit factum impudenter, temerarie, iniuste, ac seditiosissime?

Hoc te quæso Bucere, vt perpendas diligenter, si vnus alicuius magnæ, & insignis ciuitatis pars nonnulla priuatorum & obscurorum hominum (& quæ reliquæ comparata, vix vllum numerum constitueret, imo quæ indigna esset; quæ compararetur cum reliqua) quod sibi quædam displicerent in vsitatis legibus, magistratibus & administratione publica, initis inter se coniurationibus, publica sibi appropriare conarentur, communia partiri, aliena inuadere, & suo dispensare arbitrio, receptas leges antiquare, nouas introducere, nouare, confundere, sursum, deorsumque miscere omnia, nunquid dubitarent magistratus, hos illos, vt perniciem publicam coercere, opprimere, & in iis exemplum edere seditiosis cæteris? Et si illi, vel negligenter, vel etiam proderent salutem publicā, an ignorarent ciues boni cæteri, in istiusmodi casu sui quid foret officij? Quid igitur, vbi in ipso Christi regno, in ipsa domo Dei viuentis, hæc à vobis facta esse, & adhuc fieri conspiciamus? nunquid obscurum est, qui in ea magistratum gerunt, qui ex Dei ordinatione gladium portant, quid ipsorum hæc in re sit officij, etiam quicquid contra videri velitis vos? Qui si ab hæc coniuueant, imo si qui eorum, priuatæ cuiusdam rei suæ, sui affectus, aut odij in quemquam causa, quia alteri id malum præsentius iudicant, & plus incommodaturum existimant, gliscere magis, quam opprimi hanc perniciem publicā cupiant, & clam oleum camino iniiciant, an hi suo officio satis faciunt? nunquid indigni hi forent, qui amouerentur magistratu? imo qui vna exterminarentur cum peste & pernicio publica cuiusmodi? Si in ecclesiasticarum constitutionū
 praua.

Præuaticatione periclitantur res duæ momenti maximi in ecclesia, ipsa nempe disciplina publica, & tranquillitas harmoniaque status publici (quod aperte agnoscit & ingenuè confitetur Philippus, nec minus tu, vbi ex animo loqueris) necesse est ex eorundem contemptu, imo abolitione, plane tolli abolerique disciplinam publicam, & tranquillitatem, harmoniamque status publici ab ecclesia. Quod cum vos vestra illa, quam præmisimus, doctrina palam conati estis, nec adhuc cessatis facere: vestro vtique ipsorum iudicio ac sententia constringimini. Si discipline causa, etiam ipsis vobis consentibus, certis legibus, & ordinationibus opus est, cæremoniis quoque & ritibus, quibus velut pædagogia quadam contineantur exerceanturque simplices, imo si ratio requirit, ipsa rei euidencia exigit, euangelium iubet, vt eiusmodi pædagogia exerceantur, regantur doceantur Christi fideles: quem discipline locum reliquerunt in ecclesia, qui docuerunt ecclesiasticas leges & ordinationes, esse mera figmenta & mendacia? esse traditiones hominum, quibus nemo obligari possit coram Deo, & quas doctrinas dæmoniorum appellarit Apostolus? Qui cæremonias vniuersas, & ritus sacros deriserunt, exploserunt, & exhibilarunt ab ecclesia, & nouos introduxerunt, quisque pro suo arbitrio? Si verum est Philippe (vt & te quoque compellem) quod dicis loco memorato, vt sane est verissimum, ex contemptu dictorum consequi in populo contemptum religionis, & Hierarchie ecclesiasticæ, quod ipsam testari affirmas, quæ omnes cernimus, rei euidenciam: si non possunt ad timorè Dei institui homines, vbi pædagogia, ordo, disciplina non est: sed his sublatis necesse sit sequi infinitam vastitatem & barbariem: si rectè admones, vt quisque consideret, quæ imensum scelus sit, istiusmodi vastitatis exempla præbere & autorem se facere: quantum denique mali sit in altera scandali parte, quo tranquillitas & status publicus turbatur ecclesiæ: quem in ordine publico, & magistratibus sacris, vt tot sæculis durauit hætenus, sub vno præside superintendente omnibus, consistere per se est notorium: miror quod te, tuam, tuorumque doctrinam, quam adhuc mordicus asseris, adhuc verissime abs te dicta, & per se euidencia, serio expendens atque excutiens, tuam ipsius conscientiam fer-

re possis. Si est quod dicis, & verissime dicis, ordine & harmonia publicorum rituum, conciliari in vnum, consociari-
 que homines: si contra, confusione ordinis, & discrepantiâ
 rituum, distrahi animos, & ingētes tumultus, æternâq; bella
 generari: & proinde, ne præbeamus causam tantis malis, vt
 summa cura obseruemus, etiam qualescunque ritus publi-
 cos, rectè consulis: vtinam ipsi tibi, Luthero, tuisque, con-
 suluisses & adhuc consuleres rectius: vtinam præstitissetis
 quæ consulis: nempe symbolum ecclesiæ, obedientiam ve-
 stram, diligentiam, studium, pro conseruando eius ordine,
 disciplina, tranquillitate, salutēque publica: & non contra
 potius confusis ordinibus, introductâque in ecclesiam no-
 uitate rituum ac discrepantiâ, pugnis, tumultibus, bellis (quod
 res ipsa loquitur) causam inexhaustam præstitissetis. Quæ,
 quem nobis adhuc funestiorē multo, peiorēque exitum
 minitentur, ipsi vos, quamuis sero, intelligitis.

Vt cunque tamen ista se habeant, quæcunque vos Eryn-
 nis aduersus intellectam euidenter à vobis veritatem tam
 pertinaciter armavit in publicam perniciem ecclesiæ, quæ
 ista est impudentia tua Bucere, vt hæc tam euidentia, tua
 tam elanguida, nec vllis neruis constance oratione speres
 obscurari posse? quid dico? imo transire mare in contrariū:
 atque atrum candidum, tenebras lucem facere, idque vna,
 solâque asseuerandi audacia atque impudentia, quæ vna vo-
 bis perpetuo est pro locis dialecticis omnibus? An ex his
 cuiquam obscurum est, vnde, quæ adhuc cernimus dissidia,
 introducta sunt in religionem & ecclesiam? Quæ denique
 fronte audes toties inculcare, vos nihil, quam catholicum
 ecclesiæ consensum in omnibus studiose sequi, & quæ vos
 profiterini, doctrinæ Christi repurgationem, & discipline
 correctionem molimini, vt cum scripturis Dei, ita etiâ cum
 vetere vere Apostolica ecclesia, & consensu filiorum Dei,
 perpetuo omnino cōgruere: nos verò cum eodem consen-
 su, conculcatione totius ecclesiasticæ disciplinæ, peruersa
 doctrina, & sacramentorum administratione penitus pu-
 gnare? Si ad catholicâ ecclesiam nō pertinuerunt, quos nō
 multo ante commemorauim⁹, Abel, Noe, Abraham, Isaac,
 Iacob & cæteri, quos & illius veteris, & nostræ Christia-

nz ecclesiæ præcipua membra, & velut columnas quasdam fuisse indubitatum est, si filij Dei hi non fuerint, iactate vos in omnibus, studiose & perpetuò sequi consensum filiorum Dei, & catholicæ ecclesiæ. Nam cum illis omnibus, atque omnium omnino piorum ab initio consensu, vestram doctrinam ex diametro pugnare, & supra, & alibi euentissimum fecimus, nec minus euidens erit in sequentibus.

Quæ est igitur catholica illa, quam somnatis & iactatis, ecclesia, cum qua pugnet nostra doctrina, vestra autem consentiat per omnia? Hoc ante omnia certum atque indubitatum est, quemadmodum omnes ecclesiæ veteris illius populi post Moysen, professione fidei & religionis per tempora sibi inuicem succedentes conuenerunt inter se, & illi perpetuò vnitæ, sociabantur, in qua permanserat Moysi cathedra: illam supremam & matricem omnium agnoscebant: ad illam confugiebant, etiam cum iam sparsim in toto orbe, in Aegypto, Oriente, Occidente, Septentrione multis milibus congregati habitarent: Ita iam omnes post Christum ecclesias consociari, & conspirare oportere cum ea, quam idem ipse Christus ouile suum, & regnum suum toties affirmavit. In qua Petrum pastorem ouium suarum posuit, cui regni illius sui clauis, hoc est, regendi gubernandiq; eius autoritatem dedit: & potestatem alligandi præceptionum suarum vinculis omnes, qui in eo sunt, & alligata resoluendi pro vtilitate eorum, qui eius regimini commisi sunt, qui vniuersi sunt, qui inter oues CHRISTI cenferi volunt. Pasce, inquit, regeq; oues meas, & agnos meos. Qui ex CHRISTI ouibus agnisq; non se esse agnoscunt, hi Petri se negent commissos curæ & regimini. Nec ad vnus Petri personam hæc pertinuisse & pertinere, sed æque ad omnes, qui vicaria illi, ordinatione succedunt, vniuersi ab initio sancti patres nostri intellexerunt & confessi sunt. Ad hanc ecclesiam, Romanam videlicet, in qua beati Petri est cathedra, propter potentiorum eius principatum (ut beatissimi Irenæi verbis dicam) necesse est omnes conuenire ecclesias, hoc est, eos, qui sunt vndique fideles,

deles . In qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est traditio ea, quæ est ab Apostolis. Sed tribus posterioribus de Hierarchia ecclesiastica Libris nostris, hæc prolixius ex omnium ab initio sanctorum patrum consensu euidentissime demonstrauimus. Nec est, quod Petri in iis omnibus, qui eius cathedræ præsidet, sanctitatem requiramus. Nam quod ad ecclesiæ suæ ministerium & vtilitatem pertinet, Christus necessariis illos functionibus non destituit: etiam qualicumque alioqui vita fuerint . Proinde, vt præsidibus Mosaicæ cathedræ, quamuis malis, æque obedientiam debere à suis, ipse Christus docuit, quod sacerdotio & cathedræ præessent: ita æque atque eo magis, nobis faciendum esse dubitari omnino non potest, quanto est dignior sua figura veritas, & corpus ipsum, quam eius vmbra quædã ac deliniatio: præsertim cum nobis de illis iudicare permissum non sit, quorum ipsos nos Christus subiecit iudicio, qui eos solos, ita hoc requirente necessaria ecclesiasticæ Hierarchiæ forma, suo reseruauit iudicio. Ouis es (inquit ille beatissimus Cyprianus) noli discutere pastorem, ne eius quoque criminis reus tenearis: noli te iudicem Dei constituere & Christi. Ad quem pertinet & honor & contumelia, qui constitutis in regno suo magistratibus eo exhibetur nomine. Qui vos audit, inquit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Id quod dixit, non ad vitæ meritum, sed ad magistratû, & necessarium officium, quod eius ordinatione & commissione gerunt in Hierarchia ecclesiastica, respiciens. Vnde enim, (vt eiusdem illius sanctissimi Cypriani verbis iterum loquar) hæreses & schismata oborta sunt & oriuntur, nisi dũ Episcopus, qui vnus est, & ecclesiæ præest, superba quorundam præsumptione contemnitur: & homo Dei dignatione honoratus, ab indignis hominibus iudicatur? Semper iniqua, & temerarie præsumpta, frequenter etiam iniusta falsaque sunt, nostra de rectorum pastorûmque nostrorum factis iudicia: frequenter illis affingimus, quod re vera non est: frequenter de factis eorum iniquissime iudicamus, & quæ necessario consilio facta sunt, nos ea interpretamur facta aliter. Proinde hanc nostram arrogantem contumaciã compescere volens Christus: Super cathedrã, inquit, Moysi sederunt scribæ & pharisæi, omnia ergo, quæcunque vobis dixe

dixerint, seruate & facite. Ergo, inquit, seruate & facite, quia sedent super cathedram: non quia viri sancti sunt, ut quorum vitia & peccata multa taxauerat. Dicunt enim, inquit, & non faciunt. Quorum similis si & nostrorum aliqui sint summi pastores & cathedræ præsidēs, ad te nihil pertinet. Habent iudicium suum, sed tuo iudicio subiecti non sunt: domino suo stant aut cadunt, illi districtissimam rationem reddituri de omnibus. Quin, & diuinus spiritus per Mosen etiam mortis pœnam constituit aduersus eos, qui imperio sacerdotis cathedræ præsidis obedire contemnerent: simul clare subindicans, contemptum eiusmodi pertinere ad malum & perniciem totius ecclesiæ. Nec eâ in re distinxit malos præsidēs à bonis, sed constituto à se sacrosancto magistratui suum honorem, necessariamque ecclesiæ auctoritatem asseruit. Quo igitur iure vos, ecclesiâque vestras referre potestis in societatem, communionemque catholicæ Christi ecclesiæ, qui à cathedra Petri diuisi, eandē oppugnatis plusquam capitaliter & hostiliter? Quin & hoc mihi respondeas: certum est in primis, catholicam Christi ecclesiam eandem esse & Apostolicam, ut habet Nicenæ fidei confessio, à Christo per Apostolos in omnes gentes, ad fines vsque orbis & sæculi, continuæ successionis suæ palmites extendentem. Eæ ergo solæ ecclesiæ gloriari possunt de communionē, & societate catholicæ ecclesiæ, quæ continuæ successionis serie in Apostolos & Christum, suæ institutionis originem referre possunt, & ab iisdem, Episcopatus & sacerdotij sui institutionem acceperunt: modo reliquæ catholicæ per orbem ecclesiæ in doctrina fidei consentiant, & principali cathedræ suam auctoritatem recognoscant.

Sed hæc posteriora iam hic non vrgebimus: sed tantū qua continua successionis serie, vestras ecclesias, vestrū Episcopatum & sacerdotiū, ordinatione legitima referre possitis ad Apostolos & Christum, nunc excutiendum est. Hęc est enim certissima & concors sanctorum patrum omnium sententia, apud illos solos quærendâ veram Christi ecclesiam, vbi Episcopi sibi succedentes, ordinatione legitima successionis illius suæ continuitatem ad Apostolos vsque
&

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

& Christum referunt . Ita gloriosus ille Christi martyr & Pontifex Irenæus libro quarto aduersus Valentini, suorū-
 que hærefes, iis solis presbyteris, sacerdotibus & Episcopis
 obediendum docet in ecclesiis, qui sui sacerdotij originem
 & successiōnem trahunt ab Apostolis. Reliquas autem cō-
 gregationes absistentes à successiōne eiusmodi, habendas
 tanquam hæreticas & schismaticas. Idem docet Tertullia-
 nus libro de Hæreticorum præscript. Et propterea, per sin-
 gulas penè ecclesias discurrens, primum in vna qualibet
 Episcopum ostendit, aut fuisse Apostolum, aut cōstitutum
 ab Apostolis eorūve successoribus. Eum verò, qui nemi-
 ni succedens, nemine ex his, qui ad Apostolos sui Episco-
 patus successiōnem continuam refert, legitima ordinatio-
 ne Episcopatum dante, Episcopale sibi vsurpat officium,
 non posse esse membrum ecclesiæ, quantumlibet sub se con-
 greget multitudinem aliquam populi: etiam si Dei euange-
 lia, scripturas Apostolicas & canonicas, intemeratam fidē,
 & charitatis vinculum se dicat seruare cum cæteris eccle-
 siis. Diuus Cyprianus idem pluribus locis asserit, eos do-
 cens esse schismaticos, qui sine vlla ordinationis lege, & ne-
 mine, cui id competit, Episcopatum dante, Episcoporū sibi
 nomen assumunt. Quod ipsum clarissimis verbis D. Augu-
 stinus inculcat: Extra ecclesiam, inquit, sunt, qui relicto
 Episcopo, Dei ordinatione succedanea præcedente, aut si-
 bimetipsis, aut semetipsos constituunt præpositos, prima-
 tes, & Episcopos. Quin ille sanctus Cyprianus, ecclesiæ
 vnitatem ibi esse docet, vbi Episcopatus vnus est: ibi vnum
 Episcopatum esse, vbi ab vnitatem proficiscitur: vbi Episco-
 pi legitima sibi ordinatione continuò succedunt à Christo
 per Apostolos, successorésque eorum vsque ad nos. Proin-
 de in epistola ad magnū: Ecclesia, inquit, vna est apud Cor-
 nelium Romanæ ecclesiæ Pontificem, qui Episcopo Fa-
 biano legitima ordinatione successit. Apud Nouatianum
 ecclesia esse non potest, qui Apostolica ordinatione contē-
 pta, nemini succedens à semetipso ordinatus est.

Hic te rursus quæso Bucere, mihi pro te, tuisque vt re-
 spōdeas, quo iure, vos, ecclesiāsque vestras referre possitis in
 communionem, societatemque ecclesiæ catholicæ & Apo-
 stolicæ

stolicæ Christi? ad quam non pertinere, qui sacerdotij, & Episcopatus sui originem legitima ordinationis lege, & continuæ successionis serie, ad Apostolos & Christum non referunt, ex eiusmodi catholicæ ecclesiæ, & orthodoxorum patrū certa & cōsona iam intellexisti sententia. Nunquid vestrum sacerdotium, vester Episcopatus, legitima ordinationis lege impenditur? nūquid hos ipsos continua successionis serie referre potestis in Christum per Apostolos, successoresque eorūdem? Duo hic sunt, quæ vobis in cōtrouersiam veniunt: Primum, an sit vobis ordinatio sacerdotij & Episcopatus legitima. Secundum, an sacerdotes & Episcopi vestri, continua successionis serie, velut per manus, suam auctoritatem acceperūt ab Apostolis. Quorum vtrunq; necessarium est ecclesiis, quæ prætendunt communionem societatemque cum ecclesia catholica.

Nobis, Episcopatus, sacerdotij & diaconij ordinatio legitima est, quam in illo veteri populo deliniatam, expressamque à diuino spiritu, in vniuersa Christi ecclesia ab ipso sui initio, ex Apostolica traditione, v̄sitatum videm⁹: quæ eadem perseuerat vsque ad nos, vt est descripta explicatāque ab illis Apostolorum discipulis, & proximis successoribus, à Dionysio ca. iiii. & v. par. i. Hierarchiæ ecclesiasticæ: à beatiss. Clemēte in epistola ad vniuersos totius ecclesiæ Episcopos, & ordines ecclesiasticos. Ab illo quoque beatissimo Anacleto æquē Petri discipulo & in cathedra successore, in epistola ad vniuersos Episcopos per Italiam. Quibus cōsona scribūt Tertullianus lib. de carnis resurrectione, beatiss. Cyprianus lib. de vnctiōe chrysmatis breuiter cui ordinationis ritus, venerabilis ille chorus sanctorū patrū omnīū, ipsa rei euidētia, & toti⁹ orbis cōsensus, & cōcors observatio, subscribit: tū vmbra & figura veteris illi⁹ tabernaculi, atq; eius sacerdotij, suo corpori solidēq; veritatē ad stipulatur: nepe quæ cū certo consecrationis ritu, cū sacri chrysmatis inūctiōe, certisq; symbolis & verbis sacerdotalē potestātē exprimētib⁹; ab Episcopo similiter legitimē ordinato; & qui cōtinua successionis serie, velut per manus, auctoritatem suam accepit à Christo per Apostolos, eorūmve successores: quemadmodum cap. iij. libr. ij. de Hierarchia ecclesiastica, & controuersia vndecima copiosius

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

pioſius demonſtrauimus. Vobis illud ipſum ſacerdotium noſtrum, quod tali viſitatæ ab initio ordinationis ritu impenditur, nihil eſt, quam merum figmentum ignorantium hominum, nec de ſacramento, nec de re eccleſiaſtica quicquam intelligentum : imo nullam eſſe autore Chriſto in eccleſia dignitatis autoritatisque imparitatem aut differentiam: Chriſtianos omnes eandem à Chriſto poteſtatē habere: omnes in eodem gradu conſistere: omnes æque ſacerdotes eſſe, ſanctificatos in Chriſto Chriſtianos. At quibus à magiſtratu, aut populo committitur prædicandi verbi, & adminiſtrandorum ſacramentorum miniſterium, iis demum communi ea poteſtate præ aliis vti licere, quando ea durat miniſterij commiſſio: ſacrum chryſma, quod teleten, hoc eſt, ſanctificationem & perfectionem à ſanctis ſacerdotalis noſtræ functionis ducibus, hoc eſt, Apoſtolis, ab ipſo rei effectu, qui in eo perficitur, ſanctus ille Dionyſius nominatum affirmat. In quo (vt beatiffimi illius Cypriani hoc verbis dicam) gratia ſacerdotalis dignitatis, autoritatisque conferitur, & ſine quo (vt Diuus Hieronymus loquitur) nec preſbyter, nec diaconus, ius habet baptizandi, aut vlla ſacramenta conferendi: Veſter illius euangelij Apoſtolus rancidum oleum per contemptum & ludibrium appellat, & ſuos docet ex eo calceos inũgere: noſtros quoque ſacerdotes, quod cum illius chryſmatis inũctione ordinati ſunt, rafos vnctosque velut per opprobriũ nominat.

Vides igitur Bucere, in primis etiam hac nota vos, veſtrasque eccleſias excludi à communione & ſocietate catholicæ Chriſti eccleſiæ, iuxta certiffimam eiufdem & cõſonam, quam paulo ante audiſti, orthodoxorum omnium patrum ſententiam, quod non ſit apud vos ſacerdotij ordinatio legitima.

Nunc vide, an etiam tertia hac nota ab eiufdem catholicæ eccleſiæ communione, ſocietate, & cõſenſu excludamini. Ad eandem eos non pertinere, ex eiufdem catholicæ ab initio eccleſiæ, & orthodoxorum patrum cõſenſu demonſtrauimus, qui ſui ſacerdotij autoritatem referre non poſſunt

possunt ad Christum per Apostolos, hoc est, qui eandem per Apostolos, aut eorum successores non acceperunt: sed nemini succedentes, neque vlllo ex his, qui ad autorem Christum per Apostolos (quibus sacerdotalem auctoritatem ille primo elargitus est, per quos & propagari eandem voluit in fines orbis & sæculi) sui sacerdotij auctoritatem referre potest, sacerdotium aut Episcopatum dante. Episcopi sibi nomen assumunt ab his, qui sibi præpositos absq; vlla ordinationis lege constituunt.

Age igitur: primus ecclesiarum vestrarum patriarcha & Episcopus Lutherus est. Sunt & Episcopi Bucerus, Pomeranus, & innumeri alij. Quibus obsecro vos, successistis Episcopis catholicis, quamvis in catholicis ad vos vsque ecclesiis? Quibus dantibus Episcopatum ex Apostolorum successoribus, qui legitima ordinatione, & continuæ successionis serie auctoritatem suam ad Christum per Apostolos retulerunt & referunt, Episcopi aut sacerdotij nomen assumpsistis? an non ab his, qui sibi præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt: aut ipsi vos ipsos fecistis ecclesiarum pastores & præpositos? De te & symmistiis tuis dum multa excusas, multa deprecaris, quæ à vobis per imprudentiam commissa sunt, quæ in euidentem perniciem cesserunt ecclesiæ, ipse tu ingenuè confiteris Bucere, quod iuuenes, imperitique prope omnes, ad ministerium tam arduum, pastoralis nempe officij, & diuini verbi prædicandi, & ad causam tantam, hoc est, doctrinæ Christi, quam profitemini repurgationem, & ecclesiasticæ doctrinæ correctionem pertractastis: nec communionis sanctorum, hoc est, ecclesiasticæ vnitatis cõseruandæ, nec disciplinæ Christi & ecclesiasticæ scientiam iustam habueritis: & propterea multa temere in ecclesia commoueritis, quæ præstiterat ne attingere quidem: eaque audacia, populum, & doctrina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia solueritis. Hoc igitur te interrogo, quis vos iuuenes tantarum rerum tam imperitos, ad tantum pertraxit ministerium? tantam vobis causam delegauit? Quis vos ecclesiarum pastores constituit? quis vobis commisit prædicandi verbi ministerium? quis vos censores fecit doctrinæ publicæ, quæ tot annis vsitata & recepta est in catholica Christi ecclesia? quis vo-

bis talibus, eius corrigendi & reformandi demãdauit prouinciam? Lutherus ne? Et vnde illi id autoritatis competierat? Dicis, non potuisse te, vt primum ex Erasmi, deinde Lutheri libris cognouisti, quæ vera esset religio, non palam docere, & profiteri eandem. Ipse ergo tibi vsurpasti tantum pastoralis functionis ministerium, & prædicandi verbi officium. Sed quid ille? Nemo, inquit, assumit sibi sacerdotalem aut pastorem honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Et rursus idem ille ecclesiarum tantus doctor & Apostolus, negat cuiquam licere sibi vsurpare prædicandi verbi ministerium, sed iis demum id competere, qui legitime ad hoc vocati, & missi sunt ab his, quibus id competit. Quomodo, inquit, prædicabunt, nisi mittantur? Et vos iuuenes, priuati, obscuri, conseruandæ vnitatis ecclesiæ, & disciplinæ Christi, & ecclesiasticæ imperiti (quod ipsi confitemini) non vocati, non missi, vos ipsos ingessisti ad tantum, tam subline ministerium? vobis ipsis vsurpatis prouinciam repurgandi, corrigendique disciplinam publicam? Et hinc nata ea, quæ adhuc durant, in religione dissidia: quia vobis hæc agentibus ac molientibus, nos obsequi nolimus, sed restitimus potius. Nunquid iniuste? vt qui vobis ipsis consentientibus, multa temere commouistis in ecclesia, quæ præstiterat ne attingere quidem, atque ea audacia solueritis populum à disciplina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia? Ita ne vnquam istorum te pudebit Bucere? An quisquam ista legens, te mente constare credi:urus est? Adhuc perpetuo iactabis societatem, communionem, & consensum catholicæ Christi ecclesiæ? Nihil est, quod hic ad consuetas patribus vestris aduersus catholicos tergiversationes recurratis, & dicatis eundem vos patrem Deum agnoscere, eundem eius filium dominum nostrum Iesum saluatorem habere, eundem vtriusque spiritum sanctificationem adorare vna cum patre & filio: syncera Christi sacramenta apud vos esse: eandem legem & doctrinam fidei: easdem scripturas euangelicas, Apostolicas & Propheticas, & in charitatis & fidei communionem coniungi cæteris Dei filiis. Nam præterquam, quod hæc, falsissime iactantur à vobis, quemadmodum non semel in præcedentibus, copiosius

sius autem in alijs plærisque lucubrationibus nostris demonstrauimus, & in quam multis & in quam grauibus pugnatis cum doctrina fidei catholicæ ecclesiæ, euidens fecimus. Vt tamen vniuersa hæc ita se haberent, vt dicitis, vel eo solo nomine ad Christi ouile, hoc est, catholicam eius ecclesiam pertinere non potestis, quod quem ille suis ouibus omnibus pastorem & rectorem constituit, Petrum & qui eius locum apud nos obtinet, non agnoscitis: sed capitale cum eo bellum gerendum vobis desumpstis, Quod furore sacrilego vos separastis à Petri cathedra. Deinde & vel hoc solo nomine, quod apud vos legitima ordinatio sacerdotij non sit. Postremo, quod sacerdotij vestri autoritatem referre non potestis per continuam successionis seriem, ad Christum per Apostolos: sed ipsi vos fecistis pastores & præpositos, aut absque legitimæ ordinationis lege ab his, quibus id à Christo mandatum est, Apostolis, eorúmque successoribus assumpstis sacerdotij & pastoralis dignitatis nomen & officium.

Nihil proinde cætera, quæ falso iactatis, vobis prodesse possent, etiamsi adessent omnia: imò etiam quantumlibet alioqui vixeritis laudabiliter: sed solo hoc scelere: quod à corporis Christi vnitate sciuncti estis, alieni quoque estis ab illa triumphante Hierusaiem, ad quam, nisi ex hoc Christi regno & ouili (cui Petrus pastor & rector præsidet, cuius cathedra est supremi iudicij solium, quod nobis in eodem Christus constituit) nulli patet aditus: sed ira Dei super illum est, quisquis se diuiserit ab hac ecclesia. Macula enim huius diuisionis & discordiæ, vt beatissimus Cyprianus hoc verissimè docet, nec purgatur confessione, nec abluitur sanguine. Sed hæc est (vt idem Cyprianus nos admonet) antiqui illius serpentis astutia: vt quos apertis persecutionibus per tyrannos, apostatas, & Christiani nominis persecutores capere non potest, eosdem ipsos occultis accessibus adrepés, sub prætextu Christianæ fidei & pacis, sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos: inueniens hæreses & schismata, quibus subuertat fidei veritatem, & corporis Christi vnitatem corrumpat: vt quos detinere non potest in viâ ve-

teris cæcitate, circumscribat & decipiat noui itineris errore: rapiens de Christi ecclesia homines, etiam eos, qui sibi non videntur deserere ecclesiam Christi: & dum sibi videntur iam appropinquasse lumini, lucemque exortam sibi illuxisse, & se tenebras, & regionem vmbrae mortis euasisse, alias nescientibus tenebras rursus infundant, vt nec cum Christo, nec cum illius lege, nec cum euangelio reuera consistant: existimantes tamen sese habere Christi doctrinam, veramque euangeliorum fidem, & apud se esse sanctam, catholicam & Apostolicam ecclesiam, cum sint cæci, & in tenebris.

Sic ergo per hæreticos & schismaticos, in angelum lucis transfiguratur se angelus satanae, subornans suos ministros quosdam, velut ministros Christianae fidei & iustitiae, qui propinent noctem pro die: perfidiam sub prætextu fidei: Antichristum sub Christi vocabulo: odium ac diuisionem contra Christum, eiusque ecclesiam, sub titulo Christianae charitatis & fidei, vt dum verisimilia mentiuntur, veritatem ipsam orationis sublimitate frustrentur. Hæc atque eiusmodi Cyprianus ille, aduersus patres & proauos vestros verissimè dicens, etiam vos illorum germanos filios velut graphicè descripsit. *Quin* & causam, quæ & illos decepit, nec minus vos decipit explicans, eam affirmat, quod non est vobis cura veritatis ecclesiasticæ: nec vnde eius origo & caput pendeat, inquiritis, quod ipsum tamen omnibus sit obuium ex doctrina cœlestis euangelij, in quo ita loquitur dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Et eidem post resurrectionem suam dicit: Pasce oues meas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem dimittendi peccata potestatem tribuerit, dicens: Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Accipite spiritum sanctum. Si cui remiseritis peccata, remittuntur eis, si cui tenueritis, tenebuntur eis: Tamen inter eos ipsos, et si alioqui pares, quo manifestaret ecclesiasticæ

sificæ vnitatis caput & originem, eandem ab vno incipien-
 tem in Petro disposuit. Quam qui non tenet, quomodo, in-
 quit, tenere se fidem credit? quomodo se esse in ecclesia Dei
 confidit? Extra eam domum, cuius Petrus rector pastorque
 cōstitutus est, & quā nobis arca Noe deliniauit, quicquid; agnū
 comederit, profanum est, inquit orthodoxus, ille Hieronymus, &
 peribit ingruente diluuiō, quicquid intra eam seruatus nō fue-
 rit. Videte proinde, quā rectē vobis, miserisq; quos in se-
 ctas vestras pertraxistis consulueritis. Quā deniq; veritate
 Bucere, extrema illa tua, quod ad hanc partē attinet, perora-
 tio nitatur, quā affirmas paratos vos, nō amplecti modo &
 promouere, quicquid ad instaurandam verissimam ecclesiæ
 vnitatem, & ecclesiasticam disciplinam facere vllō modo
 possit: quin & summa cura, & fideli opera pridem vos iam
 elaborare, vt hæc cognoscantur recipianturque ab omni-
 bus, & nos exhortaris, vt hic vos sudantes, qui nostrum, hoc
 idem ipsum digno conatu studemus, saltem vos socios non
 aspernemur, hanc nobis curam religiosi verbis inculcans.
 Sed vtinam vel nunc tandem Bucere (quam ignorasse te
 fateris, cum primum hanc tibi prædicandi euangelij Lu-
 theram desumeres prouinciam) vnitatis ecclesiæ aut com-
 munionis sanctorum (vt tu loqui maui) conseruandæ ve-
 ram scientiam didicisses. Vtinam vel nunc demum intelli-
 geres, vnde pendeat, in quo consistat, & quo pacto conser-
 uari possit vigor disciplinæ publicæ. Nam intellexisses vti-
 que, quā longe abest à vero tua assertio, quā affirmas, pa-
 ratos vos, non amplecti modo, sed & promouere quicquid
 ad instaurandam verissimam ecclesiæ vnitatem, & ecclesi-
 sticam disciplinam vllō modo facere possit. Intellexisses, vt
 vobis potius persuadere debuissetis, vt abiecto furore in-
 consulto, temerario & pertinaci (quo vos separastis à com-
 munionē & societate catholicæ ecclesiæ, quo vnitatis eius-
 dem caput & originem impugnatis, quo tollitis vinculum,
 energiam & efficaciam omnis disciplinæ ecclesiasticæ) hu-
 mili errorum vestrorum confessione ac recognitione, sup-
 plices recurreretis ad gremium matris ecclesiæ, quæ vos
 obuiis vlnis lætabundā & gratanter exciperet: & nos super
 fratrum nostrorum reuersione ac salute læticiæ suæ so-
 cios haberet. Vt verò speres ita id posse fieri, vt relicto

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I .

Illo Christi ouili (in quo Petrus Christi omnium pastor, rectorque constitutus est) relicto illo ecclesiastica vnitatis capite & origine, diuisi ab illa principali ecclesiæ cathedra, transfugere etiam ad vos nobis persuadeas, & vobiscum vna hæreticos & schismaticos effici, vestrum sequi ducatum ac magisterium, fieri prorsus non potest. Et hæc quidem de causis dissidiorum, quæ in religione adhuc durant in ecclesiâ, sufficere mihi posse videntur. Ex quibus, quam sit aliena à veritate Buceri sententia, quam in nullo cohærens, sed multis modis secum pugnans eiusdem oratio, quam falso iactet perpetuo, se cum suis communionem & societatem catholicæ ecclesiæ mordicus tenere, eius consensum in omnibus se perpetuo sequi, in quam certo denique damnationis periculo agant omnes, qui Luthèri se addixerunt magisterio, sectæ, & euangelio, nunc euidentis factum existimo.

Qua ratione hæc in religione dissidia tolli queant,
& ecclesiæ in piam reduci concordiam, Buceri sententia.

Non male suadet, inchoandum nobis omnibus à sincera peccatorum nostrorum penitentia. Quandoquidem ea sunt, quæ sicut inter Deum & nos, ita inter nos ipsos distractionem faciunt.

Deinde assumit, non nisi inter Dei filios, & in iis, quæ vere à domino tradita sunt, consensionem posse constitui. Cum iis vero, qui ex Deo nati non sunt, quos nõ agit Christi spiritus, eis qui Christi esse volunt, nihil esse posse in religione cõmune, sed cum illis irreconciliabile, & irremissibile ipsis bellum gerendum. Proximum igitur esse, ad faciendam in religione concordiam affirmat, vt quicunque Christi esse volunt, ij se mutuo inquirant, agnoscant, complectantur, omnesque non filios Dei caueant ac fugiant. Hos solos vult conuenire in synodum, præsertim eos, qui ex his, vel docendi, vel gubernandi munere, seu ciuili, seu ecclesiastico funguntur, etiam inuitis & reclamantibus summis sacerdotibus, hoc est, omnibus, qui religionis sibi primam & iudicationem

dicationem & gubernationem vendicant, nihil morati successione & autoritatem, quas iactitant.

Neque esse cū illis cōueniēdū vel tractādū de religione, qui nobis cognosci non possunt Dei filij, & præditi Christi spiritu. Nā peccatoribus in cōsilio iustorū locū patere non debere. Hos, inquā, solos Dei filios, & Christi spiritu præditos, moderatores præsertim doctorēsq; vtrinq; vult conuenire in Christi nomine, & scripturas sacras in manus sumere, & bona fide scrutari, quas solas sufficere vult ad tollēdas omnes cōtrouersias, nec esse eas, vt ait blasphemare impios, velut cereū quēdā nasum in omnē sensum flexiles, sed vnū certumq; & cū certissimè familiarissimēq; docere. Tametsi qd veteres ecclesiæ crediderint, qd obseruarint, qd in omni vita sectatę sint (quod ex sanctorū patrū scriptis inteligitur) iisdē illis negligēdū nō esse, sed studiose inquirēdū.

Mentiri illos, quæ affirmāt, nō licere nobis sine Romani Pōtificis assensu cōciliū cogere, aut quicquam de religione statuere, quod nō ipse vna cū aliis nationibus simul approbet. Nā quod cū scriptura nō cōuenit, nec est traditū ab initio, & obseruatū bonis ecclesiæ tēporibus, id admittere, nec ius, nec fas esse. Cōtra, quod docuit & instituit Christus, cū per se, tum per Apostolos suos, quod religiose coluit pia antiquitas, id amplecti & cōsectari esse necessariū omnib; qui Christi esse volūt, & reiicere fugereq; quicquid est ab eo dissentaneū. Quę vero à domino cōmēdata atq; instituta sunt, nec rudes latere posse, si ea, inuocato Christi spiritu, in scripturis, & sanctorū patrū monumētis sincero studio inquirāt. Nemini enim petēti in Fide nō dari à patre cœlesti bonū spiritū, nec cuiquā nō recludi mox ista mysteriorum Christi adyta, quisquis prece, & vero faciēdæ volūtatis Dei studio ea pulsauerit. Solere quidē vocari semper ad generales synodos Romanos Pōtiffes, dū veros ea ecclesia Pontiffes habebat, vt primos inter patriarchas. At non licuisse, nisi Romani Pōtificis accedēte autoritate, etiā generales synodos indicere & celebrare, id esse vanissimū cōstare omnibus, qui norint historias ecclesiasticas, & in veterum monumentis vel mediocriter versati sunt: ad Eusebium, & ecclesiasticam historiam tripartitam se referens. Quin

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

& contradictiones Episcoporum Africanorum introducit, & sub beatissimo Cypriano, & posterioribus temporibus, aduersus appellationes transmarinas, eorum nempe, qui à legitima Episcoporum synodo pro suis criminibus in Africa condemnati fuerant, vbi & accusatores, & testes sui criminis præsentés habuerunt. Esse etiam Niceni concilij canones, quibus sit statutum, eos, qui se alicuius concilij sententia inique premi putarent, ad maius frequentiusque concilium, non ad Romanum Pontificem appellarent. Quæ omnia, absque repetitionis tædio, cum hæc ipsa excutimus, commodius explicabimus.

Imò ipsos esse canones Apostolicos indubitata fidei, quibus præcipiatur, vt quotannis in qualibet provincia binæ synodi habeantur, & in qualibet natione, quoties id necessitas postulauerit. In quibus, quicquid constituerint pro veritate contra mendacium, pro sinceritate disciplinæ contra omnem dissolutionem morum, id ipsum tam ratum, ac firmum haberi vult oportere, vt rescindi non possit, nec per Rom. Pontifi. Quin & olim reges pios, verosque Prophetas, de restituenda religione, nihil prorsus cum sacerdotibus, suisque temporis impiis constituere potuisse, sed coactos ecclesiam Dei cogere & instaurare, omniâque cum iis tractare, quos ad id animauerat Deus. Et in nostra quoque Christiana ecclesia, persecutionum temporibus, quas ecclesiæ sunt perpessæ ab hæreticis, orthodoxos tum ex clero, tum ex plebe, velut conspiratione contra impios & hæresi infectos Episcopos, facta, ad sanam Christi doctrinam, & sanctam in ea communionem tuendam, per se congregari solere, & de religione constituere, quod ipsis videbatur necessarium. Ita neque hodie quicquam dubitandum piis esse, oportere nobis, licet inuitis & reclamantibus summis sacerdotibus, hoc est, omnibus, qui primam sibi auctoritatis, dignitatísque prærogatiuam in ecclesia vendicant, qui primam in omnibus, quæ ad religionem pertinent sibi iudicationem præsumunt: nihil morati successionem & auctoritatem, quas iactant, vt quos omnes pro illa sua Christiana modestia dicit natos ex diabolo, atque eius opera facere, nec colligere cum Christo, sed dispergere cum satana.

Qui

Qui in cathedra Mofi & Apostolorum federint, hoc est, doctrinam Mofi & Apostolorum tradiderint, hos, inquit, libenter audiemus, quicquid viuant. At si qui aliud, quàm hi ipsi Prophetæ & Apostoli euangelium afferunt, vel qui, vt id, quod illi nobis attulerunt, extinguatur, nihil prorsus intentatū relinquūt, hos anathema nobis habédos, & vt lupos rapaces, Antichristósque nobis fugiendos esse.

Et hætenus quidem, qua ratione grassantia hæc in religione dissidia tolli, & ecclesiæ in piam concordiam reduci queant, Buceri sententiam explicauimus, non paulò tamen, quàm ille, & compendiosius, & ordinatius, & luculentius, vt qui idem térque quaterque ad nauseam vsque repetit. Ad hæc oratio omnis, studio inuoluta, & velut sine scopo currens, obscurisque falsa inuoluens, vnum hoc moliri videtur, vt lectorum oculis fumos iniiciat, quo videatur ad concordiam conferens dixisse aliquid, cum dicat nihil, aut si quid nihilo minus dici potest: euidèter falsa audacissimè assumens & impudentissimè asseuerans: deinde concludens ad ea media, quæ sunt à re alienissima, plane impracticabilia, imò prorsus impossibilia, & quæ seipsa euidenter elidūt, & cum iis, quæ bonis ecclesiæ temporibus, à sanctis illis patribus nostris, in similibus causis vsitata & obseruata sunt, euidenter pugnant. Quæ vt tu etiam lector, qualia verissima sunt, etiam clarissime intelligas, nunc dabo operam, & certo efficiam, modo sepositis tantisper affectibus, qui ex partium studio oriri solent, vni interim veritati aures, mentèque accommodes.

Excussio explicatæ nunc Buceri sententiæ de ratione, qua & tolli dissidia, quæ in religione sunt, & ecclesiæ in piam concordiam reduci queant.

Ecclesiam Christi esse societatem Christi fidelium, eamque vnam, catholicam, & apostolicam, ex confessione Nicenæ fidei indubitatum est. Quamquam alioqui nulla societas, nisi vinculo vnitatis alicuius, possit subsistere. Inter multos verò, nec vnitatem, nec societatem posse

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I .

posse constare, nisi alicuius ordinis vinculo in vnum con-
donantur, vt per se notum est, ita alibi à nobis, nec vno lo-
co euidenter demonstratum est.

Nec est hæc societas tantum inter paucos aliquot Dei
filios, qui Christi aguntur spiritu, & regno supernæ beati-
tudinis adscripti sunt, quam & nos (qui peccatores sumus,
& quotidie cadimus, aliquando surgimus, & in timore ac
tremore salutem nostram operamur) sperantes in infinita
Dei bonitate ac misericordia, incerti tamen quis hinc nos
exitus maneat, nihilominus ecclesiasticam societatem non
deserimus: sed in ea, sub disciplina publica, sub rectorum
pastorumque eius obedientia viuimus.

Illi vero, ex quibus solis aduersarij constructam eccle-
siam volunt, & nos, & seipfos latent, nec sese agnoscunt
mutuo, sed in diuersis forte mundi angulis delitescunt. Sed
est hæc societas inter omnes, qui Christo nomen dederunt,
eius familiæ adscripti sunt, in eius domo, & ouili se conti-
nent. Quod vt faciant necesse est, vt in his, quæ ad socie-
tatem eam, hoc est, religionem pertinent, vniuersæ societati
consentiant, & magistratus, summos præsertim, qui in ea no-
bis constituti sunt, religiose reuereantur, & obedienter
agnoscant. Nam quod etiam peccatores, qualis fere nemo
inter nos aliquando non est, eius societatis pars sunt & per-
manent, quosque & ipsi se inde sacrilego furore diuidunt,
aut ab ea eiciuntur ob rebellionem aduersus magistratus
eius & contumaciam. Id tam cernere licet per se ex ipsa rei
natura, ex qua necessario est constituta ecclesia, quam ex
clarissima Christi doctrina, qui eam subinde decem virgi-
nibus comparat, quarum est medietas fatua, & peccatores,
qui ecclesiasticæ societatis membra & pars sunt. Quod &
hos tamen vult argui, corripi, & seueritate publicæ disci-
plinæ coerceri, patet ex Apostolica quoque & totius ab ini-
tio ecclesiæ consentiente doctrina, & obseruatione (qua
hæc etiam publicos peccatores, sua tamé membra agnouit:
pro eis piam sollicitudinem gessit, velut mater filios admo-
nuit, corripuit, & in eorum emendationem, aliorumque er-
rorum in

rorem & exemplum, seueritatis & distri&tionis specimen edidit.) Quæ tametsi nulli Christi fidelium non sunt euidentissima, tamen ob impugnantium nos hæreticorum pertinaciam atque impudentiam, alibi, nec vno loco, à nobis irrefragabiliter demonstrata sunt. Vnde est euident, quam euidenter falsa, quam impia atque impudens sit Buceri assertio, qua in hac quoque de tollendis, quæ nunc sunt in religione, dissidiis, sarciendaque ecclesiarum concordia, toties affirmat, imo velut fundamentum suæ sententiæ constituit: Non posse, nisi inter Dei filios, & qui eius spiritu aguntur, eiusque opera perficiunt, vllam in his, quæ ad religionem pertinent, consensionem constitui: nihil his, qui Christi esse volunt, posse cum illis in religione commune esse, sed necessario cum illis & irreconciliabile, & irremissibile bellum gerendum. Nam quam diu inter quos societatis ecclesiasticæ ius conseruatur & constat, tam diu perdurat in his, quæ ad religionem pertinent, consensio. Quid enim, si quis nostrum alicui peccato succumbat, nunquid propterea à religione, & vniuersis, quæ ad eam pertinet, ecclesiasticis sacramentis, vniuersaque denique religiosa ecclesiarum societate, alienus est? nunquid sacerdos, si cui sit peccato obnoxius, non baptizat? non dimittit pœnitentibus peccata his, qui remissionem eorundem, vt oportet, querunt? non consecrat panem & vinum in Christi corpus sanguinem? Misera sane foret, & suæ salutis plane incerta ecclesiasticæ societatis conditio, suo illo autore & opifice prorsus indignissima, perpetuis, irreconciliabilibus, & irremissibilitatis agitata bellis, seditionibus, idque Andabatarum more, qui in tenebris dimicant, & cæcis vniuersa miscent tumultibus: quando de nemine, quod vere sit Dei filius, & Christi spiritu agatur, omnino certi sumus, ac ne de nobis ipsis quidem.

Sed aduersariorum tam stupendam temeritatem, qua ecclesiarum dispensatores, Pontifices, & Episcopos vniuersos, quos nunc habet ecclesia, imo & cæteros omnes, qui ab impia eorum doctrina dissentiunt, pronun-

APOLOGIA ALBERTI PIGHII.

pronunciant natos, non ex deo, sed diabolo: non Christi, sed satanę agi spiritu, Paulus apostolus vehementer redarguit: qui non solum non vitam, sed nec administrationis eorum rationem vult inquiri à subditis, sed velut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum dei reuerenter haberi. Nam cum de sacrorum & verbi ministris, eorumque (quod ad vitę dignitatem spectabat) inæqualitate & differentia præmisisset: Vnde carnales quidam, etiam sacrorum, quę per illos ministrata erant, imaginabantur inæqualitatem & differentiam. Sic vos, inquit, existimet homo, vt ministros Christi & dispensatores mysteriorum dei: Hic iam queritur à vobis inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: Qui autem iudicat me, dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vniciue à Deo.

Vides, vt tantus ille apostolus non tulerit subditorum, non solum de vita præpositorum suorum, & ecclesię rectorum, tam temerarium, tam iniquum, tam atrox, quale hi tanta impudentia de omnibus proferunt, iudicium, qua eos filios diaboli pronunciant (quorum tamen multorum, si è propinquo & interne spectetur, longe magis quàm ipsorum vita, Christum exprimit) sed nec in rationem administrationis eorum inquirere, sed velut Christi ministros, & dispensatores mysteriorum eius vult eos reuerenter haberi, vult honorari ministerium & officium, non vitam iudicari à subditis, vnde nihil pendet mysteriorum Christi, quibus ministrandis illi præsumunt, efficacia. Nam quam sit fallax, & incertum etiam nostrum ipsorum de nobis ipsis iudicium, idem ipse nõ tacuit: Nihil enim mihi sum cõsciens, inquit, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autē iudicat me, dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Quid igitur tibi frontis est Bucere? Quid tibi consonat cum Paulo apostolo?

stolo? Tu vniuersos dispensatores mysteriorum Dei, Pontifices & Episcopos, quos modo habet ecclesia, non solum dispensatores minus fideles, sed natos ex diabolo pronuncias: agi non Christi, sed satanæ spiritu. Sed ille Christi spiritus, tam temeraria, tam iniqua, tam atrocia iudicia de proximis, imò de pastoribus & præpositis nostris non suggerit. Tamen quid habes, quòd eos omnes tam inimico, & crudeli iudicio subiicis? Scio non inspectam tibi vitam omnium, de quibus tam hostiliter pronuncias. Scio etiam multorum, quàm tua sit, vitam multo meliorem esse, & quæ syncreti⁹ Christum exprimit. Quid habes igitur? Scilicet, quia pie & euangelice, vestræ aduersantur doctrinæ & sententiæ. Quæ tamen in re, ipse tecum aperte pugnas, & aduersaris tuæ, & vestrorum fidei confessioni, quam Augustæ professi estis, & adhuc tueri videmini. In ea siquidem agnoscitis, & tribuitis Episcopis auctoritatem cognoscendi de doctrina (si quæ noua exurgens vocatur in controuersiam) an cum euangelio consentiat, an verò pugnet: & reiiciendi, quam dissentire iudicauerint. Quæ in re, confitemini ecclesias iisdem ex iure diuino obedientiam debere, iuxta illud Christi: Qui vos audit, me audit. Si vobis ipsis consentibus, ad Episcoporum auctoritatem pertinet, vt cognoscant de doctrina qualibet, quæ vocatur in controuersiam, an cõsentiat cum euangelio, an verò pugnet: & reiiciant, quam dissentire iudicauerint: Si insuper vos illis, ex iure diuino hac in re obedientiam debetis, quid iisdem indignamini, quòd suo officio defuncti sunt: nũquid propterea filij sunt diaboli? An non vos ipsos potius demonstratis diaboli filios, quòd detrectatis obedire eorundem sententiæ & iudicio, cui vestra ipsorum confessione ex diuino iure tenemini obnoxij? Iudicarunt Episcopi, & imprimis Episcoporum summus & totius rector ecclesiæ, vna cum sacerdotali concilio secum seruientium domino in cathedra Apostolica, quam primam ac principalem ecclesiæ suæ constituit. Iudicarunt, inquam, hi omnes, quas vos affertis nouas doctrinas, vt pias & euangelicas, pugnare cum Christi euãgelio: & cõtra, illi consentire, quas vos traducitis, vt impias. Quid igitur nõ defertis Episcopali illi cognitioni, iudicio, & sententiæ? quid alienas partes inuaditis? quid vobis arrogatis, quod

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H T I ,

quod ad Episcopalem auctoritatem iure diuino pertinere etiam ipsi vos confitemini? Quid episcopale iudicium ad vestrum renocatis iudicium? Quod si ita vobis facere liceat, quando obsecro tenebimini obedire Episcopali iudicio & sententiæ, quam profert de doctrina aliqua, & eam vel damnat vt pugnantem, vel probat vt consentientem euangelio? Si dixeritis, quando vere pugnantem damnat, & vere consentientem probat: verum si quid contra euangelium doceat, tunc ecclesias habere mandatum dei, quod obedientiam prohibet.

Sed hoc ipsum erat quod quærebatur, & controuertebatur inter quosdam de doctrina aliqua, pugnaretne, an consentiret euangelio. Et ne istiusmodi pugna & controuersia inter aliquos, ecclesię & fidei in eadem vnitate scinderet, vt ad viuam aliquam, nempe Episcopalem auctoritatem, eius rei spectaret cognitio, agnouistis necessariam, cui etiam diuino iure subiectas ecclesias, & Christi fideles confitemini. Quod si post prolatum illud iudicium, licebit his, qui eam controuersiam introduxerunt in ecclesiam, æque vt antea à se dissentire, & inter se contendere, plane frustratoriam, imo ridiculam ea in re auctoritatem & cognitionem Episcopalem facitis. Quem enim vnquam proferetis casum, in quo christi fideles, hac ipsa in re episcopali cognitioni, & iudicio tenebuntur acquiescere? An quando doctrina, quam probat, vere consentit euangelio?

Quid si vere consentiat, & tamen vobis dissentire videatur? An quicquid vobis videtur, necessario verum est? Certe non esse, luce meridiana clarius demonstrauiamus, imo ipsi vos re ipsa demonstraistis, etiam nobis tacentibus. An tibi Bucere, vt alia innumera taceam, aliquando visum non est, Sacramentarium illam execrandam impietatem, tam euidenter pugnantem cum Christi euangelio, & omnium orthodoxorum ab initio patrum certissimo sententia conuenire cum Christi euangelio? An non eiusdem impietatis doctor, assertor, & disseminator extitisti tu vna cum symmisticis tuis, apud Argentinenses tuos & alios? Quid igitur, num tibi nunc idem videtur? an non iam confiteris & intelligis

intelligis nobiscum, Christi consonare euangelio, in Eucharistia esse veritatem corporis Christi & sanguinis? Ad huc non vides, quã vos ipsos hic ridiculos facitis, quam ipsis vosmetipsos, quid intelligatis & velitis, non intelligitis: Sed vt reuertamur, vnde paululum excurrit oratio, ad excutiendam sententiam tuam, qua ratione & tolli possint, quæ in religione nunc grassantur dissidia, & ecclesiæ renouari in piam concordiam,

Assumitis, nisi inter Dei filios, & qui Christi spiritu aguntur in his, quæ ad religionem pertinent, vllam consensionem esse non posse: quinimo istis ipsis cum his, qui dei filij non sunt, nec Christi spiritu aguntur, irreconciliabile atque irremissibile bellum gerendum necessario. Habet hæc Christi domus, & familia etiam carnales non paucos, & qui ab operibus carnis (quibus à regno Dei excludi ea facientes affirmat Apostolus) immunes non sunt: ad quos reducendos corrigendosque eiusdem domus disciplina publica euigilat. Habet & suos ægrotos & infirmos, quorû curæ vt parata eadem habet remedia, ita vt illis omni cû dexteritate intendant, præpositorum officium exigit. At non omnes illi, his vitis, his morbis pro tempore subiecti, sunt dei filij secundum præsentem iustitiam, vt qui non dei, sed contra carnis potius & diaboli opera perficient: nec ægroti illi & infirmi semper aguntur à Christi spiritu, sed sæpe suæ infirmitati succumbunt: Præcipit nihilominus Christus, & instantissime exigit, pacem seruari in sua domo & familia: In quam tu contra Bucere, irreconciliabile, & irremissibile bellum introducis inter eos, qui Christi spiritu acti, dei opera faciunt, qui reliquorum comparatione pauci sunt, & inter carnales hos è regione, qui auscultant mundo, carni, & satanæ: nec tamen propterea ecclesiasticæ familiæ societatem deferunt. Huius tam pertinacis atque infini belli, in eadem societate & familia, quis tandem expectari posset nisi funestissimus exitus, etiam in filiorum dei, quos tu fingis, vt paucissimorum ad reliquos cõparatione, cessurus perniciem? Tu affirmas, nullam inter hos constare posse consensionem in his, quæ ad religionem pertinet. Potest ne quicquã dici aut cogitari magis pugnas cû Christi doctrina, & euangelio? Sed vestro more facis, quæ valet legislator quidam

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

quidam ista nobis, sola nudaque asseuerandi audacia atque impudentia obrudis. In quibus sane miror, si teipsum intelligas. Suprà demonstrauimus veram religionem, in vera dei cognitione, & vero pióque cultu eiusdem consistere. Christifidelis per orthodoxam fidem, & diuinarum scripturarum diligens, & fidele studium, veram dei cognitionem iam assecutus, si sibi per humanam infirmitatem excidens, carni aut diabolo auscultet, & contra legem dei committat aliquid, non propterea ab ea, quam iam pridem ex auditu, & diuinarum scripturarum diligenti studio assequutus est, vera Dei cognitione excidit. At ea prima religionis pars est. Constat igitur euidenter falsum esse, inter eos qui vere Dei filij sunt, eiusque opera perficiunt, & eos, qui à mundo seducti & satana, carnis opera faciunt, nullã cõsensionem esse posse in his, quæ ad religionem pertinet: Nisi vera dei cognitio, & syncera doctrina fidei (quæ iam dudum acquisita, per mortale peccatum non amittitur) ad religionem non pertineat. Quam certum est esse vsui maximo, ad tollenda hæc in religione dissidia, & sarcinendam ecclesiarum pacem & concordiam, apud quencunque demum inuenta fuerit quauis peccatorem, modo illi ex animo hæc dissidia displiceant. Quæ tamen displicere quàm plurimis, qui tam arroganter de se, aliisque statuere & iudicare non præsumunt, vel ex me ipso, mihi certo est cognitum. Horum (tametsi pro tempore peccatorum) operam, ad id quod quæritur multo vtiliorem, efficaciorẽque non dubito, quàm multorum vere dei filiorum, si modo hos ipsos daretur internoscere, sed simplicium, & qui in diuinis scripturis & syncera doctrina fidei perinde eruditi & exercitati non sunt. Quin stat etiam alteram illam veræ religionis partem (de quò id minus apparet) nempe pium dei cultum, in peccatores congruere. Nam peccator eatenus quis est, quo adusque per veram pœnitentiam, & ad Deum synceram conuersionem, eidem reconciliatus est. Stat autem, vt in ipso conuersionis huius actu existens, Deum pie & humiliter colat, atque eo cultu à deo peccatorum suorum veniam impetret.

Sed quid est hoc? Vis hos vestros Dei filios, & quot
quos

quot Christi esse volunt, vt inquirant se mutuo, agnoscant & complectantur, omnesque non filios dei caueant & fugiant. Qui ita fieri potest? Quo pacto se inquirere, mutuo agnoscere, & complecti possunt hij dei filij, & qui Christi spiritu aguntur: quando nec de se ipso quidem, etiam qui vere talis est, satis secure pronunciat. Nihil, inquit ille tantus apostolus, mihi sum conscius, non tamen in hoc iustificatus sum: sed qui me iudicat, dominus est. Imo quanto quis verius est dei filius, tanto profundiori humilitate id ipsum in se non agnoscit: sed se potius suspectum habet in omnib⁹, & ignorat sinistra eius quod dextera faciat. Vnde ergo huic vere humili tanta arrogantia, vt se ante omnes dei filium certo statuens, etiam de aliis hoc temere iudicare præsumit, quorum secreta cordis sibi cognita non sunt? Multi sanè, quod ad vitæ æternæ speciem attinet, Christi esse videntur, qui tamen reuera Christi non sunt. Quæ ergo erit horum dei filiorum temeritas, vt contra euidentem Apostoli sententiam sibi arrogant, ante tempus iudicare de aliis, antequam veniens ipse dominus illuminet abscondita tenebrarum, & reuelet secreta consilia cordium? Quæ denique ista horum dei filiorum vestrorum erga proximos omnes, quos ecclesiastica adhuc domus & familia continet, vera Christiana que charitas, vt vniuersos, quos temerario illo suo, iniquoque iudicio non dei filios iudicant eos vniuersos, velut pestem aliquam caueant & fugiant: imo cum eis bellum gerant irremissibile & interminabile. Nunquid ista hos Christus docuit & Apostoli? An ille peccatorum fugit societatem & consortium? Et quoties respondit pharisæis illis, qui idem prætendebant, quod nunc nostri aduersarij, se iustos & dei filios, criminantibus, quod cum publicanis & peccatoribus versaretur, se potius missum ad peccatores, quam iustos istiusmodi in oculis suis, & qui alios peccatores iudicarent superbo, temerario, præsumptoque iudicio? Nunquid illi bellum irreconciliabile, atque irremissibile gesserunt cum peccatoribus? quos tamen verius, quam hij nostri, internoscere poterant: & non potius omnibus sunt facti omnia, vt omnes lucrifacerent?

Quid denique? Hos solos suos dei filios vult Boceris

D conuenire

conuenire in publicam totius Germanicæ nationis synodum, præfertim eos, qui ex his vel docendi vel gubernandi munere, seu ciuili, seu ecclesiastico funguntur: vult eos solos inter se tractare & conuenire debere de his, quæ ad religionem pertinent, exclusis ab ea tractatione omnibus, qui nobis cognosci non possunt dei filij.

Sed qui hæc fieri Bucere poterunt? vellem id quoque clarius explicasses nobis. An hij vltro & soli, etiam non vocati conuenire debeant in synodum, & harum rerum cognitionem, tractationem, definitionemque, sua sibi autoritate vsurpare, exclusis inde cæteris omnibus? & quicquid statuerint vniuersæ tantæ nationi, imovniuersæ ecclesiæ, velut necessario sequendum, obtrudere? Hac sola via tollentur, quæ sunt in religione dissidia, & ecclesiis sua sarcietur concordia? Ego sane nihil video, si non hæc ipsa via triplo atrociora bella inueheret in ecclesiã. Quomodo enim Christi fideles cæteri, qui meliori forte, quam tui iure sunt Dei filij, aut ad hæc tractanda, (qualiscunque alioqui eorum vita fuerit) sunt magis instructi & idonei, istorum paucorum arrogantiam, & tam vsurpatum, temerariumque iudicium, & tantum sui contemptum ferent? Istorum in his, quæ religionis sunt, quisquam se submittet iudicio? imo vero, quomodo non iniectis in illos manibus, eosdem ipsos temerarios & arrogantissimos conuenias, è cathedra, quã sua sibi propria temeritate vsurparunt, doctrinæ catholicæ, eiecaturi sunt?

An vero publica aliqua autoritate indicetur synodus eiusinodi an? ad eandem pertinebit conuocare hos, quos iudicat Dei filios, & excludere, reprobareque cæteros? Ita sane Bucero non videretur, vt qui docet eos, qui Christi esse volunt, sese mutuo inquirere, agnoscere, & completi debere, cauereque & fugere omnes non Dei filios: oportere itidem hos ipsos conuenire, quanuis inuitis & reclamantibus omnibus, qui religionis primam sibi iudicationem & gubernationem in ecclesia vendicant, nihil moratos successionem & autoritatem, quas iactant, qui hodie vocantur Pontifices & episcopi. At quo pacto (si autoritate aliqua publica, indicenda conuocandaque foret istiusmodi synodus) ille, penes quem esset eius iudicandi conuocandi que autoritas, quo pacto

paſſo colliget, euocabit, diſtinguet hos dei filios & Chriſti ſpiritu actos, qui diuerſis orbis locis diſperſi ſunt, & quorum ipſe familiarem notitiam haberet non potuit. Et ſi forte nonnullorū notitiam haberet, ſciret tamen, quod nec de ſeipſo tuto pronunciaré poſſet, ſe eſſe Dei filium, & Chriſti ſpiritum habere, ſed in timore ac tremore ſalutis ſuæ agens negocium, & humiliter de ſe ſentiens, ſuaque omnia ſuſpecta habens, cum Apoſtolo diceret, ſi tamen vere hoc poſſet dicere. Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem iudicat me, dominus eſt. Certe de aliis ſibi iudicare ante tempus non licere, quouſque ipſe dominus aduentu ſuo occulta & abſcondita in lucem poſiturus eſt, & inaneſtaturus ſecreta conſilia cordium, eidem illi Apoſtolo crederet. Quo vnquam paſſo hic ſolos dei filios, & Chriſti ſpiritu actos deliget ex omnibus, & conuocabit ad ſynodum: Niſi forte Bucerum hic, Philipppum, & Lutherum paracletos haberet, vt quibus ſcilicet familiariter noti ſunt omnes dei filii, & qui præditi ſunt Chriſti ſpiritu: ij nempe, qui piæ, ſanctæque, quam ipſi profitentur, doctrinæ Lutheranæ aſſertores ſunt: contra, vniuerſos ſatanæ filios, qui illi doctrinæ bellū indixerūt: qui nihil intératū relinquūt, quo Lutheri illud ſacroſanctū extinguaſ euāgelium.

Sed que tādē hæc noua, & prodigioſa forma foret celebrandę ſynodi, vbi nemo eſſet, qui indiceret ſynodū? Aſſerunt Bucerus, quod cū ſcriptura nō cōuenit, quod non eſt traditū ab initio & obſeruatū bonis eccleſiæ temporib⁹, id admittere, nec ius nec fas eſſe: contra quod docuit & inſtituit Chriſt⁹, cū p̄ ſe, tū p̄ apoſtolos ſuos, quod religioſe coluit pia antiquitas, id amplecti & conſectari eſſe prorsus neceſſariū. Ad quod anxioma ſuū ſi hæc, quā ſomniat, ſynodū ſuā expenderit, certū eſt, quod non inueniet iſt⁹ & modi, & formæ, aut traditā ab initio, aut obſeruatā bonis eccleſiæ tēporib⁹, & p̄inde vt nunc admittatur, nec ius nec fas eſſe. Quis em̄ vnquam audiuit de ſynodo, quæ nullius autoritate conuocata eſt, ſed ad quam ſeſe vltro ingeſſere pauci quidam qui ſe dicerent dei filios, & Chriſti ſpiritu agi, & in ea ſibi vëdicarent omnia, & exturbarent ceteros, ſua ſibi autoritate arrogarent in controuerſis religionis definiendi, ſtatuentiq; autoritatē & iudicium? & quo tādē lo

co, vbi nemo esset, qui publica autoritate indiceret synodum: quo denique tempore conuenirent hij dei filij, quos Bucerus somniat? vt scire posset Germanica natio, conuuisse hos alicubi ad celebrandam ob causam religionis synodum? Nihil enim horum ne imaginari quidem foret, vbi nemo esset, apud quem indicendæ synodi istiusmodi publica foret autoritas. Proinde, vt penes aliquem aut aliquos Bucerus eam autoritatem patiatur fore, & suos hos dei filios doceat modestius agere, non seipos inquirere, agnoscere & complecti, nec sua se autoritate ingerere in vniuersa, sua sibi autoritate vsurpare omnia, sed expectare, dum conuocentur, dum eis mandetur agendum aliquid, est plane necessarium.

Penes quem igitur Bucere permissa ista erit autoritas? quandoquidem vt penes aliquem sit, id omnino oportet. At ipse summos sacerdotes, Pontifices & episcopos ab hoc iure prorsus excludit, & alienos pronunciat, quod non cum Luthero & symmists eius colligant, & proinde spargere cum satana eos pronunciat. Penes quem igitur? Puto, quod præter Imperatorem Carolum, præsertim in indicenda synodo nationis Germanicæ, neminem comminisci poterit. Nisi forte nec illum solû velit, sed vniuersos Imperij principes Electores illi socios adhibeat. Et hos omnes, vnde certo nobis cõstabit esse Dei filios, & Christi spiritu actos, aliorum quoque Dei filiorum certam notitiam habere, & eosdem à non dei filiis discernere, vt hos deuitent & caueant in hoc negocio, illos conuocent, & agendæ rei summâ iisdem committant? Hoc scio, Imperatorem pro sua modestia non præsumpturum, vt se Dei filium certo statuat. Et quamuis dicere posset cum Apostolo: Nihil mihi conscius sum: dicturum nihilominus cum eodẽ: Non tamen in hoc iustificatus sum: sed ad dominum ea in re spectare certum iudicium. Multo minus ante tempus præsumpturum ipsum iudicium eiusmodi de aliis, aduersus diuinum præceptum & Apostolicum: nec puto ipsum de Luthero, Philippo, Bucero, ceterisque symmists eorum, hoc constitutum penes esse, certumque habere, quod dei sint filij, & in his, quæ agunt, & egerunt, Christi agantur spiritu. Periclitaretur ergo, ne & ipsi admitteretur in hanc synodum, in qua se pene totos regnare

regnare oportere, & eorum præscripto agi omnia, ipsi iam penes se velut certo statuerunt, nec se prætermittis, agnoscerent celebratam legitime, & æque, vt cæteras vniuersas, quæ ipsis aduersantur, impugnarent vt impiam. Quod si non ad vnum Imperatorem, sed ad multos, nempe ad vniuersos Impij Electores, & cæteros principes, hanc indicendi conuocandique, (quam Bucerus somniat) filiorum Dei synodum, auctoritatem derulerimas, multo incertiora faciemus omnia. Quis enim de his tam multis nos certos faciet, omnes esse Dei filios? Inter quos vtinam non essent multi, quos vita publica non magis coargueret de contrario. Et hij tam multi, tam discrepantes & diuersi, quid consonum statuere poterunt de Dei filiis, ex Buceri præscripto tantum conuocandis ad synodum, vt recte hoc discernant, ad quorum ipsi numerum magna parte non pertinebunt, à cæteris non dei filiis? Si est verum, quod tu toties affirmas Bucere, non nisi inter solos vere dei filios, & qui Christi spiritu aguntur, in his, quæ ad religionem pertinent, vllam posse consensionem constitui: quin imò his cum cæteris omnibus irconciliabile & irremissibile bellum necessario geri, iam spem nobis omnem adimis, vt ex tua sententia feliciter agi, constituique possit aliquid in hoc negotio, si auctoritatem hanc indicendi, conuocandique synodum, in tam multos, tamque diuersos, discrepantesque contuleris. Quod si in vnius Imperatoris auctoritate acquiesceres, ita quidem causæ consuleres magis, sed vereor, ne etiam non omnia succederent ex tua sententia, ob rationes, quas paulo ante attulimus.

Vt autem quacunque felici fortuna in vnum conuenirent soli hij dei filij, vt ipsis solis, à cæteris omnibus, vltro deferreretur vniuersa hæc synodalis auctoritas, vtque omnes libenter se submitterent eorum sententiæ, definitioni, & iudicio in his, quæ ad religionem pertinent: qua tamen ratione verissimile erit, hos tanto negotio tractando fore idoneos? Neque enim continuo vniuersi dei filij (vt quos sepe magis inter idiotas & simplices, quam inter egregie doctos, eruditosque inuenies) huic erunt negotio tractando idonei. Hos tamen qualescunque alioqui Bucerus constituit in tanti iudicij solio. Hos in Christi conuenientes nomine, vult scripturas in manus sumere, & bona fide in illis

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

scrutari: In eis solis abūde se iūcturos q̄ ad tollēdas hās cō
trouersias fatis erit. Nec ipse eas (q̄ nobis nō impie, vt puto
videtur) ī diuersum sensum, à suo illo vero & germano facile
flexiles, sed vnum, certū, eumque certissime & familiarissime
docere: Non posse, quę à domino cōmendata atque instituta
sunt, neque rudes latere, si ea, inuocato Christi spiritu,
in scripturis & sanctorum patrum monumentis inquirant.
Nemini enim petenti fide, non dari a patre cōlesti bonum
spiritum, nec cuiquam non recludi mox ista mysteriorum
Christi adyta, quisquis prece, & vero faciendę voluntatis
dei studio, ea pulsauerit. Hęc enim quam sint a verò aliena,
mox demonstrabimus: & nemo vno ipso Bucero horum
falsitatem conuincit euidentius. Quid enim, si in scripturis
tā clare, tam familiariter ac certo inuenitur expressum,
quicquid à domino nobis commendatum, institutumque
est, vt nec rudes latere possint: qui fieri potuit, vt vos, tu ve
ro præcipue Bucere, quam paulo ante magna autoritate, &
audacia publice docuisti, atque asseruisti cum symmisticis
tuis, pestilentissimam Sacramentariorum impietatem, non
intellexistis, Christi euangelio, & consonę per ecclesiam
fidei, & sententię ab initio aduersari ex diametro? Certe no
biscū iam impugnas & execraris eam sententiam, & erro
rē vestrum publice & ingenuè agnoscis, catholicam nunc
sententiā publice nobiscum asseris. Vnum igitur ex his ali
quod vt sit necesse est vt agnoscatis: vel vos non fuisse dei
filios, sed contra potius actos Antichristi spiritu, quandiu
doceretis tam impia: vel non diligenter admodum vos re
quisiuisse in scripturis, quę tamē aduersus clarissima Chri
sti verba, aduersus tam certam, tam consonam orthodoxo
rum omnium patrum, & totius catholicę ab initio ecclesie
sententiam, præsumebatis publice docere ecclesias: vel de
nique, vt ea recte intelligeretis ex scripturis & sanctorum
patrum monumētis, non vere & ex fide inuocasse vos Chri
sti spiritū. Oportet enim, vt horū omnium vnum saltē ali
quod agnoscatis de vobis. Sed vos interrogo, an non eo ip
so tempore, æquę vt nunc, certo persuadebatis vobis, quod
essetis Dei filij, & Christi perfusi spiritu? An vobis non vi
debatur, quam publice docebatis (quāuis Christi euange
lio & catholicę fidei tam euidenter pugnantem) sententiā
cum

cum eiusdē Christi euangelio & catholica fide congruere? An non, quod etiam ex fide petistis vobis dari à patre cœlesti bonum spiritum. Ego certe mihi hæc de vobis persua deo. Quis igitur de his, quos nūc producis nobis dei filios, etiam diuinarum scripturarum rudes & idiotas in hoc nos certos faciet, quod etiam quicquid sibi videbuntur fecisse & facere, certam in controuersis (quibus religio nūc exagitur,) nobis veritatem proferent? quod vobis, quauis doctis & in scripturis versatis diligenter, tametsi eadem, quæ hij, omnia de vobis ipsis persuasus, nulla rōne contigit.

Hoc ergo præcipue de te Bucere admirari cogor, quod tam aliena, tam absurda, de ecclesia, de forma, ordine, magistratibus sacris, & Hierarchia, (quibus à Christo tā per se, quam per apostolos eius, Apostolicosque viros ab initio ordinata est) tamque absōna, etiam à communi, eoque euidenti omnium hominum sensu, & imaginis & doceas, etiā quæ à te ipso haud sane recte intelligi, certo intelligo.

Recte quidem affirmas tu, (aduersus eos qui etiam sanctorum patrum temporibus à celebratis synodis plus fere mali, quā boni existimant allatum ecclesiis, & idem, vt nūc quoque fiat, plerisque rationibus metuunt) etiam duce, magistraque natura hunc ipsorum timorem merito coargui, vt quæ ipsa hanc viam, rationemque demonstrat (dum aliquid turbatur in Republica, atque inter ciues existit dissensio) vt viri aliquod boni, prudentesque cōueniāt, & cōponendi, quod turbatum est, & ciues dissidentes in concordiam redigendi consilium captent. Recte, inquam, hæc affirmas tu, si modo recte intelligas. Quæ ira demum recte intelligi existimo, si non quorumlibet (qui seipso bonos ciues iudicant) vltro sese ingredientium ad officium eiusmodi, hoc sit permissum arbitrio, sed vt illud ipsum, ad certos aliquot, publica autoritate secundum rationem, & formam eiusdē Republicæ eiectos, designatos & descriptos ciues bonos pertineat. Alioqui, quātā pernitiē in eiusmodi Republicā admitteres, si orta in ea graui inter ciues dissensione de reb⁹ grauissimis (vnde pēderet ei⁹ Reip. salus & vnitās) de magistratib⁹ publicis, de cōmunib⁹, quib⁹ gubernaret, legib⁹, de cæterisq; eiusmodi licere faceres quibuslibet (qui se bonos ciues dicarēt) vt inita inter se cōiuratiōe & fa

D iij Etione,

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

Etione, congregarentur per se ipsos ad causam eiusmodi: suo arbitrio in ea quicquam statuerent: publicas leges ad suum iudicium cogerent: summos in ea magistratus abrogarent, & nouam reipublicæ formam ac faciem introducerent: publica priuata, & priuata publica facerent? An non & cæteri ciues, vere boni, equali & maiori numero, aduersus hos ipsos conuenientes, vna cum summis magistratib⁹, & legibus publicis cõiuncti, nõ hos insequerentur, vt perduelliones, & suæ Reipublicæ hostes coniuratos, & manifestarios? Nunquid aut Solon, aut Lycurgus, (& si qui alij, probatæ alicuius Reipublicæ, & constitutæ in eadem disciplina, autores extiterunt) talem aliquando formam inueniuntur constituisse Reipublicæ? Nos certe talem autorem habemus Reipublicæ ecclesiasticæ nostræ, vt si quis iudicet ab eodem non constitutam illi suam formam, & speciem suo fini congruentissimam, si non prouisaque eidem existimet omnia (quæ ad eam ipsam, eiusque vnitatem conseruandam, & ad noxas ab ea omnes, ex quibuscunque emergentibus casibus, facile depellendas, necessario pertinere, etiam à nobis euidenter intelliguntur, quamuis homunculis) is talis de eo ipso eius autore indigne mihi sentire videtur. Est is autor, infinita & omnipotens sapientia, quam vt nihil omnium suæ ecclesiæ necessariorum latere potuit, ita ne quid illi omnium deesset, eidem prouidere eque fuit facile: vt qui omnia, quæcunque noluit, fecit, & in cælo & in terra. Et quod abunde prouiderit de omnibus, eiusdem studium erga eandem ecclesiam suam (quæ illi fuit causa operum suorum omnium) non finit, vt dubitetur ab aliquo.

Quæ vero forma, vt species ecclesiasticæ Reipublicæ necessario congruat, etiam humanæ rationis euidentia nõ est difficile intelligere, siue materiam, ex qua necessario coagmetada erat; & coagmetata cernitur, siue ei⁹ finem respicias, ad quæ necessario cõgruere debet rei forma & species. Imprimis esse Christi ecclesiã, cõtũ ac societate Christi deliũ, ab ipso Christo, apostolorũ, discipulorũque eius ministerio, ex omni gẽte, lingua, natione, & populo congregatã, & propagandã in fines orbis & sæculi, sicut ipsa rei euidentia nemini obscurũ esse finit, ita aduersus istorũ hoĩm impudetiã alibi adstruxim⁹ accurati⁹. Esse, inquã, diffusẽ in

totum

totum orbem (tam dissonæ alioqui ac discrepantis) multitudinis societatem quandam. Porro societas eiusmodi inter multos, atque adeo infinitos, tam dispersos, tam à se alioqui alienos, in cæteris omnibus, nisi connexio quædam per efficacissimum quoddam vnitatis vinculum intercedat, vt subsisteret, & vel ad momentum conseruaretur, prorsus imaginari non est. Vna tamen vt sit, & ad finem vsque necessario permaneat, habet Nicenæ fidei quotidie in ecclesiis decantata confessio. Quam quisquis ruperit, à salute illum alienum esse (qualicunque alioquis in deum fide, qualicunque vita & moribus fuerit, etiamsi pro confessione Christi nominis in mortem se tradiderit) orthodoxis ab initio omnibus semper in confesso extitit, & supra à nobis demonstratum est. Proinde quibus modis eius soluatur vnitas, vt nemo Christifidelis ignorare debet, ne forte se credens tenere vnitatem ecclesiæ, extra eandem existens, in statu damnationis permaneat: ita facilibus atque euidentibus notis cuiquam difficulter intelligitur. Imprimis hoc habet ecclesiastica Respublica & societas commune cum societatibus cæteris, quod diuersorum hominum multitudo sit: hoc in eo ipso communi differens à cæteris, quod pene infinita sit. Hoc autem, incommutabili lege fanciuisse naturam, vt omnis multitudo (etiamsi inanimata foret, quo in vnitatem aliquam concilietur & vna conseruetur) necessario ordinata sit, principatum in eo ordine obtinente vno aliquo, quale *ἡγεμονίᾳ* Græci vocant, sicut hoc ipsa vbiq̃ rerum natura in vniuersis suis operibus euidenter loquitur, ita ca. secundo li. ij. de Hierarchia ecclesiastica (aduersus eos, qui etiam ad euidencia omnia vltro claudunt vel inuitos oculos) accuratius demonstrauius. Maxime vero omnium, vinculo istiusmodi necessario constringi hominum multitudinem, vt inter illos consistat aliqua, etiam qualiscunq̃, socialis vnitas, aliqua in vnum conspirans vnio: quando alioqui vnoquoq̃ non solum proprium aliquod, verum & liberum habente arbitrium, si non obsequatur igemonico alicuius autoritati & imperio, & suo ordini, suis legibus pareat, nullam tamen formam socialis alicuius vnitatis, vel ad momentum in ea conseruari posse, res & ipsa loquitur in singulis, & notius est, quam vt

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

à quoquam dubitari possit aut debeat. Proinde etiam suam ipsius ecclesiam nunc sub Regni, nunc sub nobilissimæ cuiusdam, ac diligenter constitutæ ciuitatis, nunc etiam sub domus forma & specie, ille ipse eius architectus nobis producit & commendat. Eandem ecclesiam Apostolus immensæ animantis alicuius corpori aptissime comparat, quod ex multis membris in solidam aliquam vnitatem sit compositum, conspirantibus ad communem totius corporis, atque ad mutuam vtilitatem in vnum singulis. Porro in vno animantis corpore nisi vnum esset motuum principium membrorum omnium, nunquam in vnum, aut totius vtilitatem conspirarent omnia: sed vno hac, alio mouente in contrarium, foret schisma in corpore, & membra sese impedirent mutuo, nec vllum assequeretur, quod vellet, proprium. Itaque vt in omni humanæ societatis genere, nisi ea ordine certo, & ad suum finem proprium commodo, in vnum contineatur, & sit qui præsit, cuius dicto sint audientes cæteri: nec ad momentum, vnitatem & concordiam conseruari posse, res ipsa loquitur. Ita & Christi ecclesiam hoc ipsam necessario habere commune cum societatibus cæteris, imò magis necessarium præ cæteris, eadem ratio demonstrat. Tanto, inquam, magis necessarium, quo magis numerosam in se multitudinem complectitur. Quo enim est corpus vastius, & membrorum, quæ colligari desiderant, multitudo immensior, eo efficaciori, fortiori que vinculo, quo contineatur in vnum, necessario indiget. Est enim immensa, atque adeo infinita in vniuersum orbem diffusa, quæ nullo alioqui civili vinculo continetur; multitudo fidelium. Porro vinculi istius efficaciam in ordine diligentissime constituto, & quam fieri potuit in arctissimam vnitatem sub vnius principantis habentis, & imperio redactæ consistere, æque euidenti ratione intelligitur. Nam si ordinis, & vnitatis in eo principantis efficacia, multitudinem in vnum continet: magis utique continebit, quod & ille diligentius constitutus, & in maiore vnitatē redactus erit. Vt plane certum sit, siue in ipsam rerum rationem coniiciamus mentis oculos. siue cælestium illorum corporum admirabile, & pulcherrimum ordinem, quæ alibi explicauimus: siue cælestem illam Hierarchiam, vt eius delineationem quandam, & à diuinis scripturis, & à sanctorum patrum diuinitus

illumi-

illuminatorū monumētis cōcipere qualitercūq; possumus: siue deniq; ipsam totius naturæ tenorē cōsideremus attentius, cōsona voce hoc ipsum nobis loquētibus omnibus, omnē multitudinē eo rectius, ac felicius degere, quo magis per vnus igemonici efficacissimū imperiū, in arctissimā, quā fieri potest, vnitate redacta est. In quo societatis genere, si quid nōnunquā occurrat, quod quē possit offendere, ac reprehensione dignū sit, id hominū vitio, etiā rebus & optimis & omnino necessariis abutētū, nō autē ex ipsa societatis ratione (quā esse cōstat perfectissimā oīm) oriri certū est. Et hactenus quibus rebus cōstet, & cōtineatur ecclesiasticæ societatis illa tā necessaria vnitas, ex his quæ habet cōmunia cum societatibus cæteris, ex materia, inquā, sua ex qua coagmentāda erat, & coagmentata cernitur, nemo est qui nō intelligat. Sed non habēt societates omnes humanæ eandem formā ac speciem, quæ ex rei cuiusq; fine præscribitur, & cū eo vt exacte cōgruat necesse est. Quæadmodū ad eiusdē finis modū præscribitur autoritas, quæ igemonico in vnaquaque societatis forma, & specie cōgruit. Neq; enim eadē forma & species, neq; eadē igemonici autoritas cōgruit omnibus, sed varietas hæc, vt diximus, ex cuiusque fine depēdet. Absque ordine nulla subsisti humana societas, nec vllus est ordo, si nō redigatur ad præcipiū, & caput aliquod: sed cuiq; societati suus ordo, cuiq; ordini suū præcipiū erat necessariū. Et cuiq; capiti ac principio sua autoritatis ad finē suæ societatis cōgrua. Habet vna dom^o mēbra varia, ordinata sub vnus patrisfamilias autoritate & imperio: quæ, ea ratio in vnū cōciliat, vt cōmodius educētur liberi, & reb^o necessariis omnibus prouisi & cōmuniti, in eadē domo, eisdēq; parietib^o, & tectis multi cōuiuāt meli^o & securius. Ad quē finē quæcūq; recta præscribit ratio^o, ad autoritatē patrisfamilias necessario pertinet. In quibus reliquos eiusdē familiæ omnes, in suo quemq; gradu atq; ordine, illi obedire oportet: vt si vxori præcipiat, quæ vxorē nō dedeāt: si filiis, ad rationē eadē: si famulis, seruis, ancillis, oēs dicto ei^o audiētes esse cōuenit, & naturali, diuināq; lege, vt sint, adstriguntur. Sec^o vero, si omnino iniqua præciperet, aut etiam, si suæ autoritatis limites plane excederet. Iniqua præcipere intelligendus foret, non solū si cōtraria iis, quibus ipse subest, potestatibus

superio-

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

superioribus præciperet, hoc est, Deo, ecclesiæ, & quibus ipse quoque subiicitur, ciuilibus publicisque magistratibus: sed etiam, si ordinis, personarumque rationem in suis præceptis non obseruat: vt si vxorem ad ancillarum humilitatem deiiciat, atque illi indigna præcipiat, quæ seruorum forent: si & his quoque, quæcunque præscriberet, non recta dictaret ratio, sed aut furor potius quidam atque indiscretio, aut petulantia: aut si virium in his, aut humanæ conditionis rationem iustam, non haberet. Omnino vero limites suæ potestatis transgrederetur, si quid præciperet, quod plane foret præter rationem domesticam. Nec quid refert, bonum malumve id foret: aut quod ab alio igemonico, in alia societatis specie idem imperatum, teneremur exequi. Hoc enim præcipienti patrifamilias, vxor, liberi, serui, ancillæ obedientiam non deberent, vt si eisdem aut ieiunia, aut eiusmodi pœnitentiæ opera præscriberet præter ea, ad quæ Dei, aut ecclesiæ præcepto alligantur. Hæc enim ad alterius formæ societatem, & principantis in ea auctoritatem, pertinet. Quemadmodum & ciuilibus magistratibus pro Reipublicæ salute, aut Imperatori in acie præcipientibus, multa præstare teneretur filiussfamilias, quæ non teneretur iubente patre vt eiusmodi. Secundum exemplum istud, qualia sint in singulis humanis societatibus, & quid in quoque ordine superioribus nostris debeamus, ipsam formam, speciemque societatis, in qua superiores sunt, æstimâti, iudicare difficile non est: si modo rationis regulam prauus affectus non obliquat, aut viciat. Nam suam cuique societati formam ac speciem præscribit finis, ob quem ea ipsa contracta est. Qui est regula & scopus, in quem perpetuo respicere debet præfidentis auctoritas: adeo vt quicquid manifeste præter illum est, multo magis si ab eo abducatur etiam, manifestum est ad eius auctoritatem non pertinere, nec eidem præcipienti obedientiam deberi à subditis.

Itaque qui ad hanc rationem pergit expendere catholicæ Christi ecclesiæ formam, & speciem: vniuersum etiam auctoritatis modum, quæ igemonico ac principanti in eadem necessario competit, facile intelligit. Demonstrat superior ratio, vt ordine arctissimo, ac diligentissime con-

situto;

stituto, sub vnus igemonici & rectoris efficacissimo imperio colligata, in vnum necessario connecti debuerit. Sed ordinis speciem, formamque & modum autoritatis in eadem præsidis igemonici, necdum aperuit. Vtrunque ex fine eiusdem intelligitur facile. Qui finis est, vt legem fidemque Christi, quam edocti à spiritu sancto Apostoli, viua doctrina tradiderunt ecclesis, in finem vsque incorruptam conseruemus, quemadmodum est tradita ab initio: vtque in his, quæ ad Christi fidem religionemque pertinent, idem perpetuo dicamus, teneamusque omnes, & consona pietate honorificemus deum: vt in fide Christi, & in dei præceptis suo modo rectè instituti Christifideles omnes, & sacramentorum, quæ nobis ad salutem & remedium relicta sunt, participatione muniti, his mediis assequamur vna cœlestem illam (ad quam per Christum vocati sumus, & cuius ipse nos sibi cohæredes efficit) æternæ fecilitatis hæreditatem. Hic, inquam, finis est societatis ecclesiasticæ, ex quo mox intelligitur eiusdem forma & species necessaria, qualis ab initio ad nunc vsque fuisse conspicitur. Imprimis enim hoc quiuis intelligit; in hac societate tam immensa, quo eius conseruetur vnitas, & sui illius finis compos euadat, fuisse necessarium, vt multis sacrorum ministris, & qui plebi tam infinite, tam à se in vniuersum orbem dispersæ, euadendæ, ac gubernandæ superintenderent, multis diaconis, presbyteris, & ecclesiarum rectoribus ac pastoribus dirigeretur. Intelligit quoque lector, etiam hanc ministrorum, pastorumque multitudinem necessario ad vnitatem paulatim, gradatimque redigi oportere, & omnes subesse vnus tantæ igemonici totius ecclesiasticæ societatis rectoris efficacissimæ autoritati, in his videlicet, quæ ad finem eiusdem societatis pertinent. Formam itaque ac speciem ecclesiæ videmus, qualis ab initio ad nos vsque perdurans, iam dudum ab aduersariis labefactari cœpta est: arctissimam nempe societatem Christifidelium omnium in his, quæ ad veram religionem pertinent, variis ministrorum, presbyterorum, pastorum, Episcoporum, Archiepiscoporum, primatumque ordinibus (vt in tam immenso corpore omnino erat necessarium) ad vnum summum Pontificem, totius ecclesiæ pastorem ac præsidem, decentissime ordinatam. Cui præsidi, vt
in

APOLOGIA ALBERTI PIGHII,

in cæteris quoque humanarum Societatum formis, ad suum modum cuiusque igemonico, necessario conueniebat tantâ autoritatem habere, quanta illi ad continendos omnes in officio, ad conseruandam in sua vnitatem, & membrorû sympathiam, conspirationeque, suam hanc societatem ecclesiasticam, & in ea publicam in omnes disciplinam conseruandâ, breuiter quâta ad vniuersam feliciter in suum illum finem dirigendam erat necessaria.

Nec de hoc quisquam dubitare potest, quin eidem necessario conueniat, quod & in aliis vniuersis humanarum societatum formis, suo cuiusque igemonico conuenire ipsa rei euidencia loquitur: nempe, vt si inter eiusdem societatis membra oriantur contentiones aliquæ & controuersix, præsertim quæ ad finem eiusdem societatis propriè pertineant, ex decidantur autoritate igemonici, cum adiuncto sibi seniorum, prudentiumque consilio, quos, quotûc, ad eadem assumere sibi vtile videbitur, ita enim habet omnis alia humanæ societatis forma ac species. Itaque, quando omnes homines sumus, & cum hominibus viuimus, suboriri subinde inter nos quæstiones & controuersias erat necessarium, non solum inter plebeos & simplices, sed multo magis inter ecclesiarum rectores & præpositos, de his quæ ad doctrinam religionis, fideique Christi pertinent. Ne igitur his ipsis inter se pertinaciter dissidentibus, vnusquisque ad se rapiens ecclesiam Christi, eius vnitatem scinderet, hoc plane quibus necessarium intelligit, vt horum omnium summa autoritas esset penes vnum totius ecclesiæ præsidem: ad quem tandem referretur eiusmodi omnis quæstio & controuersia, quæcunque ad Christi fidem, religionem, breuiter ad ecclesiasticæ societatis finem, quomodocunque pertineret: cuius sacrosanctum de his omnibus apud omnes haberetur iudiciû. Sine quo, perpetuis & inextricabilibus quæstionibus, controuersis, & pugnis, perpetuo plena foret domus ecclesiastica: & tot essent, rãque dissonantes de fide & religione sententiæ, quot sunt in ecclesia, & quâ diuersa, capita.

Vniuersa hæc de Christi ecclesia, de eius forma, specie, ordine igemonici in ea præsidis vnitatem, & efficacissimam, & sacro-

sacrosancta autoritate in prædictis omnibus, utque sine his non possit vel ad momentum subsistere, unusquilibet nostrum, quavis non admodum subtili ingenio, ex communibus rerum rationibus (ut iam palam fecimus) haud difficulter intelligit. Quam magis ea ipsa intelligebat ille eius architectus & conditor, dei omnipotens sapientia, quam ut nihil eorum omnium latere, aut fallere potuit: ita nulla difficultas eidem fuit, quo minus ecclesiae suae prouideret de necessariis omnibus. Ut vero sciens illi defuerit in tam necessariis infinita eius bonitas, & effusus in eadem amoris affectus, quem suo precioso sanguine, & morte amarissima satis contestatum fecit, non solum ut credamus non finit, sed contra potius, ut diligentissime & abunde illi prouiderit de necessariis, & utilibus omnibus, certissimo persuadet. Cui cernit subscribere ipsam rei eundem, & videt tali forma, ac facie fuisse ab initio diligentissime ordinatam variis ministrorum, officiorum, presbyterorum, pastorum, Episcoporum, Archiepiscoporum, primatum, gradibus & ordinibus, per quos totius ecclesiasticae societatis quavis infinita immensitas, unius praesidis auctoritatem & imperium persentisceret & sympathiae, obediendaeque sensum vicissim redderet: Qui, inquam, tali forma & specie videtur, fuisse ecclesiam ab initio: Qui ita deliniatam eadem a suo illo architecto in veteri populo, longe antequam fieret: hij nec quicquam habet, quod in his dubitare debeant, cur in morte & in clarissima luce positam ecclesiam, atque eius faciem, formamque omnibus euidenter conspicuam inuoluerit queat, & obscurare plusquam Cymmeriis tenebris: cur non illi, sed absurdissimam faciem affingere, qualis sane nec ipsi explicare possunt, necquam velint intelligunt: cur in compositam ad summam unitatem & pacem, & ad extirpandas subortas in ea uniuersas quaestiones, & controversias conuenientissime prouisam, & efficacissime armatam, non solum introducere studeant bella irremissibilia, & irrecociabilia, sed etiam suis illis ornamentis, & praesidiis spoliare, & efficere, ut subortis (quae oriuntur quotidie) controversis ac dissidiis eiusmodi, ignoremus quo pacto, & cuius auctoritate, definitione, & iudicio, ea componi oporteat, sed totus orbis, tam multis annis per ea inquietari & concuti debeat: imo ut horum nullus unquam modus & finis sit, eiusmodi somniorum suorum portenta, de celebrandis eius causa synodis nobis proponentes, quae ipsi nec explicare

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I .

care possent, nec intelligunt. Et quæ tandem Bucere hæc est rei indignitas, quæ tua non impudentiæ ut ex decentissime ordinata, formataque à suo illo opifice & in tam clara luce posita & conspicua (ut eam etiam si nolis subinde, qualis est, intueri cogaris) orationis tuæ tenebris inuolutam, tali nobis forma producere conaris, ut eius me puderat, si ego illi autor adscriberer. A deo nemo nostrum est, qui non infinito conuenientiore illi formam, saltem cogitatione affingeret, quam sub qua à te producitur.

Diuinus ille spiritus in populò veteri (quo nostrâ quodammodo deliniavit, adumbravitque ecclesiam) tametsi quæ ad legem & religionem pertinebant vniuersa illis scripto diligentissime explicanda curauerat: ex orientes nihilominus inter illos quæstiones & controuersias circa legem, cæremonias, & alia grauiora negocia, viua aliqua autoritate definiri volebat: quippe sciens nisi viua autoritate componi non posse eiusmodi. Et primum quidem, ad inferiores, & subalternos in singulis ciuitatibus constitutos harum rerum iudices, ex Leuitis & presbyteris aut sacerdotibus, referri eas ipsas volebat. Per quos plane consentientes, si forte plena inter altercantes fuisset composita concordia, nihil opus erat alio referri eiusmodi quæstiones & iudicia. At si vel non satis conueniebat inter ipsos iudices, vel altercantes animosiores essent, quam ut suis vtrinque opinionibus facillè cederent, iussi sunt ad vltimum & supremum tribunal referre negocium: quod penes summum sacerdotem, & Pontificem maximum erat, vna cum concilio sacerdotum & Leuitarum, secum vna pro vicis suæ tempore ministrantium domino in loco, quem ipse inter eos elegerat & singulariter coli volebat, præcipiens altercantibus eiusmodi, ut facerent iuxta verbum, qualecunque demum annunciarent illi de loco, quem elegerat dominus, in quo tum conseruabatur vetus illa Mosi cathedra. Neque satis habuit id ipsum semel, velut obiter aut negligenter videri præcepisse, sed addidit: Et custodies valde, ut facias secundum omnia, quæ te docuerint. Magnam videlicet à nobis in obedientia sollicitudinem & singularem diligentiam requirens: nec quicquam excipiens omnium, sed in omnibus, eorum

tum nos, sententiæ & iudicio absque vlla discussione subiciens. Et quasi non satis habuerit etiam secundo hæc nobis diligenter commendasse atque ingessisse, addidit tertio: Iuxta legem, quam docuerint, & iuxta iudicium, quod dicent tibi, simpliciter facies: Nec discedes à verbo, quod annunciauerunt tibi, ad dexteram neque ad sinistram. Ad didit postremo etiam mortis pœnam in contemptorem sacrosanctæ autoritatis sacerdotis summi præsidis cathedræ. Qui autem superbierit, inquit, volens obedire imperio sacerdotis præsidis cathedræ, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel.

Hæc vniuersa ita diligenter constituisse veteri illi populo diuinum spiritum, tametsi ex vulgata nostra lectione, quibus hæc corrumpant, nonnullam ansam inuenerint, sed frigidam admodum, veritatis hostes & aduersarii, cap. iij. lib. iij. de Hierarchia ecclesiastica, & aliis plerisque locis, euidentissime demonstrauius.

Sed ne cuiquam hic humanæ conditionis memori, humana quoque cogitatione occurrat, etiã homines esse summum sacerdotem ac Pontificem, præsidem cathedræ & sacerdotum, Leuitarum quæ concilium vna secum ministrantium domino: esse & peccatores, infirmitate, vt nos, & errore circumdatos: posse proinde & falli & fallere, & mendacium nobis pro veritate suggerere, quod sequentes cæci cecos duces vna cum eisdem præcipitemur in foueam: hic suam nobis prouidentiam, qua suam ecclesiam singulari cura gubernat, & quod humanis viribus deest, ipse per constitutos nobis sacrosanctos illos magistratus suos, suppleat (qualicunque alioqui vita fuerint) vtilitatis & publicæ necessitatis ecclesiæ suæ, non vitæ illorum, aut personalis meriti hac in re respectum habens. Hæc idem ille diuinus spiritus nobis commendat, & vniuersa hac sollicitudine liberat: affirmans fore, & nos securos faciens, illos ipsos (nempe Pontificem maximum, cathedræ præsidem, cum sacerdotali concilio vna secum seruientium domino) qualescunque alioqui fuerint, iudicatos esse controuertentibus, & veri-

APOLOGIA ALBERTI PIGNII

tatem apud eos requirentibus, ipsam quæ sita & cōtrouersæ rei veritatē. Qui iudicabūt, inquit, tibi iudicij veritatē. Proinde iudicij, definitionis & sententiæ eorum, omnem nobis ademit discussionem, retractationem & iudicium, sed absolute obsequendi necessitatem imposuit: nec vitæ, sed sacrosancti, quæ pro publica totius ecclesiæ necessitate gerāt, magistratus, dignitatis, autoritatisque rationem à nobis haberi voluit: nec vitam illorū nostro subiecit iudicio (vt quos ipse nobis constituit iudices) sed suo vnus illos seruauit iudicio. Itaque contumacem omnem inobedientiam aduersus imperium sacerdotis præsidis cathedræ, mortis supplicio puniri voluit. Nō dicit sacerdotis boni, sancti, & qui imperat quæ secundum legem Dei sunt, sed simpliciter, vt audisti. Quorum vita etiam si euidenter viciosa & scandalosa fuerit (qualis erat scribarum & pharisæorum, quos Christi notat suo tempore præsidis cathedræ) nec hoc te releuat, eodem ipso doctore Christo, quin eisdem humilem obedientiam debeas, propterea quod præsident cathedræ. Super cathedram Moysi sederunt, inquit, eiusmodi tales, quales ipse depinxerat, scribæ & pharisæi. Quid igitur dicturum existimas? an propterea obedientiam à nobis illis non deberi? an non annunciaturos nobis quæ sita rei veritatē, ob vitæ propriæ indignitatē ac demeritum? nec proinde teneri nos sequi eorum definitionem & iudicia? Imo contra prorsus omnia. Ergo, inquit, omnia quæcunque vobis dixerint, seruate & facite. Ideo, seruate omnia, quæcunque vobis dixerint, quia supra cathedram sedent: non quia sancti & boni viri sunt. Quorū vitæ exemplum ita vitare debes, vt nihilominus sacrosancti magistratus autoritatem, ad publicā ecclesiæ vtilitatem in eisdem reuereare & agnoscas. In cuius totius perniciem tendit ob procliuitatem exempli in alios etiam si vnus aduersus summi sacerdotis autoritatē inulta transeat contumax inobedientia. Vt auferas, inquit, malum, perniciem & scandalum de medio Israel, vniuersæ nēpe ecclesiæ: & cæteri supplicij exemplo tertiti, discant non superbire, sed humilem illi obedientiam deferre.

Quin & hoc voluit diuinus spiritus: quam ipse congregauit, ordinauit, & formauit societatem ecclesiasticam, differ

ferre à societatibus cæteris, quas utilitatis aut necessitatis publicæ causa inter se conciliarunt homines: vt quamuis etiam in his, quamdiu earundem pars sumus, obedire teneamur præceptis superiorum nostrorum, etiam coram Deo (modo prorsus non aberrarent à fine societatis, in qua præfident, quo casu non teneremur præcipientibus illis obsequi) In illa tamen sua, non vult à nobis discuti præcepta summi magistratus, quem ipse in ea constituit, sed velut sua ipsius à nobis accipi & haberi. Et proinde, vt audisti, præcepit, ne in vllam ab eis partem declinarem, nec ad dexteram nec ad sinistram: sed sollicitè custodiremus, vt faceremus secundum omnia, quæcunque nobis dicerent: tamen si prohibeat eorum opera, vt sequaris, attendere. Quando ipse singulariter adest illis in his, quæ ad officium eorû pertinent, pro necessitate suæ ecclesiæ.

Hæc est Bucere ecclesiæ nostræ forma & species, plana, explicata, decora, efficax, solida, vere digna suo illo opifice, omnipotenti, infinitaque Dei sapientia. Qua quidem vna, quamuis inter homines & peccatores homines (quales subinde sumus vniuersi in vniuersis ordinibus ecclesiæ) in tam immensa toto orbe diffusa multitudine Christi fidelium, conseruari potest vnitas, pax & concordia: conseruari disciplina publica: contineri vniuersa tam vasti corporis membra, in sympathia, in conspiratione in mutuam & totius utilitatem, & in suo quodque officio. Eandem, vt audisti, etiam in illius veteris populi ecclesia constituit, vt in ea nostram, qualem eam conditurus esset, velut deliniatione quadam exprimeret. Eandem constituisse in nostra, ipsa rei euidencia loquitur, vt quæ tali forma & specie ab initio semper conspicua extitit. Atque ita constitutam à Christo (si modo is autor est suæ ecclesiæ) & non ab hominibus, toto semper orbe orthodoxi omnes verissime intellexerunt. De quo ne quis omnino dubitare possit, eidem ipsi singulari curæ fuisse videtur. Nam cum Apostoli (quæ est corruptæ humanæ naturæ ambitio) in hoc Christi regno, quod idem ipse nusquam non in ore habebat: nec illi, quale futurum foret, intelligebant, fere omnes primatum ambirent, in omnium Apostolorum præsentia clarissimis verbis desi-

E ij gnavi

gnauit Petrum, cui eundem commissurus esset. Et cum illi nomen ante fuisset Simoni Ionæ filio, ipsum Cephā appellauit: quod Lutinè saxum quoddam ingens, ingentem petram, rupem, aut scopulum dixeris, immenso alicui ferendo ædificio idoneum: Vnde & Iosephus in sua Hierosolymitani belli historia, scopulosum quendam collem, vnde Hierosolyma libere conspicua, etiam grauius vrgebatur ab obsidentibus Romanis, Cephā dicit fuisse appellatum. Hoc nomen Simoni dominus imposuit, atque addidit, super illam ædificaturum se ecclesiam suam, aduersus quam inferiorem portæ præualituræ non forent. Quibus paucis verbis, & quæ foret ecclesiæ suæ cum illa petra, rupe, aut Cepha connexio, & quæ conditio earum, quæ se diuisissent ab eodem, clarissimè expressit. Nam eam vnitatem & connexionem ecclesiæ suæ ad Petrum innuit, qualis est ad suū fundamentum ædificij: ad cuius vnitatem euidenter non pertinet, quicquid à fundamento eius diuisum, separatūmq; existit. Deinde eius vnus ecclesiæ Petro vnitæ custodiam sibi curæ fore significat, nec inferorum portis aliquando conclusam eam iri, nec illos in eandem, vt suam, sibi que deditiorum liberam potestatem obtenturos: sed quicumque in eadem permanent, sub regno Christi, non inferorū permanere, tametsi peccatores sint: cum contrā, quotquot ecclesiæ ab illa se petra diuisere, eas ipsas inferorum portis conclusas, & membra esse regni satanæ, in quos ille liberum imperium obtinet, clarissimè significet. Nam qui intra alicuius munitiones & portas inclusi continentur, in libera eius sunt potestate & arbitrio. In libera proinde potestate satanæ, in eius regno, ditione & portis inclusi tenentur, si Christo credimus, quicumque se diuiserunt ab vnitatē catholicæ ecclesiæ. nec illi Cephæ vniuntur, supra quē Christus affirmavit ædificaturum se ecclesiam suam. Pergit autem Christus ad eundem illum Cephā. Et tibi, inquit, dabo clauēs regni cælorum, hoc est, regni mei, ecclesiæ meæ, quam bis viciēs regnū cælorū appellat. Promittit Petro daturum se clauēs regni sui, hoc est, gubernandi, regendique autoritatem, quæ in metaphora clauium rectissimè exprimitur, & in hodiernum vsque diem, ex vetustissimo more in traditione clauium traditur. Proinde earūdem clauū mysterium

sterium explicare pergens: Quæcunque, inquit, hic ligaueris in hoc meo regno super terram, alligata habebuntur coram Deo in cœlis. Et quæcunque ante obligata resolueris, soluta habebuntur in cœlis. Quicquid hic fixeris, aut reflexeris, ad verbum oris tui, ad imperium tuum agetur vniuersarumque præceptis & iussionibus, vt rectoris mei regni, meæ ecclesiæ ac familiæ, mei parebunt vniuersi: vt quas Deus in cœlis, firmas, ratasque habiturus est.

Quas autem clauas sui regni hic promisit Petro, ibi eas dedit, cum mox redituro ipso à nobis ad patrem, alterius (eius vice) pastoris, rectorisque, necessitas fore inciperet suæ ecclesiæ. Tunc in cæterorum etiam præsentia Apostolorum, & discipulorum suorum, vnum Petrum ouili suo præposuit, vni commisit & ouium & agnorum suorum pastorem curam, & regimen. Quod faciens, sicut eidem omnem ad hoc necessariam auctoritatem attribuisse necessario intelligendus est, qualem supra explicauimus: ita quoque vniuersas suas oues, omnes agnos, eiusdem curæ, regimini & auctoritati subiecit, & iisdem rectori, pastorique suo obediendi necessitatem imposuisse (sine quo illos non potuisset, nec posset regere) nemo tam est stupidus, qui non intelligat. Pro cuius etiam vnius fide, vt totius ecclesiæ rectoris, & ad quem quæstiones & cõtrouersias omnes iuxta formam, quã in veteri illa ecclesiã expresserat, necessario referri oportuit: ne quãdo deficeret, singulariter rogauit patrem suum, quem & exaudicum pro sua reuerentia, nemo est qui dubitat. Cuius orationis effectus ad illum, non vt Simonem Ionæ filium, sed velut ad Petrum & Cepham illum, hoc est, ecclesiæ suæ rectorem, & quem inter nos constituit principalis, & Apostolicæ cathedræ præsidem, pertinere, ex orthodoxorum omnium & totius ecclesiæ certa & consona sententia lib. iij. & vj. de Hierarchia ecclesiastica, prolixè & luculentissime demonstrauimus. Hæc, inquam, est Bucere, ecclesiæ nostræ forma & species, plana, vt dixi, explicata, decora, solida, efficax, vere, digna suo illo optifice, omnipotenti, infinitaque Dei sapientia: qua vna, quamuis inter homines, & peccatores homines (quales haud scio an non sæpe simus vniuersi, aut certè pars maxima, in vniuersis ec-

APOLOGIA ALBERTI PIGHII,

eleſiæ ordinibus & gradibus) in tam immenſa toto orbe diſſuſa multitudi- ne Chriſtifi- deliũ, ſeruari poteſt pax & cõ- cordia: conſeruati diſci- plina publica: & vnumquoque mẽ- brorum tam vaſti corporis contineri in ſuo officio, in ſym- parhia & conſpiratione in totius vtilitatem & mutuam.

Quæ cum in tam clara luce ab initio fuerit poſita, tam euidenter conſpicua omnibus, vt eam non videre non poſſis, etiam ſi vltro illi claudas oculos: ſtupendum ſane mihi videretur, niſi idẽ feciſſent maiores veſtri pene omnes hæretici, poſtquam ſe ab eius vnitare diuiſerant, quod ve- ſtris eam tenebris pluſquam Gymmeriis ſtudeatis inuo- luere: & pro ea, neſcio quas eccleſias mathematicas, quæ portenta, quæ monſtra, quæ Chymeras, ſine forma, ſpecie, ac ordine, abſque membris & capite, & quas ipſi explicare non poſſetis, introducere conamini: nunc vere filiorum Dei & ſanctorum, nunc electorum & illi ſupernæ Hieruſa- lem adſcriptorum communionem proferentes. Quæ, vt ab illa triumphante eccleſia aliena admodum non ſunt, ta- metſi eius ſpeciem & formam nulla ratione explicent: ita à noſtra militante ſunt plane alieniſſima, vt in qua nemo eſt perpetuo vere Dei filius, perpetuo vere ſanctus, ſed velut in lubrico decertantibus omnibus, qui nunc ſtat, paulo poſt cadit: & in manus pedẽſque ſurgit iterum. Nec hos vere ſanctos, vere De filios, & qui tales perfeueraturi ſunt, hoc eſt, electos, quiſquam inter nos nouit: nemo ſcit qui ſint præter illum, cui patent omnia: nemo vbi latent, vbi requirendi forent, ſi cui pro ſalute ſua perſuaſum eſſet ad Chriſti regnum & eccleſiam cõfugere. Inter quos, vt igno- tos omnibus, atque adeo ſibi ipſis, non poſſet vilius ordinis certa forma & ſpecies conſiſtere: nullus rector aut paſtor aliorum curæ & regimini ſuperintendere,

Breuitè, in ipſam tenebrarum pene palpabiliũ abyſ- ſum, quæ in tam clara luce à Chriſto eſt poſita, eccleſiam deturbare conamini. Quid hæc inuoluitis omnia, ne à ca- tholica eccleſiæ vnitare recessiſſe videamini? qua vos eſ- ſe alienos ipſa rei euidentia loquitur, & nos ſupra, & alibi euidentiffime demonſtrauimus. Nec dubitamus Chriſti
affirma-

affirmatione instructi, certo pronunciare, vos, vniuersal-
que ecclesias vestras concludi intra portas, munitionesque
inferorum, vt quæ illi Cephæ vnità non sunt, velut suo
fundamento ædificium, nec Petri agnoscunt autoritatem
& officium, sed ipsum plusquam hostiliter impugnant. Ac
proinde certo colligimus pertinere vos ad regnum satanæ,
non Christi, cuius Petro claves à Christo commissæ sunt.
Nec vllis verborum fumis, aut inuolucris hanc nobis euer-
tetis rerum naturam: hanc certissimam & clarissimam veri-
tatem obscurabitis.

Nec quicquid facitis, dum quæ in vos verissime com-
petunt, in nos transformantes, Antichristos nos dicitis.
Nam qui inseparabilis & indiuiduæ domus vnitatem non
tenent, qui extra ecclesiam Christi consistentes eius pacem
perturbant, hos vere Antichristos esse, & ad regnum sata-
næ, non Christi pertinere, ex certissima Christi & ortho-
doxorum omnium sententia indubitatum est. Vos vnita-
tatem indiuiduæ domus non tenere, & extra ecclesiam Chri-
sti consistere, eius pacem & concordiam perturbare, vt res
ipsa loquitur, ita à nobis toties irrefragabiliter demonstra-
tum est. Proinde vere vos Antichristos esse, etiam quic-
quid aut de nobis, aut de vobis ipsis feceritis, nec ipsis vo-
bis dubium esse poterit, nec nobis. At non ignoramus cla-
borandum quidem nobis esse, vt vnitatem, formam, & fa-
ciem ecclesiæ à domino per se & Apostolos nobis tradi-
tam, quantum possumus, obtinere curemus: & quod in no-
bis est, vt palabundas & errantes ouiculas (quas vestra per-
uicax factio & hæretica tentatio à matre ecclesia fecernit)
in ecclesiam recolligamus, relictis vobis: de quibus, vt ad
nos reuertamini, spes nulla est, obstinatiõe vestra & exitiali
furore in vestris, quamuis euidentibus, & à vobis ipsis in-
tellectis erroribus vestris, perseverantibus. Discretionis hu-
ius & separationis per vos factæ præcul dubio ipsi rationem
reddetis domino, nisi quis nobis & Christi ecclesiæ exur-
gat Phinices, qui etiã hic eius pœnas à vobis exigat: aut nisi
qui gladium inter nos portant, sui officij memores perpen-
derint, quid diuinus spiritus in illos decernat, qui contuma-
citer resistunt autoritati Pontificis maximi, aut Clerdotis

summi principalis cathedræ præsidis : & quid ab ipsis idem exigat, quo perniciosissimum scandalum de medio ecclesiæ auferant.

Hoc vero Bucere de te & symmisticis vestris satis admirari non possum, quod de scripturis tam impudenter aduersum omnium orthodoxorum communem sententiam, aduersus ipsam in se rei euidenciam, aduersus vestram ipsorum fidei confessionem publicam, aduersus earundem ipsarum diuinarum scripturarum euidenciam autoritatem asseritis, eas sufficere nobis & Christi ecclesiæ, ad componendas tollendasque eortas inter nos omnes, quæ fidei doctrinam & religionem concernunt, controuersias : nec esse verum, quod in alienum sensum sint facile flexiles, sed vnum, certum, cumque familiarissime ac certissime docere. Quod si verum est, quid diuinus ille spiritus in illo veteri populo, legis scripturarumque occasione a tercentes, non remisit ad scripturas ipsas, sed ad viuam quandam autoritatem, viuamque iudicium : ipsius nempe pontificis maximi præsidis cathedræ, & sacerdotalis concilij vna secum seruientium domino ? Et quis non intelligit scripturas, quantumuis clarissimas sinxeris, & vnam, certamque certissime & familiarissime explicantes sententiam, esse tamen multos iudices ? Et proinde inter altercantes animose & pertinaciter, nunquam componendas controuersias eiusmodi, sed viuam autoritatem aliqua opus esse, qua definiantur illæ, si modo controuersiarum & questionum istiusmodi finem aliquem, aut modum habere voluerimus in ecclesiâ : si idem dicere omnes absque sectis & schismatibus, oportet : si verum est quoque, quod ipsi vos ipsa veritate coacti, in vestra ipsorum fidei confessione Augustinâ aperte cõsentemini, nempe ad Episcopalem autoritatem pertinere, vt cognoscant de doctrina, si quæ noua emergens vocetur in controuersiam, an cum euangelio Christi consentiat, an vero pugnet, & reiciendam esse, quam dissentire iudicauerint. Atque ea in re agnoscitis, ecclesiâ ex iure diuino eisdem obedientiam debere. Nam si hanc inter nos licentiam admiserimus, vt in his, quæ ad fidem religionemque pertinet, nemo superioris alicuius, sed scripturarum tantum subiiciatur autoritati & iudi-

cio (cum illas varie intelligi pro cuiusque captu & ingenio plane indubitatum sit, nec sit cuiusuis, nec facile, veram earundem intelligentiam assequi) an non tot inter nos introducemus, tanquam pugnantes de fide religioneque sententias, quot sunt, & quam diuersa hominum capita? Quæ est ergo hæc tam pudenda inconstantia vestra, vt vestræ ipsorum fidei in totius orbis conspectu publice confessæ, & cui adhuc inhærere vos profiteremini, nec ab ea declinare velle latum digitum, obliti, pugnetis tamé cum eadem bis per omnia. Si tam sunt claræ omnes scripturæ, quam tu eas facis, vt vnum, certum, eumque certissime familiarissimeque sensum doceant, vt nullus in eis hallucinâdi locus sit: quid igitur causæ est, vt tam varia, tam diuersa, ex eisdem scripturis diuersè senserint? Quæ causa inter nos tot, tantorumque dissidiorum & controuersiarum in doctrinâ religionis & fidei, qui tamen eisdem scripturis vtimur? Imo quæ causa, cur ipse tu Bucere, & multi tecum vna symmistæ tui, quos ante publice asserebatis & docebatis pestilentissimos errores circa præcipua nostræ religionis dogmata, nunc eosdem nobiscum execramini? An tunc quam nunc, alię diuinæ vobis scripturæ lectæ sunt? Haud ita sane, vt existimo, sed aliter intellectæ, tunc quidem vestro, nunc autem nobiscum catholicæ sensu ecclesiæ. Difficultatis atque obscuritatis diuinarum scripturarum, orthodoxi tractatores earundem ab initio omnes, & præsertim doctissimi quique, testes sunt. Quin & Petri de Paulinis epistolis, eadem ipsa irrefragabilis censura est. Esse videlicet in his obscura quædam & difficilia intellectu, quæ affirmat deprauari ab indoctis atque instabilibus, quemadmodum & cæteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Proinde pios admonet, vt caute legant easdem, & se diligenter custodiant, ne & ipsi insipientium errore traditi, à propria firmitate & veritate excidant. Quin & idem Petrus (quod de ipso testatur Clemens ille gloriosus Christi martyr & Pontifex, illius comes indiuiduus) per omnem occasionem discipulis suis inculcabat, diuinas scripturas non secûdum propriam cuiusque intelligentiam legendas aut docendas. Sûnt enim, inquit, multa in scripturis diuinis, quæ trahi possunt ad eum sensum, quem sibi vnusquisque præsumit. Et ideo oportet
intelli-

APOLOGIA MART. BUCERVM.

intelligentiam scripturarum ab eo discere, qui eam à maioribus, secundum veritatem sibi traditam seruat. Hos ego duces & magistros sequens Bucere, malo impius & blasphemus à te audire, quam Lutherum & vos sequens, Dei filius & Christi discipulus atque euangelicus. Hoc indubitato habuit veterum illorum omnium, orthodoxorum, sanctissimorum, eorundemque doctissimorum patrum certa doctrina & sententia, vt communem catholicæ ecclesiæ sententiam amissam & regulam infallibilem recte intelligentiæ diuinarum scripturarum intelligerent, ad quam, inter varias pugnantium & scripturas diuersimode interpretantium opiniones & sententias, perpetuo nobis respiciendū, collimandumque foret, vbi hallucinari nollemus, & impingere. Quam regulam vt nusquam non inculcat eruditissimus ille, & diligentissimus scripturarum excussor Origenes: Ita inquirens in doctrina fidei, quæ certa definitaque iam tum essent, quæ vero adhuc in medio posita, operationi & studio Christi fidelium, & de quibus adhuc disputare in vtranque partem liceret, primi eandem principij loco proposuit. Sicut, inquit, multis apud Græcos & Barbaros pollicentibus veritatem, desueuimus apud omnes eam quæ vere, qui eam falsis opinionibus asserbant, postquam credidimus filium Dei esse Christum & ab ipso nobis hanc discendam esse persuasimus: Ita cum multi sint, qui se putant scire, quæ Christi sunt, & nonnulli eorum diuersa à prioribus sentiant, seruetur vero ecclesiastica prædicatio per successionis ordinem ab Apostolis tradita, & vsque ad præsens in ecclesiis permanens, illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab ecclesiastica traditione discordat. Hæc ille ante annos mille trecentos, & eo amplius: Imo hæc orthodoxis ab initio omnibus certa regula extitit, ad quam, exortam omnem inter nos quæstionem, omnem pugnantium opinionum concertationem & controuersiam, examinandam esse non dubitarunt: ad illam nimirum regulam multo securius, quàm ad scripturas prouocantes aduersus hæreticos: tum quod illæ plærunque difficultatis & obscuritatis plurimum haberent: vt non esset difficile ad eum, quem sibi vnusquisque ante præsumpsit, & ad scripturas attulit, sensum, scripturas etiam ipsas pertrahere: tum quod non

vniuersa

vniversa ad doctrinam religionis & fidei pertinentia, non scripto explicata essent, sed viua doctrina Apostolica tradita. Quin potius constat accessisse euangelia, accessisse & Apostolicas epistolas, accessisse, inquam, doctrinæ fidei iam diuulgatæ, & magna autoritate receptæ in orbem: non autem præcessisse, nec hanc ab illis, sed contra potius, illas ab hac, accepisse indubiæ veritatis certam autoritatem in ecclesia, sicut alibi à nobis luculentissime demonstratum est. Itaque Irenæus ille gloriosus Christi martyr & Episcopus aduersus Valentinum, & cæteros sui temporis hæreticos, ad hanc traditionem ecclesiasticam, hoc est, doctrinam, ab ecclesia non scripto, sed viua Apostolorum traditione acceptam, & per manus succedentium sibi sacerdotum & Episcoporum peruenientem ad nos, non vero ad ipsas scripturas, perpetuo confugit. Quam requirendam docet in ecclesiis, in quibus ipsi proprie versati sunt Apostoli, & ab ipsis ad nos haud interrupta conseruatur sacerdotalis successio: maxime vero omnium in Romana ecclesia, fundata à Petro & Paulo, duobus gloriosissimis Apostolis, præsertim quod ad eam, ob principalis cathedræ prærogatiuam, necesse sit omnem conuenire ecclesiam, & vniversos toto orbe Christi fideles. Hanc, inquit ille, traditionem, quam ab apostolis accepit ecclesia, & ad nos continua sacerdotali successione peruenit, proferentes atque indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo pacto, vel per sui placentiam, vel vanam gloriam, vel cecitatem, & malam sententiam, fidem præterquam oportet colligunt. Quos peruicaces, & qui alioqui confundi nesciunt, vt scripturis confudisset aut confunderet ob causas, quas attulimus, nec illi, nec cuiquam etiam in scripturis exercitatissimo, saltem in plærisque multis, facile futurum arbitror, cū scripturis non explicari comprehendique vniversa, quæ ad fidei religionisque doctrinam pertinent, alibi, nec vno loco, à nobis irrefragabiliter demonstratum sit.

Proinde & idem ille Irenæus addidit. Nam etsi apostoli nullas nobis scripturas reliquissent, tamen oportebat, inquit, nos sequi ordinem traditionis ecclesiæ, & veterem ex ecclesia fidē cognoscere. Huius ipsius ecclesiasticæ traditionis,

NON

A P O L O G I A A L B E R T I P I G N I I .

non scripturarum autoritatem, nempe antequam scripta ab Euangelistis legerentur euangelia, tam serio & sub tam horrendi anathematis denunciatione, nobis commendauit Apostolus: cum etiam sibi ipsi & coapostolis omnibus, atque adeo angelis de cœlo anathema denunciaret, si euangelizet vobis, inquit, præter id quod euangelizauimus vobis, hoc est, diuersum ab eo. Non dicit, si quis quid euangelizauerit vobis præter id, quod nos, cæteri que Apostoli & Euangelistę scripsimus. Neque enim eatenus, aut ipse quicquam scripsisse inuenitur Galatis, aut legebantur publice in ecclesiis quatuor Euangelia, vt quę nondum scripta fuisset indubitatum est. Sed hoc est, quod nobis tam serio commēdat & inculcat, vt nullius autoritate, nec ipsius quidem, nec Apostolorum omnium, sed nec angelorum de cœlo, permitteremus nos abduci ab illa antiquitate traditionis apostolicę, quam viua traditione acceptam ab Apostolis, continuę successionis serie, velut per manus, transmittit ad nos.

Aqua ne vlla canonicarum scripturarum, quę nobis forte videretur, euidentia aut apparentia, nos abduci sinamus, Christiane admodum, & conformiter doctrinę, quam nunc audisti, Apostolicę, ille nos admonet Origenes: vt meminerimus, quoties eę inducuntur aduersus antiquam, communem, consonantem que ecclesię obseruationem, traditionem & sententiam, ea nos tentatione pulsari, de qua nos Christus præmonitos, cautos que fecit: nobis que demonstrari Christum in deserto, aut domorum penetralibus: qui, seipso teste, alibi quam in corpore catholicę ecclesię non est. Sed nos (inquit) credere illis non debemus, nec vquam exire à paterna ecclesiastica que traditione.

Eandem hanc ipsissimam veritatis & pietatis regulam, ab ipso ecclesię initio orthodoxi, sanctissimi que patres omnes, quam scripturas, efficaciotem aduersus hereticos: experti sunt: adeo vt illi Tertulliano non videatur ex scripturis ineundum certamen cum hereticis. Certe ipse eadem Martionem, consortes que eius feliciter confecit.

Cyprianus & Basilius ad eandem sæpissime confugerunt,

runt, & diligenter inculcarunt, commendaruntque Christi fidelibus. Hieronymus aduersus Vigilantium haud aliis fere telis vsus est. Augustinus aduersus Donatistas paruulorum baptisma asserit, haud equidem scripturis. Sed paruuli, inquit, baptizati ponuntur in numero credentium: Et hoc solum ex cōsuetudine ecclesiæ, antiqua, canonica, fundatissima, Hoc habet, inquit, autoritas matris ecclesiæ, hoc fundatissimæ veritatis canon obtinet.

Cum autem Irenæum audis, cum Tertullianum, Origenem, Cyprianum, Basilium, Hieronymum, Augustinū, hac de re consonam, imo vnā proferentes sententiam, nolo imaginari totidem hominum doctissimorum quidē & sanctissimorum, attamen hominum, te audire; sententiā, quæ nobis præiudicare non possit, nec fidei religionisque legem præscribere. Nolo nobis (vt solent vestri) occlames, nisi nos non verbo dei, sed opinionibus hominum. Neque enim eorum tantum, sed totius catholicæ per vniuersum orbem diffusæ ecclesiæ (cuius & sunt & fuerunt columnæ quedam præcipuæ) ex quatuor orbis terræ cardinibus consonam, imo vnicam, per illos ipsos audis prolatam ad nos sententiam. Neque aliud Irenæum, Tertullianum, Origenem, Cyprianum, Basilium, Hieronymum, Augustinum, de ecclesiasticæ traditionis & antiquæ obseruationis autoritate, tanto consensu sensisse credendum est, quam quod communiter tenebat catholica Christi ecclesia. Sed hæc alibi à nobis prolixius, accuratiusque demonstrata sunt, ita vt iisdem hic diutius immorandum non sit. Et forte Bucerus, si fidei suæ memor fuerit, & dominus nobis vitam eatenus prorogauerit, occasionem nobis ipse subministrabit eadem hæc adhuc explicandi diligentius & luculentius, si modo quid ipse (quod vix expecto) noui, & nondum à nobis excussi attulerit.

Nunc & illud & expendendum est, quam ipse veredicat mentiri nos, pro sua scilicet illa modestia singulari, & familiari illo, quo aguntur, spū (Christi ne ille, an Antichristi sit, res ipsa loquitur) qui affirmamus, absque Romani Pontificis autoritate cogi nō licere ecclesiasticæ concilia
extraordi-

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

extraordinaria, hoc est, quæ à sacris canonibus iussa nō sunt pro disciplina ecclesiastica cōseruanda, quotānis ordinarie celebrari per singularum prouinciarum episcopos, sub Metropolitano suo conuenientes: vt si quid forte perperam, inordinate, iniusteque gestum, ordinatumve esset, ab vno quolibet Episcoporum in sua ecclesia: si quis ex clero aut populo iustam aliquam querimonię causam aduersus Episcopum suum (vt homines omnes sumus) se habere præterderet, communi id comprouincialium Episcoporum consilio, & Metropolitanī auctoritate antistitis retractaretur. Cuiusmodi vt quotannis bina celebrarentur per vnamquæque prouinciam, à Niceno concilio salubriter ordinatum est. Præter istiusmodi, inquam, concilia, quæ ordinaria dicimus, tamen nunc male & in magnam ecclesiæ perniciem defueuerint, nulla nos concilia ecclesiastica, aut cogi, aut celebrari licere absque Romani Pontificis auctoritate, nec fas esse quibuscunque, aut quocunque, etiam si omnes in vnum nationes Christianę conuenirent, vt præter Apostolicę sedis auctoritatem, quicquam de religione statuant, affirmare nos non imus inficias. Bucerus vero hac in re nos mentiri affirmat.

Proinde vt euidentissima veritas lectori pateat, imo ipsis pene digitis palpabilis fiat, imprimis quod ante, atque alibi non paulo copiosius atque accuratius ex diuinarum scripturarū irrefragabili auctoritate demonstrauius, Christianę ecclesiæ in clarissima luce, velut in signis, maximæque cuiusdam ciuitatis super montem positæ, ordinem, formam, faciem, ad ipsam rei euidentiam, quæ ab initio fuisse cernitur, reuocabimus, ponemusque ab oculis: & ab illis palpabilibus & crassissimis tenebris, quibus eandem obscurare & offundere nituntur aduersarij, vindicabimus, Ex quo solo, nulli non certissima erit veritas eius, quod nunc vocatur in controuersiam. De quo ipso, sequenti deinceps loco demonstrabimus, quid proprie & clare definiat diuinarum scripturarum auctoritas. Cui ipsam addem^{us} recognitionem ab initio totius catholicę ecclesiæ, & conciliorum ipsorum melioribus illis ecclesiæ temporibus celebratorum, orthodoxorumque patrum consensum omnium. Qua in re, si aliquanto

aliquanto prolixiores erimus, spero id non fore absque opere precio, nec tibi molestum, sed iucundum potius, quisquis certe veritatis intelligendæ studio hæc nostra lecturus es. Alioqui aduersarius, & imprimis Bucero imputandum foret, si cui iuste nostra hic displiceret prolixitas. Quam tamen rerum vltro & vbertim se ingerentium copia (in qua nihilominus magis laborauimus, quid possemus detrahere, quam addere) non studium prolixitatis peperit. Quanquam diligentia nostræ calcaria, ipsius, quod in nos impudenter impingit, conuitij contumelia & grauitas addidit. Graue enim est homini modesto audire, mentiris, & apud Germanos pene capitale est. Mihi certe ille testis est, qui me iudicaturus est, quod in nullus gratiam quicquam affirmavi in his omnibus, quæ hætenus edidi. Erro fortassis in quibusdam, vt homo sum, nec humani quicquam à me alienum existimo: hoc nihilominus sentio, quod scripsi: hæc scribo, quod sentio: gratissime accepturus, si quis salua Christiana modestia, & conuitijs abstineus, rationibus argumentisque, quibus ego ducor, satisfaciat, & veritorem me sententiam doceat. Vt vero conuitijs & nuda, impudentique asseuerandi audacia in suam me sententiam quisquam pertrabat, fieri omnino non potest. Ego meæ sententiæ rationes partim iam explicavi, partim subiecturus sum. Quas si Bucerus, aut quisquam alius, inefficaces mihi demonstrauerit, & efficaciores attulerit in diuersam sententiam, vltro illi subscripturus sum, reiecturus propriam.

Hoc imprimis de te Bucere, vestrisque omnium maxime admirari cogor, quod vbique tam irreuerenter, tam impudenter, tam iniuriose, tam contumelic se in Romanum Pontificem, & cathedram apostolicam debacchamini. Quare vna, vt alienos vos plane demonstratis ab omni Christiana modestia, & ouilis Christi hostes, impugnatoresque palam ostenditis: ita nemo non intelligit, ignaros vos omnis antiquitatis ecclesiasticæ. Cui dum consentire vos iactatis per omnia, & catholicæ ecclesiæ consensum sequi, certum est id fieri à vobis non potuisse aut posse, sicut & alia pleraque, quæ dicitis, agitis, & asseritis, nisi laboraretis ecclesiasticæ antiquitatis ignorantia crassissima: vt ex qua cognita ignotum vobis esse non posset, quid ab ipso sui initio catholica Christi ecclesia

eclesia in vniuerso orbe de Romana ecclesia senserit & cre-
diderit. Quod vt libris tribus posterioribus de Hierarchia
ecclesiastica fecimus euidentissimum: ita tua me cogit im-
pudentia, vt ex illis multis hic pauca perstringam, quæ ve-
stræ vos impudentiæ admoneant.

Imprimis cupio vos diligenter perpendere tenorẽ pro-
fessionis orthodoxæ fidei catholicæ ecclesiæ, sub qua ante
annos mille reuertentes à schismate, quod graue admodum
& periculosum Acatij Constantinopolitani Episcopi su-
perbia & pertinacia excitauerat, ad eiusdem catholicæ ec-
clesiæ gremium & communionem, in extremo Oriente,
Septentrione, Meridie, & Occidente recepti sunt. Nam il-
lo sublato è medio, cum eius successor Iohannes ad catho-
licæ ecclesiæ communionem reuertì cuperet, reuiri que-
suo capiti ecclesiasticæ Hierarchiæ præsidi, libellũ pro-
fessionis suæ & catholicæ ecclesiæ fidei, propriæ man^u suæ
subscriptione roboratum, etiam dicto in seipsum anathe-
mate, si eum vnquam transgrederetur in posterum, misit
ad B. Hormisdam Rom. Pontificem, in verè suæ pœniten-
tiæ testimonium, quo sic mereretur ab eo rursus in com-
munionem recipi, à qua alienam temeritatem & culpam se
quutus, se separauerat: ad eundem scribens in hæc verba.

Redditis, inquit, mihi vestræ sanctitatis literis in Chri-
sto frater charissime nuper per Gratum clarissimum comi-
tem, nunc vero per Germanum & Ioannem reuerendissi-
mos Episcopos, & Blandum presbyterum, & Felicem, &
Dioscorum sanctissimos diaconos, lætatus sum de specia-
li charitatis vestræ sanctitate, quod vnitatem ecclesiarum
Dei, secundum veterum patrum requiris traditionem: &
dilaceratores rationabilis gregis Christi, amore pulsare se-
stinas. Certus igitur scito per omnia sanctissime, quia secũ-
dum quod vobis scripsi tecum in veritate consentiens, om-
nes à te repudiatos hæreticos renuo, &c. Omnibus actis à
sanctissimis IIII. synodis, Nicæna, Constantinopolita-
na, Ephesina, & Chalcedonenſi, de confirmatione fidei in-
stituta esse ecclesiæ assentior, & nihilominus turbari de be-
ne iudicatis patior: sed & conantes in ipsis ad vnum apicẽ
placito-

placitorum turbare, lapsos esse à sancta Dei generali & apostolica ecclesia scio. Et tuis verbis recte dictis euidenter utens, per præsentia scripta hæc dico. Quia prima salus est, recte fidei regulam custodire, & à patrum traditione nullatenus deuiare. Et quia non potest domini nostri Iesu prætermitti sententia, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferorū non præualebūt aduersus eam. Atque hæc, quæ dicta sunt, rerum comprobantur effectibus. Quoniam in Apostolica sede inuiolabilis semper fides catholica custoditur. Hæc igitur fides est, à qua nec cadere cupientes, anathematizamus omnes hæreticos, &c. nominatim subiiciens vniuersos damnatos in Ephesina & Chalcedon. synodis. Quib^o subiungit in hæc verba. Quapropter, sicut prædiximus, sequentes in omnibus sedem Apostolicam prædicamus etiam omnia, quæ ab ipsa decreta sunt. Et propterea spero, in vna communione vobiscum, quam Apostolica sedes prædicat, me futurum: in qua est semper integra doctrina Christianæ religionis, perfecta quæ soliditas. Promittens in sequenti tempore, sequestratos à communione ecclesiæ catholice, id est, in omnibus non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria. Quod si in aliquo à professione hac mea deuiare tentaui, his quos condēnaui, etiam per condemnationem propriam, consortem me esse profiteor. Huic vero professioni subscripsi manu mea, &c. Hactenus ille. Sub qua fidei professione B. Hormisda ad Hispaniarum Episcopos scribens, affirmat etiam de Thraciæ & Scythiæ, Illyricique partibus, similiter & Syriæ, à dicto schismate venientes multos ad catholicæ ecclesiæ communionem receptos fuisse: mandans eisdem, ut si qui (super quo ipsum consuluerant) ex Orientali clero ab eodem schismate venientes, ecclesiasticam communionem ab eis exposcerent, secundum eandem professionis formam admitterentur. Constat autem, catholicæ ecclesiæ eandem hanc tunc fuisse fidem & certam sententiam, ut sub cuius professione, ad eiusdem communionem ab eadem recepti sunt, à qua per contrariam sententiam se diuiserant.

Proinde diligenter perpendendum, quid in se conti-

F   neat

neat dicta professio. Continet autem certissima & verissima. Imprimis, vt salus vestra præcipue consistat in custodia rectæ fidei, sine qua, affirmante id Apostolo, impossibile est placere deo. Deinde in custodia traditionis paternæ & ecclesiasticæ, quam & orthodoxæ doctrinæ, & rectæ diuinarum scripturarum intelligentiæ certâ amissim esse, superius atque alibi irrefragabiliter demonstrauius. Ad hæc, vt infallibilis illa Christi sententia, qua Simonem Cepham pronunciauit, & velut fundamentum superædificandæ ecclesiæ suæ constituit, nunquam deficiat in eius cathedra, eiusque præsidibus, comprobante hoc ipsum rerum euidentia, subsequensque effectibus. Quod & nos supra, atque alibi euidenter fecimus, nec minus ex his, quæ post dicentur, reddetur illustris. Aequè & illud, quod eius decretis & præceptis omnes obedientiam debeant, vtque omnes in omnibus eius sequi fidem teneantur: in qua, singulari diuinæ prouidentie priuilegio, ad totius ecclesiæ utilitatem perpetuo conseruatur inuiolabilis fides catholica, & integra doctrina Christianæ religionis. Denique (quod ipsum etiam per se est euidenter, & à nobis supra atque alibi euidentissime demonstratum) vt Apostolicæ sedi non consentientes, diuisi sint à communione catholicæ Christi ecclesiæ.

Eandem catholicæ ecclesiæ fidem & sententiam, est videre in libello professionis fidei, sub qua Eulalius Carthagenensis Episcopus, vna cum cæteris Africanis Episcopis, dudum per Aurelium Carthaginensem Episcopum aduersus Romanam Ecclesiam ceruices suas erigentem, & ecclesiasticæ Hierarchiæ ordinem confundentem, vigoremque soluentem, sub Bonifacio primo & B. Cælestino in schisma pertractati fuerant, sub Bonifacio secundo ad catholicæ ecclesiæ gremium recurrerunt. Sed nobis paulo post hæc ipsa necessario est explicanda Tragœdia, vt quam pro se inducit Bucerus: sed eius decursum atque exitum non perpendit. Itaque professionis eius tenorem, etiam tunc opportunius audies.

Nihil ergo insolenter factum, aut arroganter usurpatum à veteribus illis Pontificibus existimabis, sed quod ipsæ diuinæ scripturæ euidenter comprobant, & ab vniuersa

sa ecclesia publice recognitum confessumque extitit, quoties (quod frequentissime faciunt) hanc apostolicæ sedis singularem prærogatiuam, in scriptis suis & epistolis canonicis ab eis præferri, inculcari, & velut iactari in conspectu & facie totius orbis inuenies. Vt ille Luci⁹ gloriosus Christi martyr & Pontifex ante annos mille & circiter trecentos, ad consulta Occidentalium per Gallias & Hispanias Episcoporum, ex autoritate Apostolicæ sedis respondens, post explicatam de omnibus eiusdem sedis sententiam, quã viuam, non scriptam traditionem Apostolorum affirmat, quo iusta apud eos autoritate haberetur ea ipsa sententia, subiungit in hæc verba.

Hæc sancta & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, per omnipotentis Dei gratiam, à tramite apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur: nec hæreticorum nonitatibus deprauata succubuit: sed vt in exordio normam fidei catholicæ percepit ab autoribus suis, apostolorum Christi principibus, illibatam sine tenus conseruat, secundum ipsius domini saluatoris nostri diuinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in suis fatus est euangeliiis: Petre, inquiens, ecce satanas expetiuit, vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, ne deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hactenus ille.

Idem eadem de causa, & in eadem omnino verba, à Felice ad Benignum Episcopum, ab Eusebio ad vniuersos per Campaniam & Tusciam episcopos, à Marco ad beatum Athanasium & vniuersos Aegyptiorum episcopos, à beato Agathone in epistola, quam direxit cum legatis suis ad sextam synodum, & ab aliis plerisque ad alios, factum inuenies. Et hi sanctissimi Pontifices, & magna parte gloriosi CHRISTI martyres, non in angulis domorum aut penetralibus, sed in facie totius Ecclesiæ, & tanquam rem omnibus confessam ac notoriam, & quam supra toties audisti inculcari à sanctissimis patribus nostris, & professione orthodoxæ fidei catholicæ ecclesiæ, prærogatiuam hanc Apostolicæ cathedræ protulere.

F ij. Quam

mum fecimus. Certe, ex vna beatissimi Leonis ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, suum & Apostolicæ sedis per Orientis partes vicarium, de Attico veteris Epei-ri Archiepiscopo epistola (ad quam te lector remitto. Prolixior enim est, quam vt in hac scribendi angustia contrahi potuerit in luculentum compendium, aut integra subiici debuerit, tametsi quæ integra & diligentissime legatur, sit dignissima) Ex vna, inquam, hac epistola, nemo nõ cordatus & attentus ad omnia lector, euentissime perspicit, qualis eo sæculo fuerit, quam decore, quam ordinate, quam decenter disposita illa domus ecclesiastica, sub cura vnius, velut patrisfamilias, Romani Pontificis. Cuius non minus tunc viguit in vniuersum orbem auctoritas (vnitatē ecclesiasticam continens, & non secus, quam animus quidam, immensum aliquod corpus, ex plurimis maximeque dissimilibus membris compositum sustinens, vegetans, & gubernans) quem faciat in vna domo vnius patrisfamilias. Hinc elucescit & illud, vt per diuersos officiorum, dignitatum, ordinumque gradus, ad vnam B. Petri sedem, totius ecclesiæ cura tunc ordinatissime, commodissimeque confluxerit, vt omnes, etiam longissime positæ ecclesiæ, non minus moderationis eius, velut præsentis, sentirent habenas, nec minus imperia religiosissime, præsertissimeque exequerentur, quam quæ vicinæ erant & proximæ. Breuiter, vt sine eius iussu ac permissu, nihil, quod alicuius momenti esset, ecclesiasticorum negotiorum ageretur in vniuersa domo ecclesiastica, sed quod maiores omnes causæ referrentur, disponderenturque ad eius arbitrium. Imprimis ex illa videre est, quæ eius fuerit libertas in euocandis coram se, etiam personaliter ex distantissimis regionibus, episcopis: quantaque illorum, quamque districta obedientia: quam parata quoque sæcularis potestas executioni mandatorum, etiam huius sedis legari: quæ, omnia sibi publica officia, in exhibitionem insontis alioqui Archiepiscopi, Attici memorati, per tempus importunum, & itinera difficilia, in effectū præceptionis adiungeret. Ad hæc, ex eadem est euidentissimum, vt consueuerint etiam tunc, in extremo Oriente Metropolitanis, obedientiam præstare Romano Pontifici: vtque nulli toto orbe, nisi huius sedis auctoritate, ordi-

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

narentur episcopi. Siquidem electionum Episcopaliū cōfirmationes ex toto orbe, etiam à longissime distantibus ecclesiis, petebantur à sede Apostolica, id quod clarissime indicant hæc dictę epistolę verba. De persona autem consecrandi Episcopi, & de cleri plebisque consensu, Metropolitānus Episcopus ad tuam fraternitatem referat: quodque in prouincia bene placuit, scire te faciat, vt ordinationem rite celebrandam tua quoque confirmet autoritas. Et rursus: Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volum⁹, Ita fatigari nihil pmittimus, te ignorate p̄sumi. Hęc ita etiam ante beatissimum Leonem, inconcussę & districte obseruata, paulo post indicabimus. Quod vero etiam post ipsum annis quam plurimis, vsque dum totus pene Oriens vetusto inter se populorum furore collisus, indiscissam domini tunicam, & desuper contextam, minutatim discerpere cępit, & ad schismata declinare, euidentissime demonstrat. B. Gregorij ad Constantinam Augustam epistola: qui de Maximo præter autoritatem, & confirmationem Apostolicę sedis, Salonitanę ecclesię ordinato Episcopo dubitans, ne forte id Imperatoris Mauritij iussa factum fuisset, qui & alia plęraque egerat temerarie & præter ordinem, Constantinę Augustę mulieri religiose scribit in hæc verba: Salonitanę, inquit, ciuitatis Episcopus, me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est. Et facta est res, quę sub nullis anterioribus principibus euenit. Vides, quod tantus Pontifex affirmet, nunquam ante factum, vt absque Apostolicę sedis autoritate quisquam ordinaretur Episcopus. Hęc enim est illa Episcopatus Petri vnitas in catholica Christi ecclesia, in qua Cyprianus ille Christi martyr & Pontifex eruditissimus, consistere vnitatem ecclesię vbique p̄dicat: cuius Episcopatus à singulis pars quędam teneatur in solidum. Cęteris enim vocatis in partem sollicitudinis: vni Petro & qui illi succedunt, commissam plenitudinem potestatis. A qua plenitudine quisquis non participat, nihil sibi Episcopalis autoritatis vindicare poterit. Quin & aliis plęrisque dicti beatissimi Leonis epistolis clarissime videre est, non solum, quod ea tunc toto orbe consuetudo fuerit petendarum ab Apostolica sede

sede cōfirmationum electionum Episcopaliū: sed etiam, quod easdem confirmare non consueuerint, præsertim in sedibus principalibus, post semel accensam Arrianam illam facem, priusquam suæ fidei propria manu subscriptas, & roboratas misissent literas. Quod idem ipse Leo & re ipsa, & scripto attestatur in Anatholio Constantinopolitano, & B. Protecerio Alexandrino Episcopis. Neque enim Anatholium in defuncti B. Flauiani locum subrogatum Episcopum confirmare consensit, quanuis intercedente pro eodem Imperatore Theodosio, priusquam de verbi incarnatione ea se credere & tenere profiteretur, quæ tam in sua ad dictum Beatum Flavianum, quam in beati Cyrilli ad Nestorum epistolis continentur, eamque professionem absolutissima subscriptione coram omni clero & vniuersa plebe deelararet: nec se communicurum cum his, qui de verbi incarnatione aliter sentirent, sub suo etiam chirographo profiteretur, vt eiusdem Leonis ad præfatum Imperatorem Theodosium testatur epistola. Proterio quoque, qui in locū Dioscori Apostolica & Chalcedonenſis synodi autoritate deiecti, ordinatus fuerat Alexandrinus Episcopus, Martianus Christianissimus Imperator suis literis & nunciis apud eundem Leonem intercessit, vt ab ipſo confirmaretur: quod tum facere consensit, cum fidei & confessionis eius testes, propria ipsius manu scriptas, & proprio ad hoc legato destinatas accepisset literas, quemadmodum ipsius epistola testatur, qua Martino Imperatori respondet.

Ita sane est, & erat necessarium, vt cum vniuersa Christi ecclesia Romanorum Pontificum, & apostolicæ sedis autoritate, non secus quam familia vna ac domus, administrari & contineri debebat in vnitae & officio: omnes quoque omnium ecclesiarum Præpositi ab vno ipſo dependent: per quos ad vnum ipsum totius ecclesiæ referri oportebat negocia, quo tota sibi esset vndique consentiens & consona: tota sentiret moderationem vnius capituli: vnus exequeretur iussa & imperia, & proinde, vt ex toto orbe referrentur electiones ad confirmationem

F. iij) capitis

capitis domus ecclesiasticę præsidis. Hoc enim eius domus ordo plane requirebat, quo in eadem suus vigor disciplinæ & vnitatis conseruari posset cõcordia.

Vt vero intelligas, etiam prioribus illis ante beatissimum Leonem sæculis, eodem tenore frequentatas confirmationes illas electionum Episcopaliũ, & tanti momenti fuisse habitas, vt sine illis toti orbi confessum haberetur & notorium, ordinationes eiusmodi viribus non subsistere, nec habitos pro Episcopis ab orthodoxo populo, vtrinq̃ue ex historia Iulij Romani pontificis & Anthiochenę synodi, est clarissime perspicerę.

Conuenerant in hanc, autore Eusebio Nicomediensium Episcopo, qui Arrianę factiõnis (quæ vniuersum pene Orientem, Occidentemq̃ue diu multumq̃ue vexauit, conturbauitq̃ue post Nicenam synodum) se antesignanum & signiferum præstitit, nonaginta secum consentientes Episcopi, aduersus præcipuos quosq̃ue Nicenę fidei zelatores subordinantes calumnias: quos coram se conuictos variorum criminum, vt prætendebant, suis sedibus eiicientes, in eorum locum superordinauerant alios in Alexandrino, Constantinopolitana, atque aliis plerisque per Orientem ecclesiis. Quorum motus vt persentisceret Iulius, etiã ante certam vllam actõrum ab eis notitiam, scripsit ad eos plenam autoritatis epistolam, ex qua aliquanto post nonnulla adducemus oportunius: ipsos coarguens, quod aduersus autoritatem ecclesiasticorum canonum, absque huius sedit autoritate, tentassent celebrare concilium, & Episcoporum sibi vsurpauerint iudicia: in irritum reuocans, quicquid sub synodi pretextu, aut egissent eatenus, aut acturi essent in posterum. Insuper & Apostolicę sedis in illos censuram minitatus est, nisi ab eiusmodi præsumptione desisterent. Cui responderunt quidem fatis arroganter, & contumaciter, grauiter imprimis exostulantes, quod eorum concilia dissolueret, & damnatos ab ipsis pro grauib; vt dicebant, criminibus Episcopos; inaudita causa restitueret. Inter hæc tamen, tam sua ipsorum, quam totius orbis conscientia conuicti, fatentur

tur Romanam Ecclesiam maternam curam gerere totius ecclesie. Romanos Pontifices vel inuiti agnoscunt, & eisdem, tanquam suis patribus ac superioribus, obedientiam à se deberi, & se congregari cum ipsis oportere. Tamen instanter petentes, vt confirmet ordinatos à se Episcopos, & hæretico spiritu inflati, quasi discessionem minitantes, in hac in re ipsis condescendat: nihilominus inter eiusmodi hinc minas, inde in diuertum trahentem, tam suam ipsorum conscientiam, quam communem totius orbis consensum, ex suis fratribus se ad ipsum mittere scribunt, cum actorum à se omnium instructione plenissima, quo eadem sanctitati inuotescere curarent, eundem rogantes, æquum se in iis iudicem præbeat. Cuius epistolæ tenorem cap. xj. lib. iij. de ecclesiastica Hierarchia inseruimus. In qua hoc Christiane lector diligenter perpendes, quantum confessionis in se pondus contineat, quod illi tot & tales Episcopi, hoc est, qui Christi velut ex professo & hostiliter oppugnabant ecclesiam, & Hierarchiam eius modis omnibus confundere moliebantur, qui capto primum omnium Imperatore & Imperio vniuersis eius viribus persequebantur orthodoxos, & velut ex superiore loco magnis cladibus & iniuriis afficiebant, qui insuper synodalem autoritatem præ se ferebant. Quod, inquam, hi à Romano Pontifice Iulio, cuius vnus grauis nimium ipsis erat autoritas, vt quæ sola impiis eorum conatibus obsisteret, factæ à se ordinationis in illis ecclesiis Orientalibus confirmationem Episcoporum peterent. Quod nunquid fecissent, nisi totius orbis consensu & confessione fuisset notorium, absque Romani Pontificis confirmatione factas ordinationes eiusmodi viribus non subsistere? Quid enim hac de re ex medio Oriente ultra tam vasta terrarum, mariumque spatia vni Romano Pontifici molesti fuere, si ad eum (quod nunc diabolico odio excæcati, & omnis ecclesiasticæ antiquitatis ignorantissimi aduersarij nostri impudentissime & pertinacissime affirmant) vnus Romanæ cura pertinebat ecclesie? si quæ in Orientalibus illis ecclesiis gerebantur, nihilo magis ipsius intererat, quam Mediolanensis, Rauenatis, aut alterius cuiusque Episcopi? Et quid tandem factum est? Receptis synodalibus actis, æquum se iudicem Iulius præbuit,

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I .

præbuit, & canonicè coram se euocatis, damnatis vna cum damnatoribus, examinatisque singulorum accusationibus & defensionibus, cum illos innocentes reperisset, ab horum damnatione absoluit, & singulis suas ecclesias reddidit, cõuersa in damnatores iusta damnationis sententia. Cuius vnus iudicium, absque vlla hæsitatione aut contradictione, amplexa est & sequuta vniuersa Christi ecclesia: & Athanasium suum receperunt Alexandrini, Constantinopolitani Paulum, Gazei Asclepam, Marcellum Ancyranum, Lucianum Hadrianopolitæ, & suos quosque cæterę. Illos vero dicti concilij & iniustæ damnationis fratrum innocentum autores excommunicatos ab eodem, catholica Christi ecclesia, & tunc, & deinceps, pro rite excommunicatis habuit. Horum ita gestorum, præter fidem historicam (cuius testes habemus Socratem & Sozomenum, autores imprimis graues, & rerum ecclesiasticarum eius temporis scriptores diligentissimos, ad hæc Græcos homines, ne quid eos in Romanæ ecclesiæ fauorem confinxisse calumniari possis) confirmat etiam altera Iulij ad dictæ synodi autores epistola, cuius tenorem pene ad verbum prædicto etiam capite libri quarti Hierarchiæ à nobis insertum inuenies. In qua inter cætera affirmat, antiquis canonibus ecclsiasticis, atque adeo Apostolicis, constitutum, & Niceni concilij canonibus renouatum, non licere præter sententiam Romani Pontificis celebrare concilia, nisi illa ordinaria, nec dånari Episcopos, nec quicquam terminari de omnibus grauioribus negociis ecclesiasticis, quo oppressis & iniuste damnatis refugium pateat: & aduersus improbos, contumaces, superbos, & fratrum oppressores, vltio iusta parata sit.

Et quamuis Nicomediensis ille Eusebius, eius impiæ factionis caput & signifer, quæ de Athanasio decreuerat Iulius, vt habet ille Socrates, non occurrit agnoscere, hoc ipsum, non propterea factum idem affirmat, quasi auctoritatem & iudicium eius adhuc contemnere pergeret, sed quia continuo post celebratum illud concilium, ante finem iudicij Romani Pontificis morte præuentus fuerat. Habet enim in hæc verba. Eusebius autem legationem misit ad
Iulium

Iulium Romanæ vrbis Episcopum, rogans vt contra Athanasium iudex esset. Sed quæ de Athanasio decreuerat Iulius, non occurrit vt cognosceret. Quia dum paucum tempus vixisset post concilium, vita priuatus est. Quapropter Constantinopolitæ Paulum rursus in ecclesiam introduxerunt, & cætera. Sed & Ursatius & Valens hæretici, postea libellum pœnitentiæ Iulio offerentes, & consentientes *ὁμολογῶν* verbo, communicare meruerunt. Hactenus ocrates.

Sozomenus vero eidem historiæ his verbis testimoniū perhibet. Igitur Athanasius, inquit, relinquens Alexandriam, Romam profectus est. Contigit autem eodem tempore etiam Paulum Constantinopolitanum Pontificem illuc vna concurrere, & Marcellum Ancyrae, Asclepanque Gazie: qui, dum Arrianis esset aduersus, calumniam passus ab his, quasi subuertisset altare, damnatus est. Pro quo Gazeorum ecclesia Quintiano committitur. Lucianus autem Hadrianopolites Episcopus, ob aliam accusationem ecclesia sua priuatus degebat in vrbe Romana. Cognoscens ergo Romanus Episcopus crimina singulorum, & omnes Niceno concilio concordare comperiens, eos in communionem suscepit tanquam omnium curam gerens propter sedis propriæ dignitatem, singulisque reddidit suas ecclesias. Et Orientalibus Episcopis scripsit, quod non rectè tractassent viros inculpabiles, de suis ecclesiis eos expellentes: & quod constitutiones Niceni concilij minime obseruarent. Quorum paucos ad certum diem sibi adesse præcepit, vt coram eis ostenderet, iustum se super illis protulisse decretum, & deinceps se non passurum interminatus est, nisi ab huiusmodi turbis & nouitate cessarent. Et ille quidem hæc scripsit. Athanasius autem & Paulus, epistolas Iulij Orientalibus Episcopis miserunt, & singuli eorum suas sedes adepti sunt. Hæc ille Sozomenus. Ex quibus omnibus clarissime intelligis lector Christiane, eo sæculo, hoc est, ante annos mille ducentos, magis recognitam fuisse auctoritatem Romanorum Pontificum in Alexandria, Constantinopoli, vniuersa denique toto orbe ecclesia, quã nunc in hoc vno, qui vix nobis restat, Occidentis angulo. Ab eius auctoritate

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

autoritate dependisse statum vniuersæ domus & familiæ ecclesiasticæ: Episcoporum vt confirmationes, ita depositiones & iudicia: vtque impiorum & malignantium concilia, & totius pene Orientis conspiratio, aduersus autoritatem eius præualere non valuerit. Quin & Agapeti, te quaeso lector, & Anthemij Tragœdiam, vt diligenter attendas. Nam eius exitus euidentissime demonstrat, quam eo sæculo vniuersus toto orbe Christianus, ab vnus Romani Pontificis iudicio suspensus fuerit.

Quin Athemius ille Trapezuntinus ante Episcopus, Iustiani Augusti, & præcipue Theodoræ Augustæ, cuius affectibus ille obsequabatur, fauore deferta ecclesia sua, cõtra ecclesiasticos canones irrepisset in Constantinopolitanam ecclesiam tunc vacantem per mortem B. Epiphanijs, eoque suo illicito ambitu, & insuper, quia cum Seuero Antiocheno Episcopo, & Petro eius discipulo, Zoaroque monacho Euticianæ paulo ante damnatæ præfidiæ sectatoribus, communicare suspectus fuerat, haud leuiter perturbaret statum Orientalis ecclesiæ: confugerunt totius pene Orientis orthodoxi Episcopi, presbyteri, clerici, & monachi ad sedem apostolicam, supplices literas dirigentes Agapeto Romano Pontifici, & orantes vt sui memor officij, illud scandalum auferret ab ecclesia, & apostolicæ seueritatis gladium destringeret in hæreticos & euersores ecclesiasticorum canonum. Vtque iuberet impia hæreticorum scripta igni contradi, & ea habentes proferre in publicum ad damnationem eorum, qui zelarant possidere Manichæa, Nestorij, inquam, & Euticetis insensati, & Dioscori patris & protectoris eorum. Addunt & rogare eundem aduersus Anthemium, velut paternis Apostolicorum Pontificum prædecessorum suorum sanctionibus contrauenientem, vt suæ aduersus illum sententiæ sanctum & perfectum finem imponat, quo omne de medio extingatur scandalum à paruulis in dominum credentibus. Et optant, inquit, vocem audietis ab omnibus nobis. Custodiat dominus sedem vestram tanquam dies sæculi, qui Petri successor & imitator existens, nos à tribulatione saluastis, & eos, qui nos odiunt, confudistis. Quas illorum literas in acta quintæ synodi

modi relatas inuenies, vna cum specialis accusationis libello aduersus Anthemium. In quo eundem ipsum velut obsecrando adiurant, vt sequens eorum exemplum, qui ante se claruerant in sede Apostolica, faceret & ipse contra inualescentes aduersus auctoritatem sanctorum canonum, quod B. Cœlestinus fecit aduersus Nestorium: nempe, vt illi tempus præfigeret, intra quod, nisi Apostolicæ sedi & suæ beatitudini libellum sanæ fidei suæ porrigeret, & se ab hæretica suspitione liberaret, cæteraque omnia iussa ipsius perageret, alienum ipsum definiret ab omni Pontificali dignitate & efficacia, & sortem ipsum accepisse cum eis, quibus communicabat hæreticis.

Ad quorum supplicationes sanctus Pontifex commissæ sibi curæ oculis Christi non defuit, sed Seuerum illum Antiochenum Episcopum cum suis complicibus, anathematis mucrone confossos, velut membra palam putrida abiecit ab ecclesia. Anthemium vero de Constantinopolitana sede, in quam illicito ambitu aduersus canones irrepserat, deposuit. Insuper & terminum illi præfixit purgationis canonicæ, intra quem, nisi coram se comparens, omni se expurgasset suspitione, qua laborabat, prauitatis hæreticæ, non solū ab omni dignitate ecclesiastica, sed etiam à nomine Christiano alienus habendus foret: sortemque accepturus cum his, quibus communicasse conuictus fuerat, hæreticis. Hæc in hunc modum gesta fuisse quintæ synodi acta clarissime comprobant.

Post hæc, cum idem Pontifex, inter Theodatum Gothorum regem, & Iustinianum Imperatorem componendę pacis gratia Constantinopolim profectus, nullo non honoris genere ab Imperatore exciperetur, impetrassetque, quæ volebat pro necessitate temporis, ex sententia: vicissimque ab eodem importunis nimis ac pene violentis precibus sollicitaretur ac perargeretur, vt damnatum à se Anthemium, in communionem rursus reciperet, & confirmaret in Constantinopolitana ecclesia: cum imperialis ille sollicitationis vim (quæ iustam satisfactionem non admittebat, vxoris, cui plurimum indulgebat, impotenti affectui
subser.

APOLÓGIA ALBERTI PIÇHI

subferuicis) non ferret amplius, rei indignitate comotus, & liberiori constantia utens: Ego, inquit ad Iustinum Christianissimum Imperatorem, venire me putavi: sed Diocletianum inuenio. Qua responsi libertate, & tanti Pontificis autoritate permotus Imperator Anthemium cum suis excessibus & erroribus execratus, & Pontificiæ damnationis executor factus, relegauit. In cuius locum venerabilem Menam S. Pötifex suis manibus consecrauit Episcopum. Qua de re idem ad Petrum Hierosolymitanum Episcopum, & eos qui secum congregati fuerant, scribit se dignam, Christiane doctam, piam, & plenam apostolicæ grauitatis epistolam, quæ & ipsa inter acta quintæ synodi relata est.

Sed cum Theodora Augusta iamdudum capta actibus & impietate illius damnati Anthemij, ordinatum in eius locum venerabilem Menam persequeretur implacabili odio, mortuo Agapeto, quid non egit & scriptis, & nunciis apud eius successorem Siluerium, ut rursus expulso Mena, in Constantinopolitanam ecclesiam reuocaretur Anthemius? Cui cum ille libera autoritate respondisset, nunquam se reuocaturum hominem hæreticum, iamdudum condemnatam eius impietatis à suis prædecessoribus: accensa illa magis furore scemineo, & agitata illo spiritu, qui hæreses & schismata seminat, contra sanctum Pontificem egit apud Belisarij uxorem, ut subordinata quacunq; aduersus illam calumnia, quoque prætextu, quoquam relegaretur in exilium. Itaque submissis per illam falsis testibus, qui dicerent sibi constare, coniurasse illum cum Gothis aduersus Imperatorem, illi proditurum urbem, in Pontianas insulas deportatus est: quamuis non dubitaret Belisarius, nec ignoraret, ab uxore subordinatam esse calumniam. Quæ res illi multarum calamitatum, in quas post incidit iusto Dei iudicio, causa fuisse creditur.

Cum autem, neque sic voti compos illa fieret, sancto Pontifice fortiter ferente exilium, eo mortuo, modis omnibus studebat, ut in eius locum eligeretur Vigilius, etiam vi apud clerum & P. R. interposita: qui sub Siluerio legatum agens sedis Apostolicæ apud Iustinianum Constantino-

poli,

poli, promiserat Augustæ, si eius studio designaretur successor Siluerio, se illi obsequuturum de Anthemio. Cum quo iam promotus ad culmen sedis Apostolicæ, agit velut ex pacto, vt suæ fidei satisfaciat, & abiecto Mena Antemiū restituat Constantinopolitanæ ecclesiæ. Sed iam factus ille Ro. Pontifex, quamuis malis artibus, haud tamen destitutus est illius cathedræ priuilegio: sed sanioris sententiæ effectus respondit Augustæ, dolere se, si quid male atque insipienter illi addidisset. Nunc vero Petri successorem & Christi vicarium, quamuis indignum, agentem, committere se non posse, vt hominem hæreticum, per suos prædecessores damnatum, restituat, sed malle potius se omnia perpetui. Qua de causa aliquanto post aduocatum ad se Constantinopolim, & omni honoris genere à Iustiniano exceptum, cum rursus & minis & precibus fatigaret, vt præstaret promissum, constantissime recusantem deportari tandem fecit, muliebri impotentia, & iam præ senio aut morbo prope delirante, & impiæ mulieri per omnia obsequente Iustiniano, in Proconissum, Gipsumque insulas, vna cū clero, qui secum Roma venerat, vbi permansit ad Theodoræ obitum. Postmodum restitutus ad preces Rom. cleri & Narsētis, nec vnquam iniuriarum, aut exilij tædio, ad impia Augustæ vota ac desyderia deflecti se passus est. Vt clarissime intelligas, hanc apostolicæ sedis rupem semper persistisse immobilem, ad confirmandos toto orbe Christianos fratres, omnemque altitudinem sese extollentem aduersus Deum, aduersus orthodoxam fidem, aduersus ecclesiasticos sanctorum patrum canones, deiiciendam.

Sed quo tandem, & à quo, tantopere efflagitarant illi, tantus Imperator, & tam impotens desyderij sui Augusta, quasi pro tua & totius salute ageretur Imperij, vt reduceretur Anthemius? nunquid alio, quam Constantinopolim? nūquid ab alio, quā à Ro. Pōtifice? Cur quæso non poterāt ipsi, sua illa Imperiali potestate, in Imperialis residētiae sedē, absq; Ro. Pōtificis cōsensu reducere Anthemiu, & inde Menā expellere, nisi ad vni^o Ro. Pōtificis autoritatē ista pertinere recognouisset orbis vniuersus? nisi orthodox^o popul^o his in reb^o suspēsus fuisset ab vni^o Ro. Pōtificis iudicio? Et
nūquid

nunquid aduersus eius sedis auctoritatem aliquando Constantinopolitanæ ecclesiæ est restitutus Anthemius? aut inde expulsus Mena, quem in eius locum ordinauerat Ro. Pontifex? Et te, symonistâsque tuos non pudebit Bucere, in hos ipsos esse tam contumeliosos, conuictiosos, & iniurios? Parum est quod dicitis, quamuis impudentissime & mendacissime dicatis, qui alios euidentissimam veritatem asserentes, mendacij reos facere non erubescitis, quod passim illa vestra asseuerandi quicquid in mentem venit audacia, simplicibus, & vobis credulis, inculcatis, non ita nuper natam huius sedis auctoritatem, & primatum super alias ecclesias, nisi adderetis horrenda conuictia, quæ in fratrem Christianum nulla fert modestia, imò vix in vllum ethnicum.

Quod si vobis satis demonstratum nondum sit, fuisset huius sedis primatum ab initio, ab ipso institutum Deo, non ab hominibus, eumque tanto semper viguisse magis, quanto plus viguit Christiana religio, mihi videmini ad euidentissimam veritatis lucem vel inuitos oculos claudere. Audistis enim, & magis adhuc audietis in subsequentiis, in illa florente adhuc; & vere Christiana ecclesia, quoties vnus Romanus Pontifex, & quanta cum libertate, in omnium aliarum principalium sedium antistites, Alexandrinum, Antiochenum, Constantinopolitanum, ceterosque, suæ auctoritatis potestatem exercuerit: vtque aut præuaricantes à regula orthodoxæ fidei, aut aduersus sacrorum canonum auctoritatem sese efferentes, sua illa principali auctoritate, aut respiscere coegerit, aut deploratos abiecerit è sedibus illis suis, omniq; Christiana ecclesia, in deiectorum locum substitutis aliis. Et hæc non vi vlla, aut vlla tyrannide, sed verbo solo: at tam potenti, tantæque auctoritatis, vt aduersus sæua violentissimorum tyrannorum arma, aut potentissimorum & subperbissimorum Imperatorum Imperia, etiã in ipsa Imperialis residentia vrbe Constantinopoli, præualuerint.

Dioscorus Alexandrinus antistes, vna cum tot secum congregatis Episcopis in secunda illa, quamuis vniuersali synodo, etiam legitime indicta, testes sunt, quanta aduersus ipsos, & quam efficax viguerit vnus Romani Pontifi. B.

L conis

Leonis autoritas, quæ sola orthodoxam fidem aduersus impium, quamuis generale concilium, tutata est, & in ipsum impietatis autorem Dioscorum secundæ sedis Episcopum, Apostolicæ seueritatis gladium distinxit: quem non solum ab Alexandrina sede, sed ab vniuersa Christi ecclesia, irreparabiliter abiecit: cæteris, qui eius impietatem secuti sunt in concilio, excommunicationi ad pœnitentiam & resipiscentiam vsque subiectis. Cuius iustum iudicium probauit aliquanto post subsequens Chalcedonensis illa synodus, quale eatenus vniuersa etiam Christi ecclesia recognouerat. At huius rei Tragœdiam, lib. vi. Hierar. nostræ locis plerisque prolixius ac diligentius explicatam inuenies.

Aduersus Anatholium, beati illius Flauiani in Constantinopolitana ecclesia successorem, cum non rectè incederet ad veritatem euangelij, idem Leo quam libera, efficaciq̃ue autoritate vsus fuerit (Ne, inquit, ad negligentiam rectoris referatur, si quisquam in ecclesia catholica, eum prædicare præsumeret, quæ hæreticorum sensibus conuenirent) vtque coegerit illum, ad suum præscriptum ordinare Constantinopolitanam ecclesiam: insuper & pœnitere de illicito ambitu primatus suæ sedis post Romanam ecclesiam, quo tentauerat, & in assensum inclinauerat Chalcedonensem synodum, dicti quoque lib. capite. ix. ex eiusdem beatissimi Leonis plerisque epistolis clarissime demonstrauius. Quem & ipsum, ita exigentibus eius excessibus, aliorumq̃ue ædificatione & exemplo, à sua, & catholicæ ecclesiæ communionē separauit ad tempus, vsque ad satisfactionem congruam, qua intercedente, ac spondente pro eo Martino Imperatore, reconciliari obtinuit, ea tamen adiecta lege, vt retractatis ordinationibus, quas de Andrea & Euphrate in sua ipsius ecclesia fecerat, eandem vniuersam ad præscriptam sibi regulam ordinaret. Testis est eiusdem epistola. xlv. ad eundem Anatholium.

Aduersus B. Ioannem Chrysostomum, S. Paulinum, & Euagrium, conspirauerat Orientalium Episcoporum pars maxima: qui in vnum synodice conuenientes, eosdem damnationis perculere sententia. Quam, tanquam prolatam

G. contra

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

contra auctoritatem sedis apostolicæ, insuper & iniquam, vnius B. Innocentij R. O. Pon. retractauit auctoritas, & auctores iniquæ sententiæ excommunicationi subiecit. Quorum Alexander Antiochenus patriarcha, per condignam satisfactionem, missa ex medio Oriente solenni legatione ad Innocentium, reconciliari meruit: Pro Attico autem Constantinopolitano, ante dignam ad eiusdem Innocentij arbitrium satisfactionem, à Maximiano sedis apostolicæ per Orientem legato frustra intercessum est. De Alexandro Antiocheno ita rem habere, testatur eiusdem Innocentij ad Bonifacium presbyterum epistola. De Attico item Constantinopolitano, idem respondet Maximiano, mirari se, quod pro eius communionem intercesserit: Communio enim, inquit, suspensa restituitur demonstranti causas, quibus acciderat, iam esse detersas, & proficenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud nos Atticus, missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel potuit demonstrare cõpletum. Quemadmodum Antiochenæ ecclesiæ frater & coepiscopus noster Alexander, digna legatione protequeutus est, & probauit vniuersa, quæ apud Antiochiam fieri debuerant, fuisse completa. Quorum amplexati pacem utique fidem fecimus, & magno tramite eandem ostendimus, si modo, quæ discussa sunt & completa ab alijs, etiam ipsi pro suo loco fecisse & compleuisse aliquando monstrauerint, communionemque, ut isti, legatione solenniter destinata, sibi rogauerint reddi. Hæc Innocentius, qui etiam ad Atticum Beroæ Episcopum, eadem ex causa reconciliari petentem, conditiones præscribit, quibus impletis recipi in communionem possit.

Hic rursus te oro Christiane lector, mecum vt diligenter perpendas, quo pacto inter violentissimos illos turbines & procellas, quibus omnes aliquando omnium sedium antistites hæretica peruasit contagio, tota pene ab imis vsque fundamentis quassata, concussa que ab hæreticis, orthodoxa subsistere potuisset ecclesia, nisi fundata fuisset super illam petram, singulari beneficio Dei
im.

immobilem, quæ terrarum orbe reluctante (ut illius Chrysolomi verbis dicam) adamantis naturam in firmitate superaret? Quæ apostolicæ illius viux traditionis (quam, successione tantum continua Episcoporum, non autem scripto nos accepisse, supra, atque alibi clarissime demonstrauimus) peruenire ad nos potuisset sinceritas, alias ecclesias vniuersas toties occupantibus hæreticis Episcopis? Quis ordo, quæ facies, qui vigor Hierarchiæ ecclesiasticæ, inter illos Episcoporum toto orbe sine modo aduersus sese tumultuantium conflictus? inter illas improborum ambitiones, contra ecclesiasticos canones, sibi passim omnibus vendicantibus omnia, nisi vna hæc sedes apostolica, & dotata à Deo & conseruata fuisset illo, quod adstruximus & adstruimus, priuilegio? Cuius ut semper permansit integra fides, ad confirmandos toto orbe Christifideles in fide, ita viguisse auctoritatem ad destruendam omnem altitudinem sese extollentem aduersus orthodoxorum fidem, aduersus apostolicos ecclesiasticosque canones, an ex his cuiquam obscurum est?

Simplicij Romani Pon haud est ignota historia, ut in Timotheum Alexandrinum, sectatorem Dioscori (qui trucidato per hæreticos B. Proterio, quem in eiusdem Dioscori locum ordinauerat Chalcedonensis synodus, & confirmauerat beatissimi Leonis autoritas, ecclesiam Alexandrinam inuaserat) & Petrum eius diaconum, anathematis protulerit sententiam. Ad hoc instantibus, altero Timotheo, qui ab orthodoxis canonicè electus erat successor Proterio, insuper & Acatio Constantinopolitano, cui vices suas per Orientem commiserat. Quibus damnatis, & per Leonem Imper. sententiæ Apostolicæ sedis executorem relegatis, cum post, mortuo eodem Leone, & Basilisco inuadente Imperium, per occasionem turbatæ Reipublicæ reuersi illi ab exilio, hæreticorum studio Alexandrinam rursus inuassent ecclesiam, expulso inde Timotheo orthodoxo & legitimo Episcopo, haud longe postea è vita sublato Timo:

G ij dico

APOLOGIA ALBERTI PIGHII,

theo illo inuasore hæretico, Petrus eius diaconus & impietatis locius, eandem occupauit ecclesiam. At Zenone mox legitimum recuperante imperium ordinatæque Republica deturbato, imò in fugam se proripiente illo Petro, suæ sedi restitutus est Timotheus ille orthodoxus & legitimus Episcopus. Qua de re, præfatus Acatius ad Simplicium scribens, & actorum omnium ipsum certum faciens: Sollicitudinem, inquit, omnium ecclesiarum circumferentes nos indesinenter hortamini, quamuis sponte vigilantes & præcurrentes, sed vos diuino zelo sollicitos demonstratis, statum Alexandrinæ ecclesiæ certius requirentes, vt pro paternis canonibus suscipiatis laborem, sicut semper approbatum est. Sed Christus Deus noster, &c. omnem ipse victoriam perfecit, consortes nos cum tranquillissimo Imperatore faciens. Et Timotheum quidem decessorem spirantem procellas, & ecclesiasticam tranquillitatem conturbantem, vitæ subtraxit humanæ, dicens ei: Tace & obmutescet. Petrum quoque, qui ab Alexandria more similis procellæ surrexerat, dissipauit, atque in æternam fugam S. Spiritu flante conuertit: vnum ex his, qui olim damnati fuerant, &c. Timotheus autem, qui Dauidicæ mansuetudinis exemplo subditur, & vsque in finem patiens, potestati propriæ restitutus à Christo, propriæ sedis honore lætatur, &c. Hæc ille Acatius.

Sed idem, cum delegata sibi in illis regionibus autoritate apostolicæ sedis abuti cœpisset, velut propria, sibi ipsi quendam primatum meditans: quemadmodum & prædecessorum & successorum eius aliqui fecerant, ad quem finem, & Zenonem Imper. haud suspicacem, suis sibi artibus deuinxerat, multorum magnorumque deinceps motuum perturbationumque autor fuit in ecclesia. Siquidem mortuo deinde illo Timotheo Alexandrino, Episcopo successore B. Proterij, cum orthodoxus populus in eius locum elegisset Ioannem Episcopum, restitit quantum potuit Acatius, & Petrum illum nuper damnatum autoritate sedis apostolicæ, & relegatum, ab exilio reuocari curauit: Imperatori, quospectaret, haud intelligenti persuadens damnatum iniuste. Quem & ipsum Imperiali fauore modis omnibus studebat

debat in Alexandrinam, quam nuper inuaserat, ecclesiam reducere, sperans si id posset, suis conatibus illum commodum fore, nempe secundæ sedis antistitem tanto sibi deuinctum beneficio. Itaque cum electus ille ab orthodoxo populo Ioannes, pro confirmatione obtinenda à sede apostolica, suæ electionis synodicam mitteret ad Simplicium, una superuenit Urbanus Subadiuuus, sacra principis ad eundem deferens, quibus ille petebat, vt Ioannis confirmationem adhuc suspenderet. Sed quia de restituendo Petro in eisdem etiam literis est facta mentio, nihil cunctatus Simplicius, canonicam Ioannis electionem absque dilatione confirmauit: nec ob Imperialem gratiam quicquam de suo fastigio deflexit Pontificia autoritas. Vnde offensus quidem Imperator extitit, in centore illo Acatio: attamen Imperiali illa indignatione nihil obstante, Ioannes electus & ab apostolica sede confirmatus, Alexandrinam obtinuit ecclesiam, & in eadem multis annis præfedit.

Mortuo deinde Simplicio, Felix secundus eius in apostolica sede successor, etiam in Acatium damnationis sententiam protulit, quod damnato illi apostolica autoritate Petro, cuius idem ipse procurator fuerat, absque eiusdem sedis communicauerat iudicio, & multarum aliarum transgressionum conuictus fuerat. Sed cum Zeno Imper. apud Felicem pro eodem instantissime intercederet, fidem ei faciens illum pœnitere, & in eius futurum arbitrio, victus Imperatoris precibus Messenium & Vitalem Episcopo, legatos suos eo transmisit, quo cognita illius satisfactione congrua & pœnitentia, ecclesiasticæ eum communioni restituerent, & damnatum olim illum Petrum, Alexandrinæ occupatorem ecclesiæ, prorsus expellerent, & abiicerent ab ecclesia. Qui profecti cum peruenissent Heracleam, nihil egerunt ex Pontificis sententia, sed contra potius, partim adducti metu, partim corrupti muneribus, damnatis excommunicatisque à sede apostolica communicauerunt. Quapropter & in hoc merito indignatus Pontifex, ipsos quoque vt præuaticatores & Simoniacos, de ecclesiastico gradu deiecit, & excommunicationi subiecit. Quorum ita gestorum præter historicam fidem, eiusdem Felicis ad Acatium

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

epistola, quem per ecclesie suae defensorem vna cum damnationis eius sententia ad eundem misit, in dubiam fidem facit in haec verba.

Felix Episcopus sanctae ecclesiae catholicae vrbis Romae Acatio. Multarum transgressionum repereris obnoxius, & in venerabilis concilij Niceni contumelia saepe versatus, alienarum tibi prouinciarum iura saepe vendicasti: haereticos & peruersos, & ab haereticis ordinatos, quos etiam ipse damnaueras, atque ab apostolica sede petisti damnari, non modo comunioni tuae recipiendos putasti, verumetiam aliiis ecclesiis (quod nec de catholicis fieri poterat) praesidere fecisti, &c. Et quasi haec minora tibi viderentur, in ipsam quoque apostolicae doctrinae veritatem, ausus tuos & superbiam extendisti, vt Petrus (quem damnatum a sanctae memoriae praedecessore meo ipse retuleras, sicut testatur annexa) beati Euangelistae sedem, te iubente, rursus inuaderet, &c. pulsoque eo, qui fuerat regulariter constitutus, captiuam teneret ecclesiam. Cuius tibi adeo grata persona est, & acceptum ministerium, &c. vt per Messenum & Vitalem crederes excusandum, nec eum laudare desineres, & multis efferre praeconiis: ita vt damnationem ipsius, quam ante retuleras, veram non fuisse iactares. Tantum autem perseueras in hominis amicitia peruersi, vt quondam Episcopos, nunc vero honore & communionem priuatos, Vitalem atque Messenum, quos ad eius expulsionem specialiter miseramus, sublatis, custodiae passus fueris mancipari: atque ad processionem, quae tibi cum haereticis habebatur, exinde productos, sicut eorum professionibus patefactum est, ad haereticorum tuamque communionem pertraheres, praemissisque corrumperes: & laesionem beati Petri apostoli, a cuius sede profecti fuerant, non solum inefficaces redire faceres, sed etiam impugnatores omnium, quae fuerant mandata, efficeres. In quorum deceptione tuam nequitiam prodidisti. Et libello fratris, coepiscopi mei Ioannis (qui te grauissimis obiectionibus impetiuit) apud apostolicam sedem secundum canones respondere diffidens, obiecta firmasti, &c. Eos quoque literis tecum communicare testatus, quos constat esse haereticos, &c. Habe ergo cum his, quos
libenter

libenter amplecteris, portionem: & sententia præsentis, quæ per tuæ tibi ecclesiæ direximus defensorem, sacerdotali honore, & communione catholica priuatus, nec non etiam à fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen, & munus ministerij sacerdotalis agnosce, spiritus sancti iudicio & apostolica per nos autoritate damnatus, nec iam anathematis vinculis eruendus. Hæc ille Felix. Itaque cum iam ille Acatius, vna cum Petro Alexadrino, à Felice parem in se accepissent damnationis sententiam, processit eorundem pertinax conspiratio, & peiora grauioraque semper moliti, Imperatorem etiam Anastasium, qui Zenoni successit, suopte ingenio impium, suis sibi artibus facillè deuinxerunt, & in suam pertraxerunt perfidiam. Cuius autoritate & studiocoacti in synodum leues plerisque, & parum memores officij sui Græculi Episcopi, Imperialis fauoris & gratiæ auram facillè in quiduis sequentes, illi apostolicæ sedis in se damnationis sententiam, per eosdem velut synodali illa autoritate, retractari procurauerunt. Petrum insuper illum, restituendum, reducendumque in Alexandrinam ecclesiam, deturbato inde Ioanne præfato, orthodoxo & legitimo Episcopo. Et sicut nullum sibi modum facillè inuenit prauorum, quoribus in vnum conuenit, conspiratio, etiam Kalendionem Antiochenum Episcopum, quod autoritatem apostolicæ sedis secutus, ipsis communicare nolebat, è sede sua eiecerunt, substituto in eius locum altero quodam Petro hæretico, & alia præterea sacrilegia & flagitia innumera patrarunt aduersus orthodoxos per vniuersas Orientis ecclesias. Omnesque illas principales sedes, Alexandrinam, Antiochenam, Constantinopolitanam, sua peruaserunt, occuparuntque impietate ac tyrannide.

Aduersus quos Gelasius, sanctus & doctissimus Pontifex, illius Felicis successor, constanter agens, & illos perfidos, apostolicæ sedis autoritate confidentissime persecutus est, & orthodoxorum se asylum, perfugiumque præbuit: præfatum Ioannem Alexandrinum Episcopum, & alios plerofque ab illis diuexatos, & suis spoliatos ecclesiis, benigne liberaliterque excipiens, fouens, ac protegens. Inter hæc, cum Acatius ille rebus humanis

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I .

excederet, & de reconciliatione ecclesiarum ageretur, eâ-
 que ob causam Faustus à Gelasio missus esset Constanti-
 nopolim . Imperatoris impietas , qui etiam se in religione
 damnatum querebatur, Episcopos illos, qui Acatio aut in
 impietate sociati, aut Imperialis fauoris auram secuti, aduer-
 sus sedis apostolicæ autoritatem obsequuti fuerant, animo-
 siores obstinatiorésque reddidit: ita vt contenderent, Aca-
 tium quamuis mortuum, à vinculo excommunicationis ab-
 solui debere: alioqui præ se ferentes discessionem se plane
 facturos à sede apostolica . Qua de re per Faustum lega-
 tum suum certior factus Gelaius , eidem respondit in
 hæc verba.

Ego, inquit, iam mente percepi, Græcos in sua obstina-
 tione permansuros, ne cui velut in speratum videri possit,
 quod est ante præcognitum, &c. Quid sibi vult autem, quod di-
 xerit Imperator, à nobis se in religione dānatum? Cū super
 hac parte, & prædecessor meus non solum minime nomen
 eius attigerit, sed in super quando principatum regię pote-
 statis adeptus est, in eius se rescripsit Imperij promotione
 gaudere, & ego nulla ipsius vnquam scripta percipiens,
 honorificis eum nostris literis salutare curauerim. Præde-
 cessores mei sacerdotes, qui præuaricatoribus se communi-
 casse propriavoce confessi sunt, à communione eos aposto-
 lica submouerunt. Si autem illi placet se miscere damnatis,
 non potest nobis imputari, si cum illis velit abscedere.

Deinde iniquam refellens Græcorum postulationem,
 qua absolui petebant Acatium in excommunicatione apo-
 stolicæ sedis mortuum: Legat, inquit, ex quo religio Chri-
 stiana, aut certe datur exemplum in ecclesia dei à quibusli-
 bet Pontificibus, aut ab ipsis apostolis, ab ipso denique sal-
 uatore, veniam non se corrigentibus fuisse concessam. Au-
 ditum certe sub cælo nec legitur, nec dicitur, quod istorum
 voce depromitur: Date nobis veniam, vt tamen in erro-
 re duremus, &c. Mortuos legimus suscitasse Christum,
 & in errore mortuos absoluisse non legimus, &c. Mi-
 nus miror, si ignorantiam suam ipse non perspicit, qui
 dicit, Acatium ab vno non potuisse damnari. Itane
 perspicis,

perspicis, secundum formam Chalcedonensis synodi fuisse damnatum Acatium? &c. Nobis opponunt canones, dum nesciunt quid loquantur: contra quos hoc ipse uere se produnt, quod primæ sedi sana rectaque iubenti parere refugiunt. Ipsi sunt canones, qui appellationes totius ecclesiæ, ad huius sedis examen deferri uoluerunt. ab ipsa uero nusquam prorsus appellari debere sanciuerunt, ac per hoc, illam de tota ecclesia iudicare, ipsam uero ad nullius conuenire iudicium. Nec de eius iudicio unquam iudicari præceperunt, sed sententiam ab illa constitutam non oportere dissolui, eius decreta in omnibus sequenda mandantes. In hac ipsa causa, Timotheus Alexandrinus, Petrus Antiochenus, alter Petrus, Paulus, Ioannes, & cæteri, non solum unus, sed plures, sacerdotij nomen præferentes, sola sedis apostolicæ sunt autoritate deiectioni. Cuius rei testis docetur etiam ipse Acatius, qui eorum damnationem, priusquam præuicator existeret, fuerat executus, plurimis deinceps exemplis demonstrans, in quam multis ipsi ecclesiasticorum canonum præuicatores fuerint. Hæc ille Gelasius ad Faustum.

Ad Anastasium autem Imperatorem iustissimæ damnationis Acatij rationem explicans, inter cætera scribit in hæc uerba.

Si, inquit, cunctis generaliter sacerdotibus, recte diuina tractantibus, fidelium conuenit corda submitti, quanto potius sedis illius præfuli consensus adhibendum est, quem cunctis sacerdotibus & diuinitas summa uoluit præminere, & subsequens ecclesiæ generalis pietas, sibi præsidere iugiter agnouit. Vbi pietas tua euidenter aduertit, nunquam quolibet humano consilio superleuare se quemquam posse illius priuilegio, quem Christi uox prætulit uniuersis, cuius ecclesiæ ueneranda semper confessa est, & obseruat deuota primatum. Impeti uero possunt humanis præsumptionibus, quæ diuino sunt constituta iudicio, uinci autem quorumlibet potestate non possunt, &c.

Dardaniæ uero Episcopis, qui ad ipsum cauillationes Græcicorum Episcoporum retulerant respondens: Retulit, inquit, dilectio uestra, iactare aduersarios, ideo Acatium

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

tium non putare iure damnatum, quod non speciali synodo videatur fuisse deiectus, præcipue Pontificem regie civitatis. Quam cauillationem eorum remouens, multis primum exemplis demonstrat, in vnaquaque heresi, omnes complices, sectatores, & communicatores damnatæ semel prauitatis, pari sorte cenferi, & principali damnationis adstringi sententia: eiusque exequendi præcipuam curâ pertinere ad autoritatem sedis apostolicæ. Quæ, inquit, vnamquamque synodum sua autoritate confirmat, & continua moderatione custodit, pro suo videlicet principatu, quem beatus Petrus domini voce perceptum, tota Christi ecclesia consentiente, & retinuit semper, & retinet, &c. Ideo autem negari non posse iuste damnatum Acatium, quod propriis literis confessus fuerat, se Petri illius Alexandrini, quem, ex petita sedis apostolicæ autoritate, executor ipse quoque damnauerat, se communionem permixtum, &c. Nec plane, inquit, tacemus, quod cuncta per mundum nouit ecclesia: Quoniam non quorumlibet sententia Pontificum ligata à sede B. Petri ius habeat resoluendi, utpote quæ de vniuersa ecclesia ius habet iudicandi, nec de eius licet iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo appellare permissus est, &c. Sed nec illa præterimus, quod apostolica sedes sine vlla synodo præcedente soluendi, quos synodus iniqua damnauerat, & damnandi nulla existente synodo, quos oportuit, habuerit potestatem. Sanctæ quippe memorie Athanasium synodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum sedes apostolica, quia damnationi Græcorum non consenserat, absoluit. Aequæ sanctæ memorie Ioannem Constantinopolitanum episcopum (Chrysostrômum intelligit) synodus etiam catholicorum præfulum damnauerat, quem simili modo sedes apostolica sola, quia non cõsensit, absoluit. Itemque sanctum Flavianum Pontificem, Græcorum congregatione ac synodo damnatum, pari tenore, sola apostolica sedes absoluit, atque eum potius, qui illius damnationis autor fuerat, Dioscorum secundæ sedis præfulem, sua autoritate damnauit, & impiam synodum sola non consentiendo submouit: utque Chalcedonensis deinde synodus fieret, sola decreuit, & hoc nimirum pro suo illo principatu,

principatu, quem B. Petrus domini voce perceptum, & tenuit semper, & tenebit. Sicut ergo sola ius habuit absoluedi eos, quos synodica decreta perculerant: sic etiam sine synodo, in eadem causa, multos etiam Metropolitanos damnasse cognoscitur, &c.

Hęc ille Gelasius, longe ante annos mille. Quę si diligenter perpenderit, si rem ipsam, de qua, si eos, ad quos ista scripserit, si ipsam scribendi energiam, libertatem, confidentiam, vel sola Romanorum Pon. auctoritatem, quanta super vniuersam ecclesiam eo sæculo fuerit, tibi comprobare sufficiant. Nec minus apud te momenti habebunt, quod scripta sunt à Romano Pontifice, cum re ipsa verbis suis fidē faciat, euentissimis exemplis & historiis demonstrans; cunctam hoc per orbem recognouisse ecclesiam, ligata à se de B. Petri solui non posse quorumlibet aliorum sententia Pontificum. Illam vero soluere ligatos, etiam à quorūlibet Episcoporum synodis, & male solutos alligare. Ad illam iussisse canones appellationes totius ecclesię deferri: ab eius vero iudicio nunquam appellari, vt quod vltimum, sacrosanctum, ratumque etiam cœlis est. Illam de tota ecclesia iudicare, nullius vero, quam vnus Dei, subiacere iudicio, à quo specialis priuilegij prærogatiua conseruatur, dirigitur, & gubernatur ad vtilitatem Christi ecclesię, ita vt ab ea querentes iudicij veritatem semper inueniant. Quę vniuersa adeo confessa ac notoria eo sæculo fuisse constat, vt ad ea comprobanda haud alios testes requirat, quā eos ipsos, aduersus quos scribit, eorundem conscientiam & totius orbis consensum; confessionemque appellans. Quę si adiunxeris ad ea, quę supra induximus, nec minus, quę subiuncturi adhuc sumus, non intelligo, quid scrupuli Christiano cuiquam de eo, quod demonstrandum hic assumpsimus, relinquere possunt. Quin & exitus eius, quā nunc tractamus, Tragedię, clarissime comprobabit, vnus Romani Pontificis auctoritati, victum sua conscientia Orientem, atque adeo orbem cessisse vniuersum: illique sua colla supplices rursus subdidisse, à quo inique se subtraxisse recognouerunt. Ad quam vt iam reuertamur, res ipse nos monet.

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

Cum in demortui illius Acatij locum tandem Ioannes electus esset Episcopus, & frustra sæpe laborasset apud successores Gelasij pro obtinenda confirmatione canonica, & nouissime apud Hormisdam, ab eodem amice & paterne est admonitus, vt anathematizaret prædecessorem suum Acatium, vna cum impiis eius actis & excessibus, si haberi vellet inter Episcopos orthodoxos & catholicos: Quod ille, quanuis cuperet, non tamen audebat, viuo illo Imperatore Anastasio, qui per se impius, ab hæreticis illis & schismaticis Orientis Episcopis in impietate sua magis obduratus fuerat. At hoc tandem sublato è medio non sine manifesto diuinæ in illum vindictæ iudicio, siquidem fulmine istus Dei iudicio pœnas dedisse publicè creditum est, tum propter hæreticam impietatem, qua ipse infectus, suo consortio, ac fauore illo Imperiali, plerosque Græcorum Episcopos infecerat, tum vel maxime, quoniam legatus Hormisdæ, qui procurandæ pacis ecclesiarum causa Constantinopolim venerant, Euodium Ticinensem & Fortunatum Catinensem Episcopos, Venantium Romanæ ecclesiæ presbyterū, & Vitalē diaconū, non solū aduersus oēm religionē, sed etiā aduersus ius gētiū, nefandissime violauerat: & magnis iniuriis, cōtumeliisq; non sine multorū dolore atq; indignatione affecerat. Hoc, inq̄, oīs mali & discordiæ incentore sublato è medio, cum Iustinus orthodoxæ fidei zelator, Reipublicæ suscepisset gubernacula, quo ab eadem & Imperio, expiaret tam immane tamq̄e impium prædecessoris sui facinus, missa continuo ad Hormisdam honorifica legatione, apostolicæ sedis communionem reuerenter, humiliterq̄e expetiit, & debitam ei reuerentiam obedientiamq̄e detulit. De pace item ecclesiarum, & imprimis, Constantinopolitanæ, Ioannisq̄e episcopi eius reconciliatione & confirmatione obtinenda, egit diligenter. Ad quem cum idem Pontifex vicissim mitteret legatos suos, Germanum Capuanum Episcopum, Ioannem & Blādum Romanæ ecclesiæ presbyteros, Felicem & Dioscorū diaconos, præscripta eis forma, qua Constantinopolitanā Ecclesiam, vna cum Ioanne si reconciliari mererentur, in communionem apostolicæ sedis reciperent, & Ioannem in eadem ecclesia confirmarent: eosdem illos, nullo non adhibito

bito honoris genere, & publicæ leticiæ teste pompa insigni effusa obuiam illis tam illustrium virorum, quam cleri, monachorum & populi tanta multitudine, vt vrbs ipsa sedibus suis migrare videretur (omnes enim diutini schismatis Acatij culpa inchoati, & Anastasij Imperatoris impietate protracti, iam diu multumque pertesi, magno reconciliatio nis desyderio tenebantur) honorificentissime excepit Imperator: & Ioannes Episcopus, apostolicæ sedis & legatorum eius mandata omnia, congratulante principe, clero, & vniuerso populo, humiliter reuerenterque accepit, & fideliter adimpleuit, professioneque fidei catholicæ ecclesię, proprię quoque manus subscriptione, publice coram omnibus professus est: etiam dicto in se anathematē, si ab eadem vnquam deuiaret in posterum. Cuius historiæ fides, & ex actis quintæ vniuersalis synodi Constantinopolitanæ secundę, & ex Iustini Imperatoris, & Ioannis Episcopi ad Hormisdam literis, ex huius quoque epistolis ad diuersos, nempe ad Ioannem Mileuitanum, ad Episcopos Hispaniæ, ad Epiphanium, ad Episcopos Beticæ prouinciæ, clarissime constat.

Iustinus autem, hac de re, inter cętera in hæc verba scripsit Hormisdæ Pontifici. Scias nobis pater religiosissime, quod diu summis studiis querebatur, patefactum, etiam antequam aduenirent, qui à vobis destinati sunt, quod Ioannes vir beatissimus, antistes nouæ Romæ noster, vna cum clero vobis consentiunt, nullis variantes ambiguitatibus, nullis diuisi discordiis. Scias libellum ab eo subscriptum, quem offerendum iudicaueras, sanctissimorum patrum concilio congruentem. Quo omnes concurrunt (alacri opera suscipientes vota, tam nostra, quam Constantinopolitanæ sedis, quos veritatis coruscus fulgor illuminat) omnes accelerant libentissime, quos delectat via dilucida, vt sequantur scita patrum sanctissima, leges probatissimas, & consiliis quorundam firmatas, qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis qui vagabantur incerti, in eo res colligitur, vt vnitatem indiuiduę trinitatis ipsi quoque in vnitatem colant mentium. Negatum est, inter diuina mysteria memoriam in posterum fieri præuaricatoris Acatij, quondam regię

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

regiē huius vrbis Episcopi: nec non aliorum sacerdotum qui vel primi contra statuta venerunt apostolica, vel successores erroris facti sunt, & nulla vsque ad vltimum diem sunt pœnitentia correcti. Et quoniam omnes nostrę religionis admonendi sunt, vt exemplum sequantur ciuitatis regię, destinanda vbique principalia pręcepta ediximus, &c. Oret igitur vestrę religionis sanctitas, vt quod peruigili studio pro concordia ecclesię catholicę procuratur, diuini muneris opitulatio, iugi perpetuitate seruare annuat, &c. Hactenus ille.

Tenorem autem confessionis & libelli, de quo in his Iustini literis fit mentio, supra adscripsimus. Habebat autem, si meministi (neque enim inutile est rursus id inculcari) omnibus esse ad salutem necessarium, vt rectę fidei regulam custodiant, & à patrum traditione nullatenus deuiant: agnoscant pręterea infallibilem illam Christi sententiam, qua Simonem Ioannis Cephæ, hoc est, petram fundamentumque superedificandę ecclesię suę, pronunciauit nunquam deficere in eius cathedra & successoribus: constante hoc ipsum rerum euidencia & effectibus. Inuiolabilem siquidem fidem catholicam, singulari in eadem priuilegio semper custodiri: proinde & eandem velut orthodoxę fidei magistram omnes sequi: & pręceptis decretisque eius eidemque præsidentium Pontificum velut prępositorum à Christo ecclesiasticę suę domus familię, omnes qui ad eandem familiam pertinent obedientiam debere. Non pertinere autem ad eandem, sed à communionem eius alienos esse, qui illi non communicant, non subsunt, non vniuntur & cohærent, vt suo fundamento ædificium. Hęc, inq̃, illa continebat professio, fidei catholicę ecclesię & sanctissimorum patrum consona: sub qua Ioannes ille Episcopus vna cum Constantinopolitana ecclesia, & post eos alij pluri Episcoporum cum suis ecclesiis, tam Illyrici, Thraciæ, Scythię, Syrię, cæterarumque regionum per Orientem & Septentrionem ad sedis Apostolicę communionem & catholicę ecclesię recipi meruerunt à dicto schismate. Vt intelligas, domino protegēte nunq̃ demergi nauiculam illam Petri, quantumuis videatur fluctibus obrui: semper triumphare eius iudicium: semper eius autoritatem prævalere.

re, quantumuis omnes mundi potestates reluctentur.

Sed vt reuertamur ad inchoatam Tragœdiam, eique finem aliquando imponamus: Cum pleręque per Orientę ecclesię, vt auferrentur è dipticis sacris suorum antistitũ defunctorum nomina, quorum memoriam venerabantur (qui tamen excommunicatorum Acatij) & reliquorum cõmunione, necessitate quadam polluti fuerant) nulla ratione adduci possent: & ob id impediretur earundem reconciliatio & optata vnitas, hinc religiosiss. Imperator eandem supra modum zelans, missis rursus ad apostolicam sedem suis oratoribus, hanc pro illis veniam deprecatus est: petēs remitti seueritati aliquid, & mollius clementiũsque cum illis agi: ne paruo discrimine imperfecta manerent pacis desideria, sed remissis concessisque exiguis maiora grauiora que corrigerentur. Veniam itaque nominum, inquit, postulamus, non Acatij, non vtriusque Petri, non Dioscori, vel Timothei, quorum vocabula datę ad nos sanctitatis v. lite re continebant: sed quos in aliis celebravit ciuitatis populorum reuētia. Et hoc, exceptis vrbibus vbi vestrę beatitudinis libellus in plenum admissus est. Nisi & hanc quoque partem beneuolentia vestra statuerit mitius corrigendam, &c. Et hoc quidem non dubitaueris ita nobis gratũ futurum, vt pacifico statim responsõ lætior mundus reddatur. Hęc ille Imperator religiosiss. Iustinus.

Ex quibus omnibus, quę ante annos mille & scripta & gesta sunt, intelligis puto Christian elector, nõ solum, quãta fuerit, quam à toto orbe recognita in illa primitiua ecclesia, sed etiam quam necessaria huius sedis autoritas: vtque sine ea nihil permansisset in ecclesia syncerum & integrum per eam vero ecclesiasticę disciplinę vigor, & orthodoxę fidei integritas semper perstiterunt. Esse proinde nihil quod dubites, aduersus hanc, quam nunc inuectam in Ecclesiam cernimus horrendam confusionem rerum omnium, aduersus neglectũ contemptumque disciplinę ecclesiasticę, aduersus introducta in religionem dissidia, nullũ aliud superesse efficac certumque remedium, q̃ vt ecclesiasticę Hierarchię suus ordo, suus vigor atque eius præsidii sua restituatur dignitas, autoritas, & maiestas: vtq; i eo atq;

vna

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

vna eius sede religiose agnoscatur, quod Christus sua illi oratione impetrauit, in defectibilis fidei priuilegium, vniuersę (quod toties audisti) ecclesię tam necessarium, vt sine eo nulla perdurasset in caritas fidei & synceritas. Quoties enim conuenerunt in vnum ecclesiarum principes, aduersus dominum, aduersus Christum eius? aduersus sanctissimorum conciliorum autoritatem, a quibus orthodoxę fidei veritas contra impietatem hæreticorum, nobis explicata definitaque fuerat? Aduersus illud omnium, vt primum, ita sacratissimum Nicenum, nunquid primo Tyrum, deinde Antiochenum, postremo Ariminense, celeberrima episcoporum concilia celebrata non fuerunt? Et hæc vniuersa, vnus apostolicę sedis an non deiecit autoritas, & Niceni concilij autoritatem asseruit? Aduersus quoque Chalcedonensis synodi definitionem, ex nunc explicata Tragedia intellexisti, quantum, quandiu, & quam pertinaciter conspirauerit Oriens pene vniuersus: sed vnus sedis huius autoritate eius autoritas perstitit. Vt intelligas verissime dictum ab illo Gelasio, vnamquamque ab ea synodum confirmari, & continua moderatione custodiri. Vnam hanc vniuersę semper ecclesię, orthodoxę fidei & regulam præstitisse & vindicem, suęque autoritatis gladium in hæreticorum impiorumque damnationem, vniuersa Christi approbante Ecclesia, vi magna distinxisse. Cuius rei, præter ea quę iam audisti, vt adhuc exempla hic nonnulla subiiciamus.

Damasus ille, qua apostolicę autoritatis vehementia Sabellianos, Ennomianos, Macedonianosque persecutus sit, vtque illos cum impiis adinventionibus suis subiecerit perpetui anathematis vinculo, testatur eiusdem ad Paulinum Thessalonicensem Episcopum, suum & apostolicę sedis per Orientem vicarium epistola: qua illi præcepit, vt suam in eos censuram ac sententiam publicari, & inuiolabiliter obseruari curaret per Orientis ecclesias. Quorum impietas cū latius dispersa altiores egisset radices, quã quę euelli facile possent, & efficaciori videretur indigere remedio, eorundem causa, sub Gratiano & Theodosio principibus ex eiusdem Damasi autoritate. Constantinopoli celebrata

tebrata altera post Nicenam vniuersali synodo, in eandem conuenientes ex vniuersa ecclesia orthodoxi Episcopi, eiusdem illius, tanquam de nauicula Petri loquentis nobis, Christi sententiam secuti sunt per omnia: atque illos ab orthodoxa fide & Christi ecclesia alienos rite pronunciatos agnouerunt.

Idem ille Damasus, Apollinarem Laodicensem Episcopum de Christi humanitate noua dogmata ingerentem, vna cum Timotheo eius discipulo, apostolicę seueritatis gladio prostrauit: quem sibi Christię ecclesię (quę eius hæresi inficiebatur) supplices implorarunt totius Orientis Episcopi. Id quod eiusdem ad ipsos epistola satis indicat, quem Theodoretus ille Cyrenensis Episcopus, ecclesiasticarum rerum illius temporis scriptor diligentissimus lib. V. historię suę ecclesiasticę inseruit in hæc verba.

Quod debitam reuerentiam apostolicę sedi vestra habet charitas, vobis filij charissimi præstatis ipsi plurimum: tametsi in sancta hac maxime ecclesia (vbi sanctus ille apostolus sedens docuit) nobis gubernaculi, aut clauis, quem tenendum accepimus officio incumbente, inferiores nos tanto honore, fateamur. Scitote igitur, profanum illum Timotheum discipulum Apollinaris hæretici, vna cum impio eius dogmate, iam dudum a nobis exautoratum, &c. Licet autem hanc epistolam dicto loco, atque alibi integram legere.

Quanti vero illud existimandum est, quod idem ille Theodoretus in ipso libri quinti historię suę initio scribit: Cum enim impiorum Imperatorum nonnullorum, & Episcoporum eisdem consentientium culpa, vniuersa illa Orientalis ecclesia sædissima ordinum omnium confusione aliquandiu perturbata permanisset, & orthodoxis Episcopis magna ex parte deturbatis ac relegatis, ab hæreticis passim occuparentur ecclesię: Gratianus vere orthodoxus & sapientissimus princeps, mox vt Imperio inauguratus fuerat, zelus orthodoxę fidei sinceritatem per Orientem restituere, legem promulgauit, vt quicumque Roma. Pont. Damasco communionem & fide non sociarentur, tenere non

H possent

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

possent ecclesias, sed ab eis expellerentur: mi sso ad eius executionem per vniuersum Orientem, quàm late eius patebat Imperium, ex primoribus suis ducibus Sapore. Non fuit visum sapientissimo & Christianissimo principi, & zelatori orthodoxæ fidei, de fide singulorum disputatione inquirendum, num esset orthodoxa & sincera, sed singulorū fidem, ad fidem vnus Damasi, hoc est, Romanæ ecclesiæ, velut ad Lydium quendam lapidem, & certam amussim orthodoxæ fidei, simpliciter explorādam putabat: à qua quicquid discreparet, certum habebat esse erroneum: quicquid eidem quadraret, orthodoxum & catholicum.

In Iouinianum & complices, qua autoritatis vehementia insurrexerit Siricius, illius Damasi successor, eosdem cū execrando suo dogmate, anathematis prosternens sententia, vt quæ ab vniuersa ecclesia (qua decuit reuerentia) excepta fuerit, testantur synodales plæriq̃ue literæ Episcopaliū conuentuum, & imprimis Africanorum Episcoporum ex Thelensi synodo ad eundem Siriciū in hæc verba. *Re cognouim⁹ per literas S. T. boni pastoris excubias, qui diligenter commissum tibi gregem serues, & pia sollicitudine Christi ouile custodias, dignus quem oues domini audiant & sequantur,* &c. Post multa autem ita claudūt epistolam. Iouinianum itaque, Auxentium, Germinatorē, Felicem, Plotinum, Genialem, Martianum, Ianuarium & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum damnatos haberi. In eādem fere sententiam ad eundem scripserunt Episcopi, qui Mediolani eadem de causa conuenerant vna cum beato Ambrosio.

Quod tanta eo sæculō fuerit, tamq̃ue veneranda Roman. toto orbe autoritas, vt quæ pro diuersis fidei ecclesiasticisque negociis, suis epistolis (quæ decretorum semper autoritatem obtinuerunt per vniuersam Christi ecclesiā) ad diuersos scriberent, haud secus acciperentur ab omnibus, quā si de nauicula Petri ea ipsa distasset ac prolocutus esset Christus, testimonio sunt in Africano concilio tot venientes sancti Episcopi aduersus Pelagianam hæresim, aduersus quam, velut præcipuum argumentum, desumpserunt ex B. Zozimi adhuc ṽuentis, quanuis in aliam causam

fam, ad vniuersos catholicę ecclesię Episcopos scripta ę
 pistola. In qua hęc eius verba. Nos autem instinctu dei (o-
 mnia enim in suum autorem referenda, sunt vnde nascuntur)
 ad fratrum & cępiscoporum nostrorum conscientia omnia
 retulimus, qui attente, religioseque obseruarunt.
 Quod testatur eorundem synodalis ad eundem Zozimũ
 epistola inter cętera, in hęc verba. Illud vero, quod in li-
 teris, quas ad vniuersas prouincias curasti esse mittendas,
 posuisti, dicens (Nos autem instinctu Dei, &c.) sic accepimus
 dictum, vt illorum qui contra Dei adiutorium hu-
 mani extollunt arbitrij libertatem districto gladio, velut
 cursim transiens, blasphemam amputares. Quid enim tam
 libero fecisti arbitrio, quam quod vniuersa in nostrę hu-
 militatis conscientiam retulistis? Et tamen instinctu Dei
 factum esse, fideliter sapienterque vidistis: veraciter fiden-
 terque vt dixistis. Ideo vtique, quia a domino pręparatur
 voluntas, & vt boni aliquid agant, suorum ipse tangit cor-
 da fidelium, &c. Hęc illi in Thelensi synodo congregati
 Episcopi. B. Cęlestinus in epistola ad Veneręum cęteros
 que Galliarum Episcopos, aduersus eosdem illos Pelagia-
 nos gratię Dei inimicos, affirmat plęrosque tũc fuisse per
 ecclesiam episcopos orthodoxos, qui tametsi execrarentur
 atque anathematizarent impietatem Pelagij & Cęlestij,
 secundum iudicium sedis apostolicę vehementer tamen
 improbrarent eorum studia, qui multis voluminibus ad-
 uersus errores illorũ disputauerunt: vt re ipsa experti, quod
 supra admonuimus atque alibi copiosius adstruximus, ad-
 uersus hęreticos, ingeniosos pręsertim, acutos ac dialecti-
 cos & in scripturis diligenter versatos, non solum esse inu-
 tilę, sed etiam perniciosam de scripturis conflictationem,
 vt quę fere ad nihil aliud valeat, quam vt ex sciutilla euen-
 tilando maiorem ignem faciat, auditores autem, simplici-
 res pręsertim, de certis dubitare faciat. Sed hoc ipsis potius
 videbatur, vt absq; vlla disputatione, & simpliciter sequerę
 tur oēs, quę sacratissima B. Petri apostolorũ principis se-
 des, cõtra inimicos gratię dei fanciuit & docuit per suorũ
 pręsulum ministerium. Cuius rei gratia, idem Cęlestinus
 quę a B. Innocentio, Zozimo, & aliis aduersus eandem
 hęresim dicta fuere, digessit per capita.

H ij Hoc

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

Hoc certe constat de Cœlestio, vt nulli synodali auctoritati cesserit, nullis doctissimorum patrum aduersus ipsum scribentium rationibus disputationibusque superari ualeat, sed sola vnus Romani Pontificis auctoritate: non audens (quod de eo D. Augustinus lib. I I. aduersus eundem & Pelagianum testatur) B. Innocentij Pontificis literis resistere: sed promittens omnia, quæ apostolica sedes damnet, se etiam damnaturum. Nam & rationes & scripturas ingeniosus homo, & ad disputationes apte compositus, alio uertebat & eludebat facile. At huius sedis auctoritatem toto vt demonstrauimus orbe recognitam, nec eludere potuit, nec inuerte re, nec contemnere.

Nestorium Constanti nopolitanum Episcopum, qui impiè bipartiebat Christum, idem Cœlestinus apostolicæ auctoritatis mucrone confodit. Cui cum terminum præfixisset, vt totius pene Orientis aduersus Anthenium beato Agapeto porrectus accusationis libellus continet, intra quem sibi sanæ fidei, qualem exigebat, professionem exhibere, & se omni prorsus hæresis suspitione liberare, & in cæteris quoque omnibus apostolicæ sedis iussis obtemperare deberet, præuaricatorem, nec obsequentem mandatis suis, anathematis maledictioni subiectum abiicit è domo ecclesiastica. Ex qua cum latius dispersum venenû propter sectatores & infectos ab illo plurimos, efficaciorẽ vim remediij exposcere deinceps videretur, eiusdem Pontificis auctoritate generali Episcoporum conuocatione facta in Epheso, iidem illi cuius tanquam Christi ipsius de cathedra Petri loquentis sententiam reuerentissime exceperunt. Sic cum & ille Eutices, Nestorianæ impietati impietatem contrariam aliquando post introduceret, beatiss. Leo eandem damnationi atque anathemati subiecit. Et cum propter sectatorum multitudinem, & longe lateque dispersum impietatis venenum, videretur Imperatori Theodosio iuniori utile, vt generalis Episcoporum conuocatio fieret, ea quidem secundo in Epheso eiusdem Leonis auctoritate facta est, sed Dioscori studio præuaricata, præscriptum sedis apostolicæ, eiusdem orthodoxam aduersus impietatem Euticis sententiam improbens, hanc amplexa & secuta est. Aduersus

uersus quam magna autoritate insurgens ille Leo, orthodoxam fidem tutatus, nec quicquam moratus autoritatem vniuersalis, sed impij concilij, præuaricationis autorem quamuis secundæ sedis antistitem, perpetuo anathemati subiecit, & vt Chalcedonensis synodus celebraretur, maxime expetente hoc ipsum pro pace ecclesiarum Martino principe Christianiss. autor extitit. In qua tamen, nec disputari quidem, nec inquiri permisit, an impiè senserit Eutices, an iuste damnatus à se Dioscorus, sed tantum vt congrua pacis media inquirerent atque inuenirent, atque ita studerent reconciliationi Episcoporum, qui Dioscorum secuti impietati eius in cõcilio illo subscripserant. ne orthodoxis plerisque (qui prætextu synodalis auctoritatis, cui aduersus apostolicæ sedis autoritatem consentit, recusabant, suis sedibus pulsati fuerant, in eorum locum abstituitis aliis) id detrimento foret: In definitis autem & iudicatis iam dudum à sede apostolica simpliciter sequerentur seius sententiam. Quod ipsum, & reuerenter & obedienter fideliterque fecerunt.

Hoc est, quod illi p. Prospero Reginensi Episcopo necessarium imprimis auium est, ne cum his qui quotidie emergunt hæretici, noua disputatione congregiamur, sed vnius apostolicæ sedis autoritatem aduersus eos sequi nos oportere. N. erat, inquit, noua cum istis acie dimicandum, nec quasi contra ignotos hostes specialia ineunda certamina. Tunc istorum agmina fracta sunt, tunc in superbis sociis & principibus corruerunt, quando B. memoriæ Innocentius nefarij dogmatis errorem apostolico mucrone percussit: quando Pelagium, ad proferendam in se suosque sententiam, Palestinorum Episcoporum synodo coarctauit: quando Africanorum conciliorum decretis B. memoriæ Zozimus sententiæ suæ robur annexuit, & ad impiorum detruncationem, gladio B. Petri dextras omnium armauit antistitem, quando sanctæ memoriæ Bonifacius papa, piissimorum Imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ dei, non solum apostolicis, verum etiam regiis utebatur edictis, &c. Cœlestinus quoque Cœlestium totius Italiæ finibus extrudi iussit: adeo & prædecessorum suorum statuta, & synodalia decreta, inuiolabi-

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

litter obseruanda censebat, vt quod semel meruerat abscondi, non permitteret retractari. Nec vero segniori cura ab eodem morbo Britanias liberauit: siquidem inimicos quosdam gratiæ dei solum originis suæ occupantes, etiam ab illo secreto Oceani exclusit: & ordinato Gothis Episcopo, cum Romanam insulam studet facere catholicam, etiã barbaram fecit Christianam. Per hunc vnum etiam Orientales ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando B. Cyrillo Alexandrino antistiti gloriosissimo fidei defensori, apostolico auxiliatus est gladio. Hæc ille prosper aduersus librum Cassiani, qui protectio Dei inscribitur.

Cum post damnatas Nestorij & Euticetis pugnantes hæreses, circa incarnationis diuini verbi mysterium, Petrus Antiochenus Episcopus nouã circa idem prodigiosamq; impietate[m] introducere conaretur, nunc trinitate[m] ipsam, nunc diuinitatem, nunc immortalem spiritum, carnem in sui unitatem, & pro nobis passionis contumeliam & mortem assumpsisse affirmans. Et propterea in Cherubico illo hymno, quem euidenter miraculo reuelatum in Lætaniis decantat ecclesia (Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nobis) adderet post (immortale) qui crucifixus est pro nobis, deinde subiungens quod sequitur, miserere nobis: argueretur autem de illo à coepiscopis orthodoxis & catholicis, vnam illi minitantur censuram, damnationemque sedis apostolicæ, nisi mature resipiscat. Ita enim ad illum Iustinus Sycellie Episcopus post multa alia. *cessa* igitur, inquit, ab huiusmodi tua impia precipitatione, non addas scandalum scandalo, & non sis amplius causa perditionis simplicium hominum: ne præsidens noster Felix secundum canones sententiam dicat contra te. Nec tunc iuuaabit tibi dicere. Ego vtiliter hoc apposui, crucifixum in trisagio (ita Cherubicum hymnum illum appellant) confiteri, &c. Ita quoque Cincianus Acllusianus Episcopus ad eundem, post admonitionem prolixam, vt de incarnationis verbi mysterio pergeret sentire cum catholica ecclesia, illius hymni tenorem, vt ab eadem decantatur, diuino miraculo reuelatum demonstrans: vtque sub B. Proclo Constantinopolitano Episcopo, eundem in Lætaniis decantant

te populo, cessauerit ruina & terræmotus vr̄bis regiæ. Si ergo, inquit, & tu Letanias fac, & pausabit ira, quæ contra te proferenda est. Sin autem, veniet super te depositio à papa nostro Felice. Custodiat deus mundum à scandalis, &c. Cum autem ille, nec prædictorum, nec aliorum quam plurimorum correptione respiceret, protulit tandem Felix in eundem damnationis sententiam, & ab Antiochena sede deposuit. Quod testatur eiusdem ad illum epistola, in qua post alia multa. Dicemus ergo, inquit, tibi. Quoniam dilexisti iniquitatem magis loqui quam iustitiam, dilexisti super omnia verba præcipationis, & linguam dolosam, propter hoc deus destruet te in finem, depositum à nobis, non solum ab Antiochena ecclesia, sed ab omni honore sacerdotali. Et firma sit hæc depositio tua à me, & ab his, qui vna mecum apostolicum thronum regunt, &c. Hæc ille Felix. Cuius etiam prædictorum epistolas integras legere potes in actis. v. synodi, in quæ relata sunt: nec eandem tibi fides suspecta esse poterit.

Ex his omnibus puto lector Christiane, clarissime intelligis, ipsam quæ ab initio cernitur rei euidenciam ordini, formæ, ac faciei Christianæ ecclesiæ, quales ante & copiosius alibi ex diuinarum scripturarum irrefragabili autoritate demonstrauius, exactissime subscribere: & quis fuerit melioribus illis ecclesiæ temporibus, dum in vniuersum pene orbem longe lateque suos palmites & ramos extenderet totius sensus & consensus de autoritate Romanæ ecclesiæ atque eius Pontificis. Cuius nutu & Imperio, non secus quam patrisfamilias cuiusdam, regebatur vniuersa domus ecclesiastica, ad quem vnum referebatur, quicquid in vniuersa ecclesia natum erat grauioris negocij & controuersiæ, cuius autoritate definiabantur vniuersæ quæstiones, quæ circa fidem religionemque exortæ fuerant. Qui ab vniuersis toto orbe & maxime primarum sedium Episcopis, solebat officij eorum rationem exigere: delinquentes pro excessus modo liberrima autoritate punire, incorrigibiles priuare omni honore, dignitate, & officio ecclesiasticis, nec solum è suis sedibus, sed ab vniuersa Christi ecclesia abiice re. Cum quo quisquis non communica-

H iij bat.

bat, alienus à catholica ecclesia habebatur à Christi fidelibus & orthodoxis omnibus. Quæ si tibi Bucere, symmisti- que tuis, antehac nota fuere, optima sane ratione non solum admirari, sed & obstupescere mihi videor, quid vobis rationis & mentis sit, dum aliam nobis ecclesiæ formam ac faciem cõfingitis: hanc vero quæ à Christo tam decore cõstituta, ordinata, formataque est, obscurare, densissimis tenebris inuoluere, & è medio tollere queritis, qua fronte au deatis vbique tam irreuerenter, tam impudenter, tam iniuriose, tam contumeliose debacchari in Romanum Pontificem atq; eius cathedram: quomodo toties aduersum nos iactare? vos sequi consensum catholicæ ecclesiæ, antiquitatis præsertim, & qui fuit melioribus illis ecclesiæ temporibus. Qui si vobis ex prædictis perspectus non est (tametsi adhuc magis ex sequentibus cõprobabitur) stupendæ profecto ac prodigiosæ cæcitatæ vestræ ipsi contra vos perhibetis testimonium.

Vt veroque adduximus omnia, & deinceps inducturi sumus inaudita hætenus (vt videtur) vobis fuerint, quæ erit indignitas? quæ impudentia vestra, in tam crassa antiquitatis omnis ignoratione eius præsertim, vnde summa pendet omnium dissidiorum, quæ nunc circa religionem & fidem perniciosissime perturbant Christi ecclesiam? vnde vnitas, pax, & salus totius ecclesiæ tanto supercilio, tanta arrogãtia, tam pertinaciter illa ingerere illa vestra haud sane sana somnia, ac docere alios omnes quæ prorsus nesciatis, vniuersæ antiquitati, atque adeo catholicæ toto orbe ab initio Christi reclamare ecclesiæ, & tamen asserere vos sequi eius consensum per omnia? Ex his tamen, vt alterum vobis eligatis necesse est. Neque enim est dare medium. In altero, iuenitur excæcatæ mētis plusq̃ diabolica obstinatio: In altero prodigiosissima & plane intolerabilis impudentia: tãetsi rei indignitati mihi non sufficiat aut respondeat impudentiæ vocabulum. Vt cunq; autem hæc habeant, mihi satis præstitisse videor, quod primo hoc loco præstaturũ me receperam: præsertim si cum his etiam conferas, quæ adhuc subiuncturus sum: nempe clarissime demonstrasse ipsam, quæ ab initio cernitur, rei euentiam, ordini, faciei, formæ

ma Christi ecclesiæ, & auctoritati in eadem sui igemonici Petri & successorum eius Ro. Ponti. quales in eadem institutos à Christo, ex diuinis scripturis supra atque alibi non vno loco euentissimum fecimus, exactissime respondere. Ex quo tamen etiam quod sequenti loco demonstrandum proposuimus (nempe in ecclesiasticis conciliis celebrandis, aut vbicunque aliquid, quod ad fidem religionemque pertinet, definiendum est, cuius vigere ac regnare debeat auctoritas) per se notum est: Bucer tamen tam graue conuictum, quo in euentissima veritate tam impudenter nos mentiri affirmat, maioris nos diligentia admonet. Inquiremus itaque hoc loco quemadmodum proposuimus, quid proprie de eo ipso & clarissime definiat diuinarum scripturarum auctoritas. Cui subiungemus recognitionem ab initio totius catholice Christi ecclesiæ, & conciliorum ipsorum melioribus ecclesiæ temporibus celebratorum omnium: Quam recipere, amplecti, consecrari etiam Bucerus necessarium affirmat omnibus, qui Christi esse volunt, & reiicere ac fugere quicquid ab eadem est dissentaneum. Age igitur.

Perlustranti itaque mihi vniuersum diuinarum scripturarum contextum, & diligenter excutienti vnus omnino locus occurrit, tractatus quidem à nobis superius, sed alio respectu, quo diuinus spiritus, in veteri illo populo ecclesiam nostram adumbrans atque exprimens, ecclesiasticorum conciliorum formam, speciem, & auctoritatem, & cuius vnus in eis vigere & regnare debeat auctoritas, ita clare expressit, vt nihil omnino potuerit clarius, nihil expressius aut euentius. Is est ille Deuteronomij supra, vt diximus, sed alio respectu tractatus à nobis, quo præcepit, quæstiones & controuersias inter se habentibus, quæ expedire non poterant per constitutos in singulis ciuitatibus presbyteros subalternos populi iudices, vt eas referrent ad locum quemcunque inter ipsos elegisset dominus: ad ipsam nempe Mosi cathedram, in qua domino ministrabat summus inter ipsos sacerdos & Pontifex, & ad sacerdotes & Leuitas, qui in eodem loco, vna cum Pontifice aderant & seruiebant tabernaculi, templi & altaris constitutis ministeriis, vt requirerent ab eis quæstionis & controuersia definitionem & iudicium.

dicium. Qui, inquit, annunciabunt tibi iudicij veritatem. Quo in loco, hoc primum obseruabis, mitti controuertentes ad sacerdotale concilium, non extraordinarium quoddam, aut ex vniuersa ecclesia ad singulas quasque quaestiones & controuersias definiendas, non sine magna difficultate ac mora congregandum: sed ad constitutum certo notoque omnibus loco, velut ad tribunal quoddam ordinarium, semper ad hoc patens ac paratum omnibus. Quod concilij sacerdotalis formam habere debere, clarissime exprimit. Neque enim ad vnum principem sacerdotum & Pontificem Maximum, sed simul ad sacerdotes Leuitas, qui vna cum Pontifice praeside, pro tempore vicis suae eodem in loco ministrabant domino. Qui exquirentes (vt habent Septuaginta interpretes) annunciabunt, inquit, tibi ipsum iudicium, aut, vt habet noster, veritatem iudicij. Exquirentes, inquã, hoc est, inter se consultando inuestigantes (quod est concilij proprium) annunciabunt tibi iudicij veritatem. Quibus etiam verbis, & eos qui controuersias suas illo, quo iussit dominus, quamuis ad homines, & peccatores homines, qui & ipsi erroribus circumdati sunt, fideliter referunt, de inuenienda apud eosdem veritate securos reddidit, & principali cathedrae, sacerdotalique concilio quod in ea ordinare residet, diuinæ assistentiae singulare priuilegium stabiliiuit. Cuius insuper nobis autoritatem commendans. Et facies, inquit, iuxta verbum quod annunciabunt tibi ex loco, quem elegerit dominus Deus tuus. Et custodies valde, vt facias iuxta omnia quaecunque sancita fuerunt tibi (ita est apud Septuaginta) Quod ipsum, in Hebraica veritate legitur aliquanto clarius & significantius. Et custodies, inquit, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Iuxta legem quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non discedes à verbo quod annunciauerint tibi ad dextram aut sinistram. Ex quibus vtrique verbis nemo non intelligit, vt sacrosanctam esse voluerit sacerdotalis eius concilij apud suos omnes autoritatem, cui tam indiscusse, tam sollicitè, tam districte omnes prorsus obedire praecipit. Et custodies, inquit, non negligenter aut secure, sed valde (Quod verbum à Septuaginta significationis gratia est additum)

hoc

hoc est, admodum sollicitè, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Nihil (vt vides) exceptit: nec vult negligenter attendi & haberi illorum doctrinam, præcepta, & iudicia: sed valde sollicitè ac diligenter obseruari, ne ea transgrediantur vel in minimo. Siue enim quæstionis aut dubitationis ortæ de lege & religione, prolata fuerit ab eis definitio, siue ambigui iudicij prolata sententia: iuxta legem, inquit, quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non discedes à verbo quod dicent tibi, ad dextram aut sinistram. Et hætenus quidem, vt summum in ecclesia tribunal, referre debeat formam sacerdotalis concilij, quæ sit eius singularis prærogatiua, quanti ab vniuersa ecclesia eius faciendæ autoritas, quam indiscussè, sollicitè, districte sequendas eius definitiones, sententias, & iudicia. Nunc vnus ne, an plurium, & cuius in eo ipso, vigere, & regnare debeat autoritas, consequenter exprimens, atque eius nobis formam & vnitatem sub vnus præsidis singulari vnitatem commendans: Qui autem superbierit, inquit, nolens obedire imperio sacerdotis, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille.

Non iam plurimum hic sacerdotum, vt antea, atque a deo sacerdotalis concilij, sed vnus, nempe præsidis meminit: ad cuius autoritatem censeatur ea pertinere sententia, illud iudicium: aduersum quam omnem contumacè inobedientiam vult expiari mortis supplicio, vt cæteri timorem habeant. Non iam dicit superbe contumaciterque inobedientem sacerdotum, sed sacerdotis stantis super alios, vt habet Hebraica veritas, aut (vt clarius explicat. lxx.) sacerdotis præsidis imperio, illum fore morti obnoxium. Ad vnum præsidem refertur sacrosancta illa, quam audisti, atque inuiolabilis autoritas, ad quam referre præcepit omnes, quæ legè au religionè cõcernunt, quæstiones & cõtrouersias, in quibus nihilominus sacerdotalis cõcilij officium nõ subtrahit: nepe, vt eorum studio, inquisitione & cõsilio definirètur eiusmodi: etiã suas ipse partes inter eos non tacès, sed ecclesiæ (cuius vtilitati hæc seruibant & seruiunt) de veritate definitionis

fnitionis & sententiæ eorum, infallibilem, vt diximus, certitudinem faciens.

Hoc autem in dictis diuini spiritus verbis obseruandū est, quod non loquatur de vniuersali sacerdotum concilio, necessario congregando ex vniuersa ecclesia ob definitionem quæstionum & controuersiarum exorientium circa doctrinam religionis ac fidei, sed de illo ipso, quod velut senatus sacri cuiusdam loco, perpetuo aderat præsidi cathedræ: sacerdotum, inquam, qui illi pro tempore vicis suæ aderant in ministerio tabernaculi fœderis, aut templi, quod in eius locum successerat. Nam frequens hoc & pene quotidianum erat, vt quæstiones inciderent, quas ad præsentis autoritatem referri oportebat: atque eius vna & sacerdotalis concilij terminari iudicio. Quibus vtique, certum, ordinarium, atque omnibus semper paratum, & facile aditu velut tribunal quoddam constituendum fuerat, si modo diuini spiritus rectè prouisum voluisset illi ecclesiæ. Cui sane haud rectè prouisum, etiam crassus quilibet nec admodum ingeniosus homuncio intelligeret, si ad incidentes quotidie quæstiones & controuersias istiusmodi (quo satisfaceret altercantibus & veritatem inquirentibus) ex vniuerso Israel aut ecclesia, sacerdotale concilium conuocandum fuisset aut foret. Quandoquidem, vniuersalis conuocatio eiusmodi sine maximo labore, impensa, molestia, nec tunc poterat, neque nunc posset fieri. Et grauissimum esset ecclesiæ, eum in modum quotidie molestari, & suis velut sedibus cieri, propter quotidianas quæstiones & controuersias eiusmodi: Nec vniuersa vita sua cōtrouertentes, & veritatē controuersiarum suarum inquirentes, voti compotes possent fieri: nec scirent quorsum confugere deberēt. Sed nec factam vnquam legimus (eam certe ob causam) in illa veteri ecclesia, conuocationem vniuersalem: istiusmodi æque & nostræ ecclesiæ, ad magni Constantini vsquē tempora ignota extitit.

Hic, vt vnus omnino in vniuersa scriptura locus est, qui de ecclesiasticis concilijs proprie loquitur, ita eorundē vt audisti formam, faciem, & autoritatem clarissime nobis explicat:

explicat: nec tacet, cuius in eis vigere & regnare debeat au-
 toritas. Ad hunc locum, si Bucere quas tu nobis moliris &
 paras synodos expenderis: intelliges opinor, quam aliena
 à re, quam fanatica proferas. Qui enim alij loci nonnulli
 ad eadem detorquentur per vos aut alios ex euangelio, de
 iis prorsus nihil proprie loquuntur. Quale est illud præci-
 pue. Vbicunque sunt duo aut tres congregati in nomine
 meo, ibi sum in medio eorum: quod perpetuo vobis in ore
 est. Nam his verbis, nihil plane de ecclesiasticis concilijs
 præscribit Christus: sed pium Christianæ vnitatis consen-
 sum & communis fidelium suorum orationis efficaciam no-
 bis commendat. Quod ex his, quæ continuo præmisit, est
 clarissimum. Iterum, inquit, dico vobis, quia si duo ex vo-
 bis consenserint super terram, de omni re quamcunque pe-
 tierint, fiet illis à patre meo qui in cælis est. Vbi enim sunt
 duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorū
 sum. Ante omnia vero; de congregatis loquitur in Christi
 nomine: in quo non congregantur, qui in Christi ouili nō
 sunt: qui eius pastorem & rectorem quem ipse constituit
 non agnoscunt, sed plusquam hostiliter impugnant. Dein-
 de non congregantur in Christi nomine, qui in hoc con-
 gregantur, vt alienum sibi vsurpent officium in ecclesia,
 etiam vt adhuc essent in ecclesia. Vtroque nomine, illi quos
 aduersarij somniant Dei filij, quibus autoritatem definiē-
 di controuersias, quæ nunc in religione sunt, asserunt, quos
 Dei filios solos conuenire volunt ad eam, quam imaginan-
 tur synodum: si modo (quod mihi non persuadeo) imagi-
 nantur aliquam. Vtroque, inquam, nūc dicto nomine, quos
 illi conuenire vellent, non conuenirent in Christi nomi-
 ne, primum quoniam ad Christi ouile non pertinent: dein-
 de quoniam cum Datham & Abiron alienas sibi in eccle-
 sia Christi (etiam si in ea manerent) partes inuaderent. Nā
 ad quem & ad quos, ille voluerit exortas in sua domo quæ-
 stiones & controuersias referri: cuius aut quorum autori-
 tate consilioque definiri, & iudicio exorta dissidia tolli,
 iam explicatum est. Aequè enim atque adeo magis illa di-
 uini spiritus ordinatio (quam hac de re in ea veteris populi
 ecclesia, ab eo tam diligenter & serio constitutam demon-
 strauimus) ad nostram ecclesiam pertinet. Nisi in eadem
 hac

A P O L O G I A A L B E R T I P I G H I I

hac nostra ornanda atque ordinanda negligentiore, & in
 prouidendo eidem de necessariis omnibus parcio-
 rem restrictioremque fuisse omnipotentem illam infinitamque
 sapientiam (in quam, tam immensa charitatis suae, praeter illa
 veteri dona & pignora tam copiose, tam liberaliter effu-
 dit) cuiquam possit esse credibile. Praesertim cum illorum
 omnium, nobis quam illis veteribus longe maiorem neces-
 sitatem esse, plane indubitatum sit. Nam siue nostram ec-
 clesiam, ex nullis non gentibus, linguis, nationibus, popu-
 lis, in vniuersum orbem diffusis congregatam, ad illam ve-
 teris vnius cognati que populi eiusdem parentibus editi, vnius
 linguae, eisdem moribus institutisque ab initio assueti: siue
 vllam veterem legem diligentissime perscriptam & scripto
 editam, atque eisdem scripto promulgatam, ad nostram le-
 gem euangelicam contulerimus, quae sine scripto viua tan-
 tum Christi & Apostolorum eius traditione, a tam multis,
 tam diuersis, tam discrepantibus, aequae linguis ac institutis
 & moribus, atque adeo ab infinita toto orbe diffusa multi-
 tudine recepta est, nulli esse dubium potest, quin sit neces-
 sarium, plures grauiorésque quaestiones & controuersias, re-
 ligionis doctrinam concernentes oriri inter nos, quam in-
 ter illos veteres. Ad haec, si Paulo Apostolo credimus, quae
 diuinus ille spiritus gessit, ordinauit, constituitque in illo
 veteri populo, magis propter nos quam propter illos ipsos
 facta sunt. Esse praeterea (secundum diuini spiritus & sacra-
 rum scripturarum dialecticam) ab umbra veteris illius ta-
 bernaculi ad suam soliditatem, a figura ad suam veritatem,
 eorum quae sunt exhibita in nostra ecclesia efficacem argu-
 mentationis locum, velut a minore ad maius, haud vno lo-
 co & Paulus & vniuersae apostolicae literae comprobant:
 quae haud aliis quam veteribus & scripturis & figuris, no-
 stra comprobant. Quos in hoc imitantur vniuersi illi pri-
 mi nostrae religionis duces, Apostolorum auditores & di-
 scipuli.

Itaque si hunc, quem nunc explicauimus locum, qui vnus
 in vniuersa scriptura de ecclesiasticis conciliis proprie, sed
 copiosissime & clarissime loquitur, & vniuersam eorundem
 formam, faciem, & auctoritatem nobis luculentissime & ple-
 nissime

nissime explicat, diligenter expenderis, clarissime intelliges Christiane lector, quæ, quantaq; sit & esse debeat Põtifcis Maximi principalis cathedræ præsidis in eisdem autoritas. Imo quod vniuersa eorundem apud eundem resideat autoritas. Id quod nobis in sua ecclesia, singularitate autoritatis præsidis suis fidelibus singulariter comendans, adhuc clarius expressit Christus. Ibi enim, inobliquabilis autoritatis priuilegiũ, diuinus ille spiritus, magis ad sacerdotale conciliũ referre videtur: quãuis nõ nisi incluso Pontifice Maximo, vt cathedræ, ita concilij præside. Tametsi post, vniuersam (quod supra annotauim⁹) concilij autoritatẽ, vni præfidi attribuat. Itaque de sacerdotali illo concilio loquẽs, ad quod cõtrouertẽtes illi suas quæstiones & cõtrouersias tandẽ referre iussũ sunt, & exquirẽtes, inquit, iudicabũr tibi iudicij aut rei quæ sitẽ veritatẽ. Quibus verbis inobliquabilem autoritatẽ illi concilio confirmat. Deinde subiiciens, quam districte eorũ iudicio ac sententiæ illos velit obsequi, & cõstituens in contumaciter inobedientem, mortis poenã & supplicium: vniuersam autoritatẽ ad vnũ summum sacerdotem præsidem retulit. Qui autẽ superbiẽrit, inquit, nolens obedire imperio sacerdotis præsidis, morietur homo ille. At in ecclesia sua diligẽtius & accuratius Christus vniuersa ad vnitatẽ referẽs, vni singulariter Petro vt ecclesiasticæ Hierarchiæ principi, nulli vero alteri Apostolorũ omnium, sed nec in cõmune omnibus quãuis presentibus, nulli deniq; concilio, sed vni, vt diximus, ouilis sui pastori & rectori, indefectibilis fidei priuilegiũ, ad cõfirmãdos fratres in fide, sua oratione à cœlesti patre impetrauit. Quẽadmodũ & supra indicauimus, & alibi copiosius luculentiusq; demonstrauius.

Quantũ, si quod hac in re ab initio in nostra ecclesia obseruatũ est, id ad formã, quã diuin⁹ spiritus in explicato à nobis loco Deuteronomij expressit, diligẽter contuleris, inuenies vmbra cũ sua soliditate, figurã cũ exhibita nobis sua veritate cõcordare per omnia: nisi quod nostrẽ ecclesiẽ quam illius veteris, insuper summi sacerdotis ac Pontificis Maximi, aliquãto liberior hac in re sit fueritque autoritas.

Nam, vt æque apud nos, quemadmodum apud illos veteres, decebat, relatas ad principalem cathedram & præsidis

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

fidis eius auctoritatem, quæstiones & controuersias, quæ religionis & fidei doctrinam concernerent, non definiiri temerè, sed maturè, adhibita pro qualitate negocij etiam humanius possibili conuenienti què diligentia sacerdotali què concilio, ad formam illam quam apud veteres ex diuini spiritus præscripto obseruatam explicauimus: Ita apud nos factum perpetuo cernimus: nisi quod grauiorum apud nos incidentium quæstionum & controuersiarum pondus, maioris diligentia iisdem definiendis & componendis necessitatem imposuit principalis apud nos cathedræ præfidi. Veteribus illis in Mosaica cathedra (præter ordinarium illud concilium sacerdotum vna cum præfide pro tempore vicis suæ in eadem feruentium, domino) nullum aliud adhibitum relatis ad eandem quæstionibus & controuersis definiendis, legitur. At apud nos, etiam illud ipsum (quod sacri senatus cuiusdam vice, ex Episcopis numero & titulo definitis, ex presbyteris, ac Leuitis Cardinalibus, quos nunc vocamus, in ministerio vniuersalis ecclesiæ adest præfidi cathedræ apostolicæ) adhibitum est perpetuo, in definiendis relatis ad ipsum quæstionibus omnib⁹. Sed incidētium, vt dixi, negociorū pondus, ad maiorem sæpe diligentiam, eundem coegit & cogit confugere: vt etiam extra locum cathedræ apostolicæ agentes, aut vicinos, aut etiam distantes Episcopos, pro negocij qualitate ad concilium conuocet. Quin & distantissimis regionibus ac locis (vbi & quando ipsi id exposulare visa est rei necessitas) super emergentibus quæstionibus sæpe coegit sacerdotalia cõcilia: & aliquando vno eodemque tempore, & super eadem quæstione plura frequentissima, & locis à se distantissimis. Qualia Victor, simul quinque, super vna quæstione Pascalis obseruationis, celebrari curauit. Nonnunquam etiam ob res turbatiores aut potius turbatissimas, ad vniuersalem conuocationem sunt coacti descendere. Id quod tar de cœptum est in ecclesia, primum nempe magni illius Constantini instātia, qui primus vniuersalis concilij incentor autorque exiit: ante quem trecentis & eo amplius annis, vniuersalis eiusmodi conuocationis vsus, plane fuit ignotus ecclesiæ. Sed horum omnium auctoritatem & arbitrium esse penes principalis cathedræ apostolicæ præfidem, & totius ecclesiæ

ecclesiæ pastorem, nec quicquam quod doctrinam fidei ac religionis concernat, in vilo quamuis frequentissimo concilio, absque eius autoritate definiri posse ac statui, vt ex præmissis nulli esse dubium confido, ita in sequentibus adhuc reddemus illustris, atque alibi à nobis etiam copiosius & accuratius demonstratum est. Ad quæ, in ipsa euidenti veritatis luce omnibus conspicua, si Bucerus sua inexpleabilia, nec à semetipso intellecta, nuda meraq; somnia de ecclesia, eius forma, & specie, de autoritate igemonici eius pastoris & apostolicæ cathedræ præsidis, deque ecclesiasticis synodis, serio contulerit: nimis impudens erit, si sui ipsius ipsum non pudeat.

Sed quando ille tam impudenter nos mentiri affirmat, qui hoc tribuimus & agnosimus Romano Pontifici, quod illi Christus attribuit, illi recognouit vniuersa ab initio Christi ecclesia, quod ipsa loquitur, ipsa clamat rei euidentiæ nulli non perspecta, qui ipsi non claudit oculos: hic adhuc magis instandum est, & quod diuinæ scripturæ clarissima autoritate nunc demonstrauius, ipsa rei euidentiæ illustrandum, & totius ab initio ecclesiæ recognitione, orthodoxorumque omnium confessione, confirmandum est.

Existimo imprimis, si hoc nunc demonstrauius, ab ipsis mox incunabulis ecclesiæ, ab ipsis continuo Apostolorum temporibus, hoc in ea vniuersa velut ex apostolica traditione recognitum obseruatumque fuisse, vt Episcoporum vltimata iudicia, maiorisque omnes causæ ecclesiasticæ, specialiter reseruatæ haberentur autoritati cathedræ inter nos principalis & apostolicæ, dubitaturum neminem, quin ex Christi institutione, quamuis per apostolorum eius traditionem ac ministerium, hoc ipsum acceperint ecclesiæ. In quo tamen demonstrando, minus nobis laborandum foret, si maiori cura ac diligentia perscriptas haberemus res ecclesiasticas: præsertim illius primitiue ecclesiæ, & commendatas posteris. Vt cunque tamen hoc ipsum conabimur ex illa qualicunque paupertate scriptorum, quæ ex sæculo illo ad nos peruenerunt.

Inter quos occurrit, imprimis testis sane irrefragabilis
I beatiss.

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

beatissimus Anacletus (B. Petri discipulus, ab eodē quoque ordinatus presbyter, & tandem in cathedra apostolica & in martyrij gloria successor) in epistola, quam, velut catholice ecclesie Episcopus, scribit vniuersae Christi ecclesie. In qua, sacerdotalis Episcopalisque dignitatis, vt vi externae persecutorum atque infidelium eo tempore perpetuo exposita, reuerentiam & honorem Christi fidelibus omnibus ingerens, & singulariter comendans, aduersus internas insidias, & calumniosas oppressiones, eidē velut asyllum auctoritatem apostolice sedis proposuit, ad qua omnibus appellare liceat. Si, inquit, difficiliore ortae fuerint quaestiones, aut Episcoporum vel maiorum iudicia, aut maiores causae fuerint: ad sedem apostolicam si appellatum fuerit, deferatur. Quonia Apostoli hoc statuerunt, iussione saluatoris, vt maiores & difficiles quaestiones semper ad sedem deferantur apostolicam, super quam Christus vniuersam struxit ecclesiam: dicente ipso ad B. principē apostolorū Petrū; Tu es Petrus, & super hanc petraē edificabo ecclesiam. Haec ille apostolorū discipulus, ex apostolica, cui praesidebat, cathedra, de apostolorū traditione atque ordinatione ex iussu saluatoris nostri, eo tempore, cum adhuc superessent quidam ex apostolis, vniuersae praedicat Christi ecclesie. De cuius epistolae fide, nihil est quod nunc quisquam dubitet, quando constat Isidori saeculo, eodem hoc ipsum testificante, hoc est, ante annos mille iam tum lectam ab omni memoria hominum, pro germana Anacleti epistola, & recognitam ab vniuersa Christi ecclesia. Ne ipsam epistolā, ob stili simplicitatem, quem illis pene omnibus familiarem fuisse constat, contemnendam existimes.

Eiusdem apostolice sedis praerogatiuae aequae idoneus testis Euaristus est, qui Anacleto succedens in cathedra, in epistola ad Aegyptiorū Episcopos, velut transgressores apostolorū & ecclesiasticorum canonū, eisdem arguit, quod sine speciali eius sedis auctoritate praesumpsisent, velut tumultuater iudicare, & gradu suo amouere Episcopos, & in eorū locum substituere alios: eisdem praecipiens, vt ecclesiis his, quos illis super ordinauerat, priores suis sedibus restituans. Quod si, inquit, aduersus eos aliquā querelam habueritis, post restitutionem

stitutionem de ea canonicè inquirendum erit: & huius sanctæ sedis autoritate, ea terminanda.

Quin & In altera epistola ad vniuersos Africanae regionis Episcopos, commendat eosdè, quod suborta in fide ac religione dubia, iuxta patrū & Apostolorū regulas retulerint ad iudiciū ac definitionē sedis apostolicę. Cōsulentibus, inquit, vobis fratres charissimi, quid super his, quę in vestris cōtinebātur scriptis, nobis visum esset, aut quid docibilibis ratio persuaderet, quidve à beatīs Apostolis nobis traditum & custoditū maneret, optātes (vt retulistis) nostris instrui documētis, dilectio vestra normā patrū secuta, ad sedē apostolicam referre maluit, quasi ad caput, quid deberet de rebus dubiis custodire, potius quā vsurpatione propria presumere. Hęc ille Euarist⁹, qui sub Traiano p̄sedit Christi ecclesiæ, quo tēpore adhuc beatissimus Ioānes Apostolus supererat. Ex cuius epistolis clarissime cōstat, & quod etiā illo tēpore Episcoporū vltimata iudicia pertinerent ad autoritatē sedis apostolicę: & quod oēs circa fidē & religionē subortę quęstiones, dubia, & cōtrouersię, iuxta patrū nimirū Apostolorū normā, canones, & regulā referri debebāt ad eiusdē sedis iudicium: atq; adeo refererētur vltra vasta terrarū, mariūq; interiacentia spacia. Nam Africanae regionis ex vrbe Roma ille scribebat Episcopus.

Idē clarissimè constat ex B. Alexandri testimonio, qui Euaristo succedēs, & ipse sub Traiano Christi ecclesiæ p̄fuit. Qui in epistola quā scribit orthodoxis omnibus, per diuersas puincias domino famulātib⁹, ecclesiasticę Hierarchiæ vigore, formā & vnitatē vniuersis cōmēdat: & principalis cathedrę singularē autoritatē & prerogatiuā, quā accepit à Christo, eiusdē ingerit: quo ecclesiasticę rationis vnitatē, quę inde pēdet, tenacius cōseruēt. Illius sedis autoritati, summarū dispositiones causarū, & ecclesiarū omniū grauiora negocia, à domino commissa affirmans, ipso dicente principi Apostolorum Petro: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

Idē agēs Sixt⁹ ille prim⁹ (q̄ cōtinuo post Alexā. sub Hadriano xpi ecclesię p̄fuit) i epistola toti⁹ orbis Episcopos, &

I ij turbas,

APOLOGIA ALBERTI PIGHII

turbas, seditiones & calumniosas oppressiones quærens excludere ab ecclesia, ostendit eisdem ad hoc ordinatam auctoritatem sedis apostolicæ à Christo atque eius apostolis. Ad hac enim, inquit, sancta sede, à sanctis apostolis tueri, defendi, & liberari Episcopi iussi sunt: vt sicut eorum dispositione, ordinante domino primitus sunt constituti, ita huius sanctæ sedis (cuius dispositioni eorum causas & iudicia seruaerunt) protectione, ab omnibus semper peruersitatibus & calumniis sint liberi. Hæc ille Sixtus.

Anicetus item ille, sub quo B. Polycarpus Ioannis Euāgelistæ discipulus Romam venit, eidem post consors factus gloriofi martyrij, quo vterque sub Vero & Commodò cōsummatus est: ad Gallicanas ecclesias scribens, & inter cætera exigens, vt diligenter obseruent ordinem, formamque disciplinæ ecclesiasticæ, quem interturbari inter easdē quorundam Episcoporum superbia intellexerat. Si quis, inquit, Metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omnium comprovincialium Episcoporum presentia, vel consilio eorum, aut alias causas, nisi eas tantū, quæ ad propriam suam parochiā pertinent, agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus districtè corrigatur, ne talia deinceps præsumere audeat. Sin vero incorrigibilis, eisque inobediens fuerit, ad hanc apostolicam sedem (cui omnia Episcoporum iudicia terminare præceptū est) eius cōtinacia referatur, vt vindicta de eo sumatur, & cæteri timorem habeant. Si autē propter nimiam longinquitatem, aut tēporis incōmoditatem, aut itineris asperitatem, graue ad hanc sedem eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur, & penes ipsum huius sanctæ sedis auctoritate iudicetur. Hæc Anicetus ille.

Euletherius quoque, qui sub M. Anthonio præfuit Christi ecclesiæ, ad easdē Gallicanas ecclesias scribens: De accusationibus, inquit, clericorum, super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem apostolicam deferre, finitua tantum Episcoporum iudicia huc deferantur, & huius sanctæ sedis auctoritate finiatur, sicut ab Apostolis, eorumque successoribus, multorum cōsensu Episcoporum iam definitū est. Nec in eorum ecclesiis alij, aut præponantur,

nantur, aut ordinentur, antequam hic eorum iuste terminentur negocia. Quoniam quamuis liceat apud prouinciales & Metropolitanos, atque primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, non tamen licet definire fecus, quam prædictum est. Hactenus Eleutherius.

Victor autem huius proximus successor (& ipse gloriosus Christi martyrio) Theophilum Alexandrinum, & cum eo Aegyptiorum Episcopos, grauius arguit, quod sibi temere præsumpissent, quæ ad solam apostolicæ sedis auctoritatem pertinent. Quæ eius redargutio, quo maius pondus haberet, ipsum etiam canonem ecclesiasticum in sua epistola subiicit, quem, ab Apostolis constitutum, & obseruatum deinceps continuo affirmat. Vnde, inquit, statutum liquet à tempore Apostolorum, & obseruatum deinceps. Placuit, vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa Episcopus, licenter appellet, & adeat apostolicæ sedis Pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negociû procurat. Et dùm iterato iudicio Pontifex illius causam tractat, nullus alius in eius locum ponatur aut ordinetur Episcopus. Quoniam, quanquam comprouincialibus Episcopis accusati causam Episcopi scrutari liceat, non tamen absolutè definire incòsulto Romano Pontifice permissum est, cum vni B. Petro non ab alio, quam ab ipso dictum sit domino: Quæcunque ligaueris super terram, ligata erunt in cælis, &c. Quare, inquit, nihil aliud est fratres, talis vestra præsumptio, quam Apostolorum successorumque ipsorum terminos transgredi, eorûq; decreta violare. Hec ille Victor.

Eadem pene ad verbum Sixtus secundus, gloriosus martyr Christi & Pontifex, qui beatissimum Laurentiû diaconum & martyrij consortem habuit, fidentissimè prædicat: atque iterum iterumque repetit, tum in epistola ad Hispaniarum Episcopos, tum etiam in epistola ad Gratum Episcopum. In qua inculcans, vt omnibus Episcopis, si quibuscunque appetantur aut opprimantur calumniis, & quoties op^o habuerint, libere appellare possint ad iudicium sedis apostolicæ, atque ad eam quasi ad matrè còfugere. Cuius, inquit, dispositioni, oēs maiores causas ecclesiasticas, & Episcoporum

scoporū iudicia, antiqua Apostolorū successorūq; eorūde, atq; canonū autoritas referuauit: Subiūgēs illū, quē Victor citauit, ecclesiasticum atque adeo apostolicum canonem.

Zepherinus itē Pontifex ad Siciliæ Episcopos, docens quomodo peragēda ab ipsis essent Episcoporū iudicia. Finis uero, inquit, eius causę, ad sedē apostolicā deferatur, ut ibidē terminetur, nec ante finiatur (sicut ab apostolis & successoribus eorū olim statutū est) quā eius autoritate fulciatur, &c. Iudicia enim Episcoporū, maiorēsq; ecclesię causę, à sede apostolica, nō ab alia (sicut apostoli, & sancti succēsores eorū statuerūt) sunt terminādæ. Quia licet & in alios Episcopos transferantur iudicandi autoritas, vni tamē Petro inter omnes apostolos dictum est: Quęcunq; alligaueris in terra, erunt ligata & in cœlis, &c. Hactenus ille.

Marcellus quoq; Pōtifex, & ipse gloriosus martyrio, ad vniuersos per Antiochenā prouinciā Episcopos, vigorē discipline ecclesiasticę, & Hierarchiæ ordinē (vnde totius ecclesię vnitas & salus pēdet) cōmendans. Ab eius, inquit, dispositione deuiare nō oportet, ad quā cuncta maiora negocia, diuina disponēte gratia, iussa sunt referri: ut ab ea regulariter disponātur, &c. ad quā oēs, quasi ad caput, iuxta Apostolorū eorūq; successorū sanctiones, Episcopi, qui uoluerint, vel quibus necesse fuerit, cōfugere, eāq; appellare debent, &c. Quia Episcoporū iudicia, & summarū causarū negocia, cūctāq; dubia, apostolicę sedis autoritate pagēda ac finienda sunt. Et omnia prouincialia negocia, huius sanctę & apostolicę sedis sunt retractanda iudicio, si huius ecclesię Pontifex præceperit. Hęc Marcellus ille.

Melchiades etiā ad Marinum, Benedictum, Leontium, cæterosq; Hispaniarum Episcopos, inter cætera habet in hæc uerba. Episcopos. inquit, nolite iudicare, nolite condēnare absque huius sedis autoritate. Quod si contra feceritis, irrita erunt uestra iudicia, & vos condemnabimini. Hoc enim priuilegium huic sanctę sedi à temporibus Apostolorum statutum est seruare: quod illæsum in hodiernum usque diem permanet. Hęc ille.

Audis

Audis Christianæ lector, audis & tu Bucere, in his tam multis, tam sanctis, & tantæ autoritatis patribus, ab ipso ecclesiæ initio in cathedra apostolica continua pene serie sibi succedentibus, ad ipsum vsque Nicenum cõcilium, illius primitiuæ ecclesiæ recognitionem & communem sententiã de ea, quam hic adstruimus, autoritate sedis apostolicæ, ut per manus ab ipsis peruenit ad nos. Nec puto (qualiscunq; in nos sis & huius sæculi Pontifices) quod illos tales, tam sanctos, tantæ in ecclesia autoritatis, tantæ antiquitatis, & qui pene vniuersi pro Christi ecclesia glorioso martyrio coronati sunt, mentitos ista dicturus sis, & confinxisse de suo capite: dum tam, vt audisti, consonanter, tam longo & continuo temporis successu, præteritorum ante se temporũ inuolabiliter obseruatam in ecclesia consuetudinem, & apostolicos canones in conspectu totius ecclesiæ commemorant. Nunquid, quo suam super alios efferrent potentiã & stabilirent tyrannidem? Existimo sane, neminem mētis sanæ de istis sentire aliter, quam quod officij sui memores, & se super ecclesiæ speculam cõstitutos à domino, Christiani grægis vigilãtes excubias egerint, ecclesiasticæq; discipline & Hierarchiæ vigore & vnitatẽ (in qua omnis ecclesiæ salutem cõsistere certũ est) diligẽter cõseruare studuerũt. Nam quod sua nõ quæsierint, sed quæ Iesu Christi, satis opinor, sanguine suo pro eo effuso cõtestatũ nobis reliquerũt. Et vt maximè voluissent in cuiuscũq; gratiam aliquid mētiri aut fingere, nullus sane hac in re fictioni esse locus potuit, aut mēdacio. Quãdo ignorare nõ poterat orbis, quod aut tunc aut temporibus ab ipso ecclesiæ initio, à quo non ita longe distabat, præcedentibus, toto orbe obseruatum fuerit, videlicet: An ita habuerit rei veritas, quod grauiora illa ecclesiasticarũ rerũ negocia & Episcoporũ iudicia referri cõsuerint ad apostolicę sedis iudiciũ. Nec adeo tũc ignoti esse potuerũt Apostolorum canones, quos illi proferebãt & inculcabant (vt quibus solis tunc gubernabatur ecclesia) post ipsa cõtinuo Apostolorum tempora. Sed nihi! opus est, aut hac aut alia quacũque pro illis excusatione vti, si cum illorũ adeo consono testimonio coniungas, quæ præmissimus cætera: quæ ipsam rei euidentiam, & totius ecclesiæ ab initio recognitionem clarissimè subiiciunt oculis. Tamen si horum

testimonium ecclesiæ, quæ Nicenum cōcilium præcessit ab ipso sui initio, formam propriè nobis demonstrat. De sequentibus ipsum temporibus loquentibus fere cæteris, quæ supra adduximus.

Quia tamen, ad Nicenum concilium prouocare audet aduersarij, prætendentes nunc demonstratis à nobis aduersari eius canones (quos parum diligenter inquisisse se mox manifestum erit) hoc nunc accuratius à nobis demonstrandum est, eosdem non aduersari sed plane subscribere, demonstratis à nobis hæcenus: & obliterari iam, aut certe negligētius frigidiusque obseruari incipientes, antiquos illos, apostolicos ecclesiasticosque canones, pro cōteruando ordine ac vigore ecclesiasticæ Hierarchiæ, renouasse. Et inter cæteros illum, quem toties citatum audisti de Episcoporum iudiciis. Quemadmodum euidenter constat ex Iulij primi ad Antiochenam illam, cuius supra meminimus, impiâ synodo, plerisque epistolis. Nam fecit (quod mox intelliges) Arriana illa fax, vniuersum pene Orientem, atque adeo orbem terrarum conflagrans, continuo post celebratum Nicenum concilium, vt ex illorum temporum scriptoribus sparsim citatos Nicenos colligere & velut emendicare cogamur. Quâdo eius concilij iam multis sæculis nusquã extant acta germana atq; integra. Scribit autè ille Iulius Epistola prima ad illos Antiochiæ cōgregatos Episcopos, in hæc verba. Audite, inquit, iam factam in Nicena ciuitate synodum: cui & ego ipse conscientiæ meæ cultum decenter exhibui, quæ nihil aliud voluit, quam concordiam omnibus fabricare, & præ cunctis arguere ac remouere hanc insidiantium improbitatem. Quorum præuidentes sancti patres insidias & calumnias, vnanimiter in prædicta statuerunt synodo, vt nullus Episcopus, nisi in legitima synodo, & suo tempore apostolica autoritate cōuocata, super quibusuis criminibus accusatus aut pulsatus dānetur aut iudicetur: Sin aliter à quibusuis psumptum fuerit, in vanum deducatur quod egerint: nec ecclesiastica vlllo modo reputabuntur iudicia eiusmodi. Ipsi enim primæ sedis ecclesiæ, cōuocandarum generalium synodorum iura & iudicia Episcoporum singulari priuilegio euāgelicis & apostolicis atq; canonicis sunt institutis concessa.

cessa. Quia semper maiores in ecclesia causæ ad apostolicâ sedem multis autoritatibus referri præcepta sunt, &c.

Et rursus in eadem epistola. Dudum siquidem, à sanctis Apostolis eorumque successoribus in antiquis decretis statutum fuerat (quæ hæcenus sancta & vniuersalis tenuit & tenet ecclesia) non oportere præter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec Episcopos damnari: quoniam sanctam Romanam ecclesiam, primatem omnium ecclesiarum esse voluerunt: Et sicut B. Petrus Apostolus primus fuit apostolorum omnium, ita & hæc ecclesia suo nomine consecrata, domino instituyente, prima & caput sit cæterarum, vt ad eam quasi ad matrem & apicem omnium, maiores ecclesiæ causæ, & iudicia Episcoporum iuxta eius sententiam sumant. Hæcenus ille.

Audis autem quid dicat ille Iulius: quos apostolicos, antiquos, & obseruatos ab initio canones proferat: quem etiam Niceni concilij canonem citet: vt videlicet nullus Episcopus etiam in quacunque synodo, nisi apostolicæ sedis autoritate conuocata, super quibusuis intentatis criminibus iudicetur aut condemnetur.

Quod si hic mihi quisquam occurrat, apud Ruffinum non inueniri prædictum canonem inter eos, quos ipse enarrat Niceni concilij: Respondebo ego, vni Iulio, quam decem Ruffinis, vt in omnibus, ita hæc maximè in re, plus esse autoritatis & fidei. Nam vt cætera præteream vniuersa, cum Iulius ille viginti tantum annis post celebratum Nicenum concilium, dictam epistolam scriberet aduersus totius pene Orientis Episcopos (qui contra Athanasium & alios Nicenæ fidei zelatores, quam occultis machinationibus impugnabant, conuenerunt apud Antiochiam: quorum plerique Niceno concilio ipsi interfuerant) quis crederet illum prædictum, quem citat, canonem Niceni concilij, de suo capite ausum confingere? Sed nec Orientales & Græci illi, quamuis satis contumaciter respondentes Iulio, verbo vlllo in dubium reuocarunt fidem illius canonis. Ad hæc, si ad euentum spectes (quem supra explicauimus) illius Tragœdiæ, certo intelliges, non territasse illos Iulium,
fumis

Nicenam synodum propter veritatis fidem (qua clerus & populus imbuebantur & maxima parte iam imbuti erant) in contumeliam nostram, & omnium Christianorum, incēderunt. Quapropter præcamur pater beatiss. quia non dubitamus, apud vos plenaria esse Niceni concilij exemplaria, vt nobis illa, quæ sanctæ recordationis prædecessoris vestri Siluestri fuerunt, sub tua mittatis stipulatione. Nam quando prædictæ synodo, cū beatę memorię Alexandro, digno deo Pontifice nostro, id est, Alexandrinę magnę ciuitatis Episcopo, in diaconatus interfuimus officio, sub nostrę præsentię testimonio per beatos viros Victorem & Vincentium presbyteros apostolicę sedis apocrysfarios misa sunt prædicto papæ Siluest. cum adstipulatione subnixā, LXX. capitula, &c. Quæ omnem Christianorum orbem in vnitāte fidei confirmarent: & omnes sub sacerdotali & Christiano nomine degentes, vna fides, vna sacerdotalis & clericalis norma regeret: nec quisquam à suo capite dissideret. Nunc ergo, quoniam ab inimicis sanctę dei ecclesię, præfata LXX. Niceni concilij capitula (quæ iubente domino meo Aleandro decreto Episcoporum omnium attuli, quæ etiam coram omnibus recitauimus & transcripsi) apud nos sunt igne combusta: optamus, vt à vestrę sanctę sedis ecclesię autoritate, quæ est mater & caput ecclesiarum omnium, ea ad correctionem & recitationem fidelium orthodoxorum, percipere per præsentēs legatos mereamur, &c. Hactenus illi.

Quibus in hæc verba rescribit Marcus: Dominis venerabilibus fratribus Athanasio, & vniuersis Aegyptiorum Episcopis, Marcus sanctę Romanę apostolicęque sedis & vniuersalis ecclesię Episcopus. (Post alia pleraque, quibus eosdem ad constantiam exhortatus est,) De capitulorum, inquit numero Niceni concilij, quibus vos interfuisse literis fraternitatis vestrę significastis, à nostris qui vna vobiscū interfuerūt diligentiorib⁹ requisuim⁹ collationibus: qui ita vt vestrę testatę sūt literę, oēm nobis ordinē exposuerūt: & vestrā epistolā verā esse p oīa testificati sūt, &c. Deinde diligēter perquirētes in sancto nostrę & apostolicę sedis scrinio, ea quæ sanctę memorię prædecessori meo Siluestro sunt directā, LXX. vt significatis capitula, illa sã inuenimus,

APOLOGIA ALBERTI PIGNII

mus. Ipsa autem vobis propter auctoritatem & subscriptionem tantorum patrum & eius magni concilij, minime misimus: Sed per eadem coram apocryfaris vestris alia similia, eundem numerum, eademque verba & ipsam subscriptionem continentia, vobis rescribere, & sub certa stipulatione & confirmatione mittere curauimus, &c. Hæc ille Marcus.

Audis itaque non X X, tantum, quot Ruffinus memorat, sed & L X X. canones Niceni concilij, quibus vniuersa disciplina ecclesiastica ordinata regulataque fuerat. Idque à testibus iuratis ac plane irrefragabilibus.

Quin & Iulius ille, in secunda sua aduersus Antioche nam illam (cuius paulo ante meminimus) synodum epistola, post grauiter infectas congregatorum in eadem in viros innocentes & sanctos iniquas machinationes & calumnias: Tales, inquit, insidiatores spiritu preuenientes sancti patres in Nicena congregati, leges statuerunt, quas nos canones appellamus, ne facile probi damnarentur aut circumueniretur ab improbis. Ex quibus subiugit ille XXIII. quorum omnium illos transgressores arguit. Quem vero canonem pro XVII. citat, quoniam euidenter confirmat ac renouat illum, quem supra toties, tantorum Pontificum testimonio audistis ecclesiasticum apostolicumque canonem hic adscribere visum est. Habet autem in hæc verba.

Placuit vt omnes Episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere apostolicam sedem appellent, atque ad eam quasi ad matrem confugiant: vt ab ea sicut semper fuit, pie fulciantur, defendantur, ac liberentur. Cuius dispositioni, omnes maiores ecclesiasticas causas, & episcoporum iudicia, antiqua apostolorum, eorumque successorum, atque canonum auctoritas reseruauit. Hactenus verba XVIII. Niceni canonis. Ad quem modum citat XXIII. ex quibus singularis huius sedis euidenter comprobatur auctoritas, eosque in totius orbis conspectu illis ipsis, qui Niceno concilio interfuere, confidenter obiicit. Quorum tamē nullus omnino apud Ruffinum legitur. Prouocat autem de fide illorum canonum ad exemplar authenticum, de quo supra

Marcus

Marcus, quod Nicena cum subscriptione patrum omnium missum in scriniis apostolicę sedis asseruabatur.

Ita quoque in B. Liberij successoris Iulij epistola ad præfatum Athanasium & secum Alexandria congregatos Episcopos, est legere prolixum canonem Niceni concilij, quo post Nestorius suam tuebatur pertinaciam. Cuius tamen Ruffinus prorsus non meminit.

Rursus B. Innocentius, inter regulas disciplinę ecclesiasticę ad Victorinum Rothomagensem Episcopum cap. III. Si quę autem, inquit, causę vel contentiones inter clericos vel inter laicos, tam superioris gradus quam inferioris exortę fuerint, placuit, vt secundum synodum Nicenā congregatis omnibus eiusdem prouincię Episcopis terminentur. Nec alicui liceat (sine tamen præiudicio Romanę ecclesię, cui in omnibus causis debet reuerentiā custodiri) relictis his sacerdotibus, qui in eadem prouincia dei nutu ecclesias gubernant, ad alias conuolare prouincias aut aliarum prouinciarum prius Episcoporum experiri iudicium. Quod si quis forte præsumpserit: & ab officio cleri summo tus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autē maiores causę fuerint in mediū deuolutę: ad sedem apostolicam (sicut Nicena synodus statuit, & sancta consuetudo exegit) post iudicium Episcopale referantur. Hactenus ille.

Audis itaque etiam hoc teste, Niceni concilij canonibus constitutum, & antiqua consuetudine obtentum (quę ab ipsis apostolorum canonibus atque institutione, vt supra audistis, originem habuit) vt maiores oēs causę ad sedem apostolicę autoritatem specialiter pertinerent, vtque eius in omnibus causis & iudiciis sit excepta autoritas, ad quam omnes licet confugere. At horū nullū apud Ruffinum verbū est. Aequę nec eius, cuius beatiss. Leo ad Theodosium iuniorem de Ephesina illa secunda synodo meminit. Cuius enarrans pleraque impie gesta autore Dioscoro in oppressionem orthodoxę veritatis, & aduersus appellationem pro inique damnatis interpositam, petentibus retractari synodalem sententiam autoritate sedis apostolicę: Quam autem, inquit, post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, canonum Nicenę habitorem decreta

A P O L O G I A   A L B E R T I   P I G H I I

creta testantur, quæ à totius mundi sacerdotibus sunt constituta. Hæc ille Leo.

Tu autem profer, quisquis es, qui non alios canones Nicenos, quam qui apud Ruffinum leguntur, fuisse contendis: profer, inquam, ex illis vllum verbum, quod de retractandis Episcoporum synodalibus, eisq; frequentissimis & vniuersalibus iudiciis post appellationem interpositam loquatur.

Ad hæc, certum est, non tantum ob Arrij nouitatem, sed etiam ob discordiam, quæ erat in die Paschalis celebrationis, motum fuisse Constantinum principem, vt curaret celebrandum Nicenum concilium. Certum denique, in eodem editum Paschalem canonem, quem Theophilus Alexandrinus Episcopus citat, quo decretum extitit, vt ab VIII. Idus Martij, vsque ad diem Nonarum Aprilis, diebus videlicet XXVIII. qualiscunque Luna nata fuerit medio spacio, mensis primi initium faceret. Quartam decimam autem, à XII. Caland. Aprilis vsque ad XVIII. Calend. Maij solerter inquiri debere. Et si die sabbatorum inciderit, consequenti die dominico, id est, Luna XV. celebrandum fore. Et si die dominico XIII. eiusdem mensis primi euenierit, ipsa hebdomada transmissa, in alterum diem dominicum celebrari Pascha debere. At nec huius decreti vllum apud Ruffinum verbum est.

Vt autem reuertamur ad illum canonem tam apostolicum, quam Niceni concilij, de Episcoporum iudiciis & maioribus causis ecclesiasticis specialiter reseruatis apostolicæ sedis autoritati & iudicio: iterum audi de eo ipso, quod testimonium ferat ille strenuissimus orthodoxæ veritatis assertor Athanasius, cum vniuersis Aegypti, Lybie, & Thebaidis orthodoxis Episcopis, in hæc verba inter cætera scribens ad Felicem Pon. ex Alexandria: Vbi conuenerant aduersus Arrianorum quam patiebantur persecutionem & calumnias: vt à quibus sub synodali prætextu suis passim pellebantur sedibus, obtentu commenticiorum, quæ in illos cõfingebant, criminum, implorantes aduersus eosdem apostolicæ sedis auxilium. Quia semper, inquit, antecessores nostri & nos à vestra apostolica sancta sede auxilium hauimus, &c. atque eandem iuxta canonum decreta vt summam expetimus, ad eam quasi ad matrem recurrimus, & cætera.

Ob

Ob id enim vos, prædecesoresque vestros, apostolicos videri licet præfules, in summitatis arcæ constituit dominus, omniumque ecclesiarum curam habere præcepit, ut nobis succurrentes nosque tuentes liberare ab hostibus nostris non negligatis. Nā scim⁹ in Nicæna magna synodo CCCXVIII Episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum, non deberi absque Romani Pont. sententia concilia celebrari, nec Episcopos damnari, &c. Vos ergo, ut semper sanctæ sedi vestræ consuetudo fuit, periclitantibus subvenite, oppressos roborate, taliaque prohibete, & leges imponite, ut apostolica doctrina, quæ in vobis est, cito ad victoriam iudicium perducere valeat nostrum, nosque, Apostolorum suffragante principe Petro, ab imminentibus periculis liberare. Eius siquidem cathedræ hæreditario quodam perpetuoque iure constabilita à Christo vniuersa affirmantes, quæ ad ecclesiastici regiminis principalem autoritatem pertinent. Illam imprimis ligandi & soluendi in vniuersa domo ecclesiastica: Eandem ipsam, constitutam lucidissimam formam Christianæ religionis & fidei: Eius præsidem Romanum Pontificem, consentur autoritate & officio esse Petrum, ita testante diuino eloquio: Tu es, inquit (sicut veraciter diuinum testatur eloquium) Petrus. Tibi clauis regni cælorum commisit, & ligandi soluendique super alios potestatem. Item: Tu profanarum hæreseon, & imperitorum atque infestatum omnium depositor, ut princeps & caput omnium, doctorque orthodoxæ doctrinæ & inculpatæ fidei existis, &c.

Igitur, inquit, ne despicias pater tuorum patrum pietatem, sed sicut illi patres, prædecesoresque nostros à multis oppressionibus & angustiis liberarunt: ita & nos liberare digneris. Nam semper fuit vestræ apostolicæ sedi ea potestas, iniuste damnatos autoritate sua restituere, & sua eis omnia reddere: illosque, qui eos condemnauerunt, apostolico punire priuilegio: sicut etiam nostris & anterioribus actum cognouimus temporibus, &c. Neque enim fas est apostolicæ sedi, supplicium scripto, aut sine scripto oblatas preces despiciere, sed ut cõdecet, & priuilegium vestræ sedis est, & nos, & illi aduersarij nostri regulariter cõuocemur: & ante vos de nostris obiectionibus cū omni probitate cõcerem⁹: sicut

APOLOGIA ALBERTI PIGHII.

sicut prædecessores nostri penes vestros fecerunt antecessores, & sicut canonica in prædicta sancta synodo docent instituta, &c. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quicquid, quamuis in remotis & longè positis prouinciis, super Episcoporum querelis & accusationibus ageretur, non prius ratum foret, quam ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset pronúciatio prolata, quæ id ipsum firmaret aut infirmaret, &c. ne passim ab accusatoribus, aut calumniatoribus, colūna conuellerentur ecclesiæ. Nunc vero dei ecclesia non leuiter perturbatur, columnæq; eius nimis infestantur, quas homines prauis amouere nituntur: orthodoxorum vero voces, & gemitus Episcoporum, longe lateq; insonant, nouitates insurgunt, calumniæ crescunt, persecutio grassatur, & perditio fit populorum. Vestrum itaque est, nobis manum porrigere, quia vobis commissi sumus. Vestrum est nos defendere & liberare, nostrumq; est à vobis auxilium expetere, & vestris iussionibus parere, &c. Et tandem concludentes epistolam.

Vos ergo, inquiunt, qui in summa specula gratia Dei positi estis, oramus, vt minime despiciatis humilitatis nostræ, & omnium Orientalium orthodoxorum sacerdotum & populorum afflictiones, & deprecationes cum lachrymis oblatas: sed sicut luminaria, vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguere tenebras nefandissimorum insidiatorum, temporibus nostris procaciter geminatas, quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer nobis resplendeat per vos sanctiss. pater, & dogmatica definitio omnes lætificans, quam gloriosi ecclesiæ sancti patres in æternæ vitæ firmam hereditatem docuisse & prædicasse noscuntur. &c. Hæc illi. Tu perpende, qui, quales, & quanti, non Romani, sed vltamarinum, Alexandrinus, inquam, sedis secundæ Pontifex, neque is qualiscunque, sed sanctus ille, vereq; admirabilis & gloriosus Christi cōfessor Athanasius: cuius eruditio & doctrina singularis: cuius fides, tot exiliis, tot persecutiōibus p̄bata enituit: neq; his vnus, sed vniuersi vna Aegypti, Tebaidis, & Libiæ orthodoxi Episcopi: in quibus, si non mentiatur Christus etiam duobus aut tribus in nomine suo congregatis interesse se medium, nunquid

quid dubitamus, vigiſſe illum Chriſti ſpiritum: tam multis tam ſanctis, tot perſecutionibus pro Chriſti nomine, & fidei eius confeſſione, tanquam aurum in igne probatiſſimis, & in hoc vnum congregatis & conuenientibus, vt orthodoxam fidem ſecundum officium ſuum aduerſus Arrianam tuerentur perſidiam? Nunquid hos alia prædicaffe de autoritate ſedis apoſtolicæ, quam ipſa habebat rei veritas, quam ipſa tenebat catholica & orthodoxa per orbem eccleſia, cuiquam eſſe poteſt ſuſpicio? præfertim ſi hæc, & ad ea, quæ audiſti, vniuerſa, & quæ auditurus es, conferas, quibus conſentiant per omnia.

Audiſti autem, hi quàm non obſcure, quàm non dubiè, ſed velut omnibus notoriam, vniuerſoq; orbi confeſſam, agnoſcât eccleſiæ Hierarchiæ præſidis, atque eius ſedis autoritatem, & quale ſupra adſtruximus, ſingulare priuilegium: vt ſupplices ad eandem recurrant tanquam ad ſacrum verticem, & ad caput Hierarchiæ eccleſiaſticae, inde auxilium expetentes, vnde fatentur ſuos prædeceſſores, & ordinationes, & dogmata, & ſubleuationes accepiffe. Vt confiteantur & conſtantiffime confirment eccleſiaſticos canones, omnes maiores eccleſiaſticas cauſas huius ſedis diſcuſſioni ac iudicio reſeruaffe. Vt propterea in ſummitatis arce conſtitutos à domino Romanos Pontifices, omnium illis eccleſiarum cura demandata, vt per præſidentis vnitate & ſingularem autoritatem pax & vnitas Chriſtiana conſeruaretur in eccleſia: ne qui opprimerentur iniuſte: ne eccleſiarum paſtores aduerſum ſeſe tumultuarentur, & tot fierent ſchiſmata in eccleſia, quot ſacerdotes ſunt: ne ille ſacer ordo confunderetur eccleſiæ. Vtque ea ſemper ab initio huic ſedi conſuetudo fuerit, ſubuenire periclitantibus, releuare oppreſſos, iniuſte damnatos reſtituere, iniquos iudices etiã qualeſcunque punire, leges præſcribere, per quas malorum cohiberetur improbitas, & triumpharet doctrina apoſtolica. Vt nunquam licuerit appellationem, ſeu verbo ſeu ſcripto ad hanc ſedem interpoſitam, contemnere, vt eius iuris ac priuilegij ſit, & fuerit, quoſuis inter ſe concertantes, è toto orbe terrarum, etiam vltra marinis partibus, etiã primarũ ſedium antiſtites corã ſe euocare, vtq; ſic euocati (quemadmodũ tenebantur) ita etiam comparere cõſue-

k uerint,

A P O L O G I A A L B E R T I F I G H T I .

uerint, & suas aduersum se querelas coram eiusdem sedis tribunali canonicè prosequi, & inde suum reportare iudicium. Sicut, inquit, prædecessores nostri penes vestros fecerunt antecessores. Audisti præterea, vt ante mille ducentos annos testati sint illi, tot, tantiq̃ue Pontifices, non tunc nuper, & à recenti eorum memoria, sed ab antiquis temporibus, antiquis regulis, sancitum fuisse in ecclesia, vt quicquid, quamuis in remotis longinquisq̃ue prouinciis super quorumlibet Episcoporum querelis ageretur, non ante firmitatem & robur obtineret, quam ad hucus sedis esset relatum noticiam, atq; eius firmatum aut infirmatum iudicio: quod etiam in cœlis ratum haberi ipse nobis Christus confirmauit.

His consonam nunc audi totius Africane ecclesie confessionem, ex Beati Stephani Archiepiscopi in concilio Mauritanie præsentis, & trium conciliorum Africane prouincie, ex communi decreto ad B. Damasum scripta epistola, in hæc verba.

Beatissimo domino, & apostolico culmine sublimato, sancto patri patrum, & summo omnium præsulum Pontifici Damaso, Stephanus Archiepiscopus cum concilio Mauritanie, & vniuersis Episcopis, de tribus conciliis Africane prouincie.

Notum factum vestræ beatitudini, quod quidam fratres in confinio nobis positi, quosdam fratres nostros, venerabiles videlicet Episcopos, vobis incōsultis à proprio deiciunt gradu, & adhuc deicere moliuntur: Cum vestræ sedi, Episcoporum iudicia, & summorum finem ecclesiasticorū negociorum, in honorem beatissimi Petri, patrum decreta omnium cunctam reseruauere sententiam, quæ merito omni cura & sollicitudine obseruare debemus. Maxime enim debent illa ab ipso præsulum examinari vertice apostolico, cuius vetusta & sollicitudo & consuetudo est, tam mala dānare, quam probare probanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quicquid horum, quamuis in remotis & longinquo positis ageretur prouinciis, non prius tenendum aut accipiendum sit, quam ad noticiam almæ sedis vestræ fuisset deductum: vt eius autoritate, quicquid fuisset pronunciatum, id firmum haberetur, &c. Itaque prædictis illis cito præsumptis,

præsumptis, ut semper vestræ sedis consuetudo fuit, festinâter occurrere, & pro veritate paternisq̃ue canonibus viriliter certantes, his resistite, &c. Et Deus creator omnium longæum coneruet apostolatam vestrum ad stabilitatem ecclesiarum sanctarum, & orthodoxæ fidei: vosq̃ue pastorem bonum, qui pro spiritualibus ouibus ponitis animam, atque baculo pastorali lupos rapaces expellitis, & omnibus oppressis auxilium fertis. Quod & istis & omnibus semper vos facere optamus sanctissime Papa. Hæcenus illi, quibus in hæc verba rescripsit ille Damasus.

Damasus seruus seruatorum Dei, atque per gratiam eius Episcopus sanctæ catholicæ ecclesiæ, & vrbis Romæ, Stephano Archiepiscopo præsidenti in consilio Mauritaniæ, & vniuersis Africanæ prouinciæ Episcopis. Lectis fraternitatis vestræ literis, primo gratias ago, quod tantorum patrû mergetur benedictione perfrui: deinde quod circa fratres sollicitos vos reperi, & cum eis crucem domini deferre, &c. Igitur quando in præsentī oportune gestorum consultatio, apostolicis vestra beatitudo visceribus cōmota nos hortata est tuitionem fratribus apostolica impendere autoritate, & eorum iniuriis subuenire, dum constet eadem cum Apostolo compassibiliter dicere: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vrer? &c. Pro qua re oportet iuxta vestram prudentem commonitionem, magis autē secundum diuinam præceptionem, nos qui supra domum eius, hoc est, catholicam ecclesiam, Episcopale suscepimus ministerium, sollicitè vigilare, ne quid de sacris eius mysteriis, id est, apostolicis viris, Apostolorumq̃ue successoribus & ministris, quisquam nobis inconsultis damnetur. Scitis fratres charissimi firmamentum à Deo fixum & immobile, atque titulum lucidissimum suorum sacerdotum, id est, Episcoporum omnium, apostolicam sedem esse constitutam, & verticem ecclesiarum, sicut diuinum verbū veraciter pronunciat, dicens: Tu es Petrus, & super hoc firmamentum tuum ecclesiæ columnæ, qui Episcopi intelliguntur, confirmatæ sunt. Et tibi clauis regni cælorum commisi, &c. Cuius vice hodie, gratia dei, pro Christo fungimur, & oēs huius sanctæ sedis præsules eius vicē gesserunt, gerunt, & gesturi sunt. Ita; omnia, quæ innotuistis, illicita es-

x ij   se ipsi

se ipsi non dubitatis. Discutere namque episcopos, & summorum ecclesiasticorum negotiorum causas, Metropolitana vnà cum omnibus suis comprouincialibus licet, sed definire ecclesiasticarum summas querelas caufarum, vel damnare Episcopos, absq; huius sedis autoritate minime licet. Quam omnes appellare, si necesse fuerit, & eius fulciri priuilegio oportet. Nam, vt nostis, synodum absque eius autoritate fieri non est catholicum. Nec vlla concilia rata leguntur, que non sunt supra apostolica autoritate. Hactenus Damasus. Ex quibus omnibus satis superque demonstratum existimo, non adulterinum, non subditicium, sed verum, germanumque fuisse illum Niceni concilij canonem, quem de Episcoporum causis & appellationibus ad apostolicam sedem deferendis, in sexto Carthagineo concilio Faustinus, Philippus, & Acellius Apostolicæ sedis legati, ex literis & commonitorio B. Zozimi Pontificis recitarunt in hæc verba. Ita, inquit, dixerunt dilectissimi fratres in concilio Niceno, cum de Episcoporum appellatione decernerent. Placuit autem, vt si Episcopus accusatus fuerit, & eum iudicauerint congregati Episcopi regionis illius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellasse Episcopus inueniatur, & confugerit ad beatissimum Romanum Episcopum, & voluerit audiri, & instum putauerit ille, vt renouetur, scribere his episcopis dignabit, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia inquirent, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo presbyterum mittat, erit in potestate Romani Episcopi, quid velit, & quid existimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui presentes cum episcopis iudicent, habentes potestatem eius, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere Episcopos, vt negotio terminum imponent, faciat, quod sapientissimo concilio suo iudicauerit. Hactenus verba canonis, quem aduersus Aurelium Carthaginensem Episcopum, illius concilij caput, & cum eodem congregatos Episcopos (quos vna secum ad hoc inclinauerat, vt abolere cuperent ac niterentur obseruatam eam tenus consuetudinem de referendis Episcoporum iudiciis ad examen iudiciumque sedis apostolicæ) tanquam ex autoritate

toritate Niceni concilij, pro eiusdem sedis autoritate ex litteris B. Zozimi Pon. proferebant iidem eius legati.

Quaquam autem illi non solum gravem esse transmarinis & tam longe positis prouinciis, morem illum reuocandorum iudiciorum Episcopaliū ad iudicium & examen sedis apostolicę, sed etiam tendere eundem ipsum in dissolutionem vigoris disciplinę ecclesiasticę pretenderent (cū sepe retractaretur comprouincialium Episcoporum & iudicum sententia: absolutis, restitutisque à sede apostolica, quos illi damnauerant) & ob id nequaquam acquiescerent testimonio R. O. Pontificis, velut in re propria: autoritatem tamen Niceni, quę eis obiiciebatur, concilij non audentes contemnere, negabant canonem illum haberi in his, quę apud eos extabant, Niceni concilij exemplaribus. Super quibus, ea occasione, ingens mota est quęstio & controuersia: non satisfaciēte illis fide Romani exemplaris Nicenorum actorum, sed Alexandriam, Antiochiam, imo & Constantinopolim vsque miserūt, inde petitem eorundem actorum exemplaria. A quibus, similia suis, æque trunca, æque imperfecta receperunt, nihil dignum tanto concilio contentia, nihil, inquam, præter mutilla illa xx, quę apud Rufinum leguntur, decreta: frigida sanè, si per se considerentur, & pro ecclesiasticę totius disciplinę constitutione atque ordinatione plane inefficacia. Quam tamen vniuersam diligentissime ordinatam, constitutamque in illo concilio, tantorum patrum autoritate atque irrefragabili testimonio supra demonstrauimus.

Certè nisi improbè impudenterque mentitos dixeris tot, tantosque, quos audistis, patres & Pontifices sanctissimos, dubitari omnino non potest, alia fuisse decreta illius concilij. Sed neque illud dubium esse poterit, si eorum temporum perpendas historiam, Romę seruata fuisse veriora integrioraque exemplaria actorum Nicenę synodi, quam in illis Orientis ecclesiis, quos iam annis plurimis vastauerat ille aper de sylua, illa fera singularis, illi, inquam, Nicenę fidei persecutores Arianī hæretici. Qui, quqd supra demonstrauimus, abolentes incendio quacunque extabant authentica eius synodi exemplaria, hoc effecerunt, vt continuo post Nicenum concilium dubitaretur de actis, & ca-

AD CHRISTIANVM, PIVM-
que Lectorem.

26

Hic locus merito nos homines admonet humanitatis. Quandoquidem satis idoneus testis est ad calamitosam humanæ vitæ sortē ob oculos nobis reuocandam: idque tanto vehementius fieri par est quanto maior ille fuit, qui mortis immature violentia oppressus, calamum hic manumque sistere compellebatur. Is est D. Albertus Pighius Campeñ. idemque Præpositus D. Ioannis Traiecten. qui quum vitam omnem, eamque cœlibem, in æqui bonique cognitione contriuisset, cumque mirificis humanæ vitæ laboribus esset defunctus, ad extremū incredibili quada animi prudentia, Deo patri spiritum emisit ad IIII. Calend. Ianuarias circa ingressum anni post Christum natum M. D. XLIII. Quare non est, ò humane Lector, quod amplius desyderes à D. Pighio felicitis memoriæ, qui lubenter sane Bucero singulatim respondisset ad vniuersa eius maledicta, si per valetudinem vllatenus id fieri licuisset. Nam ad extremum vsque vitæ suæ diem in hæc scribendo desudauit. Idcirco, quum modis omnibus vir tantus Reipub. iuuandę & ecclesiæ Christi illustrandæ semper studuerit, æquum est, vt posteritas omnis pio Pighio quam optime precetur, & pro tam eximiis ipsius monumentis non ingratum se profusus ostendat.

FINIS.

Bonorum operum gloriosus est fructus.

5853463

11. 1-3

3